

Fransa'daki 1968 Büyük Grevinden hemen önce, yani 1967 yılında Troçkist harekete katılan, IV. Enternasyonal Fransa Seksiyonunun Ulusal Yönetimi ve IV. Enternasyonal Genel Konseyi üyesi, Bağımsız İşçi Partisinin (POI) kadın militanı

MARIE-CLAUDE SCHIDLOWER'İ

kaybettik. Anısını mücadelemizde yaşatacağız.

**Yaşasın IV. Enternasyonal!
Yaşasın Dünya Devrimi!**

Patronsuz, Generalsiz, Bürokratsiz Sosyalizm • Sayı: 43 • Şubat 2011

Yurtdışı Fiyatı: \$ 5 • 4 € • £ 3 • SFr. 6

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Engin Bodur

Yönetim Yeri: Rasimpaşa Mh. Nüzhet Efendi Sk. No: 36/5 Kadıköy/İstanbul

Tel/Faks: (216) 330 95 67 • PTT Posta Çeki Hesap No: 1051319

Baskı: Selin Ofset • (212) 577 63 48 • Güven Sanayi Sitesi B 345 Topkapı/İstanbul
iletisim@pgbsosyalizm.org • <http://www.pgbsosyalizm.org>

İçindekiler

ŞUBAT 2011 • SAYI: 43

- 1. Bu Sayı..... 3**
PGB Sosyalizm Yayın Kurulu
  - 2. Tunus Devrimi Üzerine 7**
IV. Enternasyonal Bildirisi
  - 3. Troçki ve Geçiş Programı 15**
Daniel GLUCKSTEIN
  - 4. Ekim Dersleri..... 29**
Jean-Pierre RAFFI
  - 5. Anti-Emperyalist Birleşik Cephe ve Sürekli Devrim..... 39**
Joao Alfredo LUNA
  - 6. Merak Ediyoruz, Nereye Kadar Gidecekler? 53**
Joao Alfredo LUNA
  - 7. Birleşik Sekreteryâ'nın 16. Dünya Kongresinin Ardından 63**
Dominique FERRÉ
  - 8. Yükselen Çin, Kabaran Çelişkiler 85**
Yasin KAYA
-

Bu Sayı

PGB Sosyalizm Yayın Kurulu

PGB Sosyalizm'in elinizdeki sayısı dünya işçi sınıfı tarihinin çok özel bir anında gündeme gelme fırsatını yakalamış bulunuyor. Evet, gerçekten de kapitalizmin kokuşmuş emperyalist evresinde, başta Avrupa'da (Yunanistan, Fransa, İspanya, Portekiz, İtalya, Holanda, Belçika gibi emperyalist ülkelerin yanı sıra AB'ye sonradan giren eski Doğu Bloku ülkelerinden Macaristan, Romanya, Polonya, Arnavutluk benzeri artık yarı-sömürge statüsüne geri düşmüş ülkelerde) proletarya eline geçirebildiği bütün araçlarla asalak burjuvazinin her renkten hükümetine (sağcı veya "solcu") karşı grev, genel grev ve dev kitlesel gösterilerle mücadele etmeye çalışırken, aslında bir anlamda Latin Amerika ülkelerinin proletaryasına ve ezilenlerine "artık sadece sizin mücadelenizi seyretmekle yetinmeyeceğiz, bu işin içinde biz de varız" demiş oluyordu ki, dünya devriminin bayrağını bir anda Tunus proletaryası eline geçirdi. Hem de öyle bir ele geçirdi ki, sürekli devrim bir anda başta Mısır olmak üzere bütün bir Magrip ve Maşrik coğrafyasını etkisi altına aldı. Şimdi dünya devriminin Tunus'ta patlak veren bu "en tepe" noktasından bakmak durumundayız dünyaya. Hiç merak etmeyelim, zaten emperyalistler de aynı şeyi yapıyorlar. Nitekim dünyanın ezilenlerinin gözlerinin içine baka baka ABD senatosu hiç utanmadan Tunus ve Mısır yöneticilerinin vaziyeti kurtarmak için neler yapmaları gerektiğine dair kararlar alıyor. Yani sendikası UGTT kanalıyla harekete geçen Tunus proletaryası ve gençliği emperyalizmin doğrudan hizmetkârı olan Bin Ali'yi ve bundan daha da önemlisi onun toplumun bütün hücrelerine kadar işlemiş tek partisi RCD'yi paramparça ederek sürekli devrim sürecini başlatmış bulunuyor. Kuşkusuz sürekli devrimin başarıya ulaşması, Tunus proletaryasının üretim araçları üzerindeki özel mülkiyet rejimine son vermesiyle mümkün, ama bunun için de öncelikle geniş halk yığınlarını ABD ve AB emperyalizmlerinin sultasından koparması gerekiyor. Tunus proletaryasının ülkeyi emperyalizmden kopartacak egemen bir kurucu meclis şiarıyla ezilen kitleleri peşin-

den sürüklemesi sadece emperyalizmden kopuşu değil aynı zamanda emperyalizmin dayattığı mülkiyet ilişkilerinin de sorgulanmasını beraberinde getireceğinden yarı-sömürge ve emperyalizme bağımlı bir ülkede sürekli devrimin dinamiklerinin nasıl işleyeceğini gösterecektir. Tabii her şey aynı zamanda bu kurucu meclis hareketi içinde Tunus proletaryasının kendi bağımsız partisini inşa etmesine bağlıdır. 2. Dünya Savaşının öncesinden bu yana proletarya kendisine ihanet eden önderlikler (Sosyal Demokrat ve Stalinist) yüzünden içinde bulunduğumuz duruma düşmüştür. Kurtuluşu ve ayağa kalkışı kendi bağımsız önderliğini inşa etmesine bağlıdır. IV. Enternasyonal Tunus'ta da dünyanın bütününde de bu önderliğe adaydır. Üstelik bu önderliği sadece kendi güçleriyle inşa etme iddiasında da değildir. IV. Enternasyonal, ILC (Uluslararası Bağlantı Komitesi) örneğinde de görüldüğü gibi işçi sınıfının önderlik sorununu tam da Troçki'nin yöntemiyle, yani işçi sınıfının burjuvaziden ve hükümetlerden bağımsız bütün eğilim, grup ve sendikal yapılarıyla biraraya gelerek çözme amacındadır. İşte bu yüzden de bu sayımızın ilk yazısını IV. Enternasyonal'in Genel Sekreteri **Daniel Gluckstein**'in **Troçki ve Geçiş Programı** başlıklı yazısına ayırdık. Gluckstein bu yazısında yukarıda çizdiğimiz bütün tabloyu Troçki'nin doğrudan açıklımlarıyla zenginleştirerek okuyucunun önüne sunuyor. Bu yazıyı okuyanlar Troçkizmin kendisini burjuva liberalizmiyle "solculuk"tan nasıl ayırdığını kolaylıkla kavrayacaklardır. Yazı, aynı zamanda Troçki'nin diyalektik yöntemi ne büyük bir ustalıkla kullanıyor olduğunun da bir sergilenmesi.

İkinci yazı **Jean-Pierre Raffi** imzalı ve **IV. Enternasyonal ve 'Halk Cepheleleri' Ekim Dersleri** başlığını taşıyor. Bu yazı da IV. Enternasyonal'in, dünya proletaryasına Stalinizmin mirası olan Halk Cephelelerini nasıl burjuvaziyle işbirliği cepheleleri olarak gördüğünü ayrıntılı bir biçimde anlatıyor. Tabii burada ilginç olan, Troçki'nin, dünyadaki ilk halk cephesi uygulamasının Rusya'da 1917 Şubat Devrimi olduğudur. Gerçekten de, Troçki **Ekim Dersleri** adlı eserinde Menşeviklerle Sosyalist-Devrimcilerin burjuva partisi Kadetlerle işbirliği yaparak devrimi satmaya çalıştıklarını ve işte bunun tam da Halk Cephesi politikasının en özgün biçimi olduğunu anlatıyor.

Sonraki yazı, **Sürekli Devrim ve Anti-emperyalist Birleşik Cephe** adını taşıyor ve yazarı da **Joao Alfredo Luna**. Kendini Devrimci Marksist olarak niteleyen bütün militanların büyük bir dikkatle okumaları gereken bir yazı. Bu yazı, Troçki'nin özellikle Latin Amerika deneyiminden çıkarttığı dersleri Rusya'dan ve Çin'den ve tabii dünyanın bütün işçi sınıfı mücadelelerinden çıkarttığı derslerle bütünleyerek sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde emperyalizme ve onun yerli işbirlikçilerine karşı nasıl bir mücadele yürütülmesi gerektiğini irdeliyor. Bu

yazıda Troçki'nin özellikle bir işçi devletiyle ona özenen bonapartist diktatörlük altındaki bir yarı-sömürge kapitalist ülke arasındaki farkı gözler önüne seren yaklaşımları olduğu kadar, “yarı-faşist” bir askeri diktatörlükle “demokratik” bir emperyalist ülke arasındaki çatışmada proletaryanın nasıl da “yarı-faşist” diktatörlükten yana tavır alması gerektiğini anlatan açıklamalarının yarı-sömürge ülkelerde sürekli devrim sürecini anlama bakımından ne kadar önem taşıdığı görülecektir.

Daha sonraki yazı gene **Luna** imzalı ve **Alan Woods'la Serge Goulart'ın Daha Nereye Kadar Gerileyeceklerini** sorguluyor. Bilindiği gibi Serge Goulart 2007'de Chavez'le örgütsel işbirliği yapmak için Alan Woods'la birleştiği için IV. Enternasyonal'le ilişkisi kesilen Brezilyalı bir sendikalist. Yazı aradan geçen kısa zaman diliminde Serge-Goulart ikilisinin uyguladıkları politikalarla hem kendi yapılarının nasıl parçalandığını ve hem de etkisi altında tuttıkları üç fabrikadaki işçi mücadelesinin nasıl yenilgiye uğradığını anlatıyor.

IV. Enternasyonal kaynaklı son çeviri yazısı **Dominique Ferré** imzalı ve **Birleşik Sekretaryanın 16. Dünya Kongresinin Ardından** başlığını taşıyor. Ferré'nin daha önce de Birleşik Sekretaryanın Fransa'da içinde yer aldığı **Yeni Anti-kapitalist Partinin (NPA)** kuruluşuyla ilgili bir yazısını yayınlamıştık. Ferré, bu kez, Birleşik Sekretaryanın son kongresinin örgüt militanları arasında nasıl bir moral bozukluğuna yol açtığını, ayrıntılı örneklerle anlatmaya çalışıyor.

Dergimizin bu sayısının son yazısı telif bir yazı. Bu sayıdaki tek telif yazı olma “kıvancını” taşıyor. **Yasin Kaya** yoldaşımızın bir yazısı ve **Çin** üzerine. Kaya, devrimci Marksist hareketin olduğu kadar genel olarak sosyalist hareketin de Çin Halk Cumhuriyeti'nde olup bitenlerle pek ilgilenmediğinden yakınıyor. Oysa Troçkist literatüre göre **sui generis** yozlaşmış da olsa Çin Halk Cumhuriyeti hâlâ bir işçi devleti. Ama... İşte Yasin Kaya bu “ama”ya cevap vermenin uğraşı içinde.

Önemli bir gecikmeyle de olsa bu sayıyla karşınızdayız. Umarız bundan sonra benzer gecikmelerle karşı karşıya kalmayız. Bir noktanın altını çizmek istiyoruz: IV. Enternasyonal geleneği bu sayıdan da anlaşılacağı üzere kendini Türkiye'deki çeşitli devrimci-Marksist akımlarla ayrı konumlandırmaktadır. Sol liberalizmden uvriyerizme değerek goşizme kadar uzanan bir hatta yer alan “devrimci Marksizm” Lev Davidoviç Troçki'nin IV. Enternasyonal geleneğinin oldukça uzağındadır. Ancak burada hatayı sadece bu gruplarda aramayıp kendimizi de yeterince ifade edememiş olmamızda aradığımızdan, bu gruplarla ve onların militanlarıyla yoldaşça bir tartışmayı sürdürmeyi de fazlasıyla önemsedığımızı belirtmeliyiz. İlkbaharda buluşmak üzere.

13 Şubat 2011

IV. Enternasyonal Bildirisi

Tunus Devrimi Üzerine

IV. ENTERNASYONAL

Polis kalabalığın üzerine ateş açtı. Ama kitlesel gösterilerin her geçen gün büyümesini ve güçlenmesini engelleyemedi. Tüm dünyada işçiler ve halklar bu görüntüleri izlediler. Tunus halkının sokakları ele geçirmesini, baskıya karşı başkaldırmasını, devlete “kahrolsun rejim!” diye haykırmasını gördüler, duydular. Bunlar başkaldıran bir halkın görüntüleri idi...

Dördüncü Enternasyonal geçtiğimiz haftalarda baskıya, cinayetlere ve tutuklamalara karşı direnen; Ben Ali'yi alaşağı edip “*Su ve Ekmek İstiyoruz, Ben Ali'yi Değil!*” diye haykıran gençliğin, işçi sınıfının ve Tunus halkının hareketini selamlıyor.

Bu slogan etrafında Ben Ali'nin dayattığı sefalete, yoksulluğa ve baskıya karşı başkaldırdı Tunus halkı. “*Su ve Ekmek İstiyoruz*” diye haykırdıkları için vahşi saldırılara maruz kaldılar.

Tunus halkı toplumsal, demokratik ve ulusal talepleri işçi sınıfı talepleriyle birleştiren bu başkaldırıyla konuşma haklarını yeniden ellerine aldı. Tunus gençliği Genel Tunus İşçileri Sendikası'yla (GTİS) birlikte hareket ederek bu isyanı örgütledi, işçilerin ve tüm halkın yolunu açtı. Dördüncü Enternasyonal devrimi yaşatmak için ölen düzinelerce insanın hatırasını selamlar!

Bu görüntüler dünyanın dört bir yanındaki işçilere önceki proleter devrimleri hatırlattı. 1917 Rus Devrimi'ni, 1936 İspanyol Devrimi'ni, 1974 Portekiz Devrimi'ni... Gençliğin ve işçilerin sendikalarıyla, komiteleriyle, askerlerle dayanışmasıyla gerçekleşen bu devrimleri... İşte bu görüntüler de uluslararası devrimin ve sınıf mücadelesinin görüntüleri!

Halk Kendini Örgütlüyor

Gençlik ve işçiler GTİS üyeleri ve sendika konseyleriyle birlikte, Ben Ali rejiminin ölüm birliklerinden kendilerini korumak için mahallelerinde müdafa komiteleri kurdular. Uluslararası güçler Ben Ali'nin yardımına koşarken bunu tek başlarına başardılar.

Ve müdafa komitelerini acil işleri halletmek ve günlük ihtiyaçlarını gidermek için harekete geçirdiler. GTİS temsilciliklerinin ofislerinde biraraya gelindi. Küçük, kokuşmuş bir azınlığın çıkarlarını korumak için inşa edilmiş rejimin kurumlarına karşı ayaklanıldı.

Müdafa komiteleri en demokrat formlardan biri. Tüm ülkeyi saran ateşi taşıyan Tunus halkı, işte bu komitelerde özgürce ve tüm iradelerini kullanarak geleceklerini, yani devrimin müdafasını tartıştılar.

Devrimin nasıl müdafa edileceği tüm ülkede tartışıldı. Şöyle yazıyor Kasserin'deki Devrimi Müdafa ve Denetleme Bölgesel Komitesi bildirilerinde: “Devrim düşmanları hem içimizde, hem dışımızda. Halkın devrimine el koymak, şehitlerimizin kanını ayaklar altına almak, eski rejimin tüm kuvvetlerini temel alıp yeni bir rejim yaratmak istiyorlar. Halkın kazanımlarını ellerinden almak ve emperyalizme, Siyonizme ve gerici Arap rejimlerine hizmet etmeye devam etmek istiyorlar.”

Kendi görevinin ne olduğunu da şu şekilde duyuruyordu Kasserin komitesi: “*İktidar partisini, onun milislerini ve tüm yapılanmalarını*

bozguna uğratmalı; tüm varlıklarına el koymalı ve halktan çaldıkları malları yeniden halka vermeliyiz.”

Bildiride ayrıca “Ulusal Halk Kurtuluş Hükümeti” kurulması çağrısı yapılıyor; eski rejimden kopuşu sağlamak için yeni bir Destur yani Anayasa hazırlayacak bir Kurucu Meclis seçilmesi talep ediliyordu.

Bildirinin de dile getirdiği gibi, devrim sadece emperyalist dış güçlerin tehditi altında değil; aynı zamanda emperyalizmin Tunus’taki uzantılarının tehdidi altında. Eski rejimi muhafaza etmek için Ben Ali rejiminin iktidar partisi olan RCD’nin üst kademe yöneticilerini devletin başında tutmayı istiyorlar. Bilhassa Ben Ali hükümetinin eski başbakanı ve Tunus’taki özelleştirme kıyımının mimarı olan Dünya Bankası’nın eski direktörü Mohamed Ghannouchi’yi yukarılarda istiyorlar.

İşçi sınıfı tarihsel örgütü olan GTİS’i sahiplenerek onu siyasal sahnenin önüne çıkardı. Böylece 1952’de öldürülen Farfaht Hached tarafından kurulan GTİS’in sınıf mücadeleleri tarihiyle bütünleşti. GTİS 1955’de kabul ettiği bildiriyle, tüm sömürge mallarının millileştirilmesini ve toprak reform kanunu talep etmişti.

Tunus’ta Devrim Başladı

Evet, Tunus’ta devrim başladı. Bu Batı medyasının yazdığı gibi sadece bir “demokratik devrim” değil.

Avrupa Birliği ile ortaklık anlaşması imzalayan, IMF’nin emirlerini harfiyen uygulayan, önce sömürge olmaktan kurtulsa da, daha sonra işçisinin aşırı-sömürüye mahkum edildiği, egemenliği elinden alınan bir ülkeydi Tunus.

Bu devrim halk egemenliğini, ulusal egemenliği, gençlerin, işçilerin ve çalışan insanların haklarını bilhassa Fransız ve ABD emperyalizminin hizmetindeki küçük zümreye karşı savunan bir devrim.

Tunus halkının başkaldırısı, Ben Ali’nin ve onun “partisi” RCD’nin önderi olduğu kokuşmuş zümrenin mallarına el konulması ihtiyacını gündeme getirdi. Bu devrim, sermayeye ve üretim araçlarının özel mülkiyetine dayanan sisteme karşı bir işçi devrimi.

Elbette Ben Ali rejimi özelleştirmeler, kuralsızlaştırmalar ve milli varlıkların satışlarıyla büyük güçlerin çıkarlarına hizmet eden sadık bir hizmetkardı. İşte bu rejim tüm Tunus’un bir serbest ticaret bölgesine dönüştürülmesine, Avrupa’daki fabrikalarını söküp Tunus’a diken çokuluslu şirketlerin çıkarlarına hizmet edecek şekilde gençliğin, işçilerin ve küçük köylülerin inanılmaz derecede yoksulluğa sürüklenmesine zemin hazırladı.

Bu yüzden emperyalistler (bilhassa her görüşten Fransız ve ABD hükümetleri) Ben Ali rejimini 23 yıldır desteklemekteydiler. Sürekli

Tunus'u "gelişmekte olan ülkelere" bir örnek olarak sundular. Birçok kez ise Tunus halkı polis milislerin postallarının altında ezilir, Ben Ali diktatörlüğü altında kan ağlarken, "artan demokratikleşme" safsatalarına başvurdukları oldu. Fransız ve ABD emperyalizmi son ana dek Ben Ali rejimini destekledi. Ancak Ben Ali devrildikten sonra eski rejimi yamamaya çalıştılar. Halkın Ben Ali'yi devirmesi her şeyden önce emperyalist güçler karşısında alınan bir zaferdir.

Sosyalist Enternasyonel'e yazıklar olsun! 17 Ocak 2011'e yani Ben Ali'nin devrilmesinden üç gün sonrasına dek, 1989'dan beri üyeleri olan RCD'lileri saflarında barındırdılar. IMF başkanı Dominique Strauss-Kahn'a yazıklar olsun! 2008'de ziyaret ettiği Tunus'un "izlenmesi gereken en iyi örnek" olduğunu söyleme pişkinliğini gösterdi.

Fransız sözde soluna ve aşırı soluna yazıklar olsun. Ortak bir bildiri yazıp "Avrupa Birliği'ni Tunus'taki gerçek demokratik dönüşümü desteklemeye" çağırdılar. Ben Ali'ye Tunus halkını yerlebir etme emrini verenlere, Tunus'a "yardım edin" çağrısında bulundular.

Dördüncü Enternasyonel'in duruşu şudur: "Fransız hükümeti, ABD emperyalizmi, Avrupa Birliği, IMF! Ellerinizi Tunus'tan Çekin!" talebi bugün tek doğru taleptir. Tunus halkı kendi kaderini tayin etmelidir. Bugün sözde "demokratik geçiş" çağrılarını yapan tüm siyasi güçler ve büyük güçlerin hükümetleri Tunus halkının kendi kaderini tayin etmesine karşılar.

Büyük güçlerin onayıyla kurulan sözde milli birlik hükümeti karşısında gençlik, işçiler ve halk sokaklara döküldü ve haykırdılar: "*Su ve Ekmek İstiyoruz, RCD'yi değil!*" Çünkü Tunus'un zenginliğinin halka ait olmasını istiyorlar. Halk RCD'nin dağıtılmasını talep etmek için sokağa döküldü. Tunus'un geleceğini, Tunus halkından başka kim belirleyebilir?

Tunus Halkının Sesi!

Gençlik, işçiler ve halk iş istiyor; çalışarak yaşayabilmek istiyor. Uluslarının zenginliğinin uluslararası şirketlere ve onların işbirlikçilerine akıtılmasını istemiyorlar. Rejimin tüm kurumlarını yıkmak istiyorlar. Rejim karşısında kendi komitelerini kuruyorlar çünkü yönetimi kendi ellerine almak istiyorlar, meseleleri kendileri halletmek istiyorlar.

Bu komiteleri kendileri koordine etmek istiyorlar, isteklerini temsil etmek için GTİS'e bağlı sendikaları kullanıyorlar.

18 Ocak'ta milli birlik hükümetinin kurulmasının ardından GTİS Millî İdare Komitesi bir bildiri yayımladı. Bu bildiride şöyle deniliyordu:

“Koalisyon hükümeti fikirlerimizi ve taleplerimizi yansıtmıyor. Halkın ve işçilerin isteklerini temsil etmiyor. GTİS koalisyon hükümetinden temsilcilerini çekecektir. Seçilmiş sendika temsilcileri Ulusal Hükümet’ten, Konsey Meclisi’nden ve yerel konseylerinden istifa edeceklerdir. GTİS’in Ekonomik ve Sosyal Konsey’deki varlığının askıya alınmasına karar verilmiştir.”

Aynı bildiri de GTİS şunu talep ediyor: “RCD kapatılmalı... ve halkın iç meselelerine yabancıların dahil edilmesi reddedilmelidir. O halk ki kendisini ezen bir başkanı devirmiştir.” Sendika ayrıca “Ben Ali kabilesinin tüm mülkiyetinin millileştirilmesini” talep etmektedir.

GTİS bu amaçla “halkın iradesini yansıtacak özgür ve adil seçimlerle oluşturulacak bir Kurucu Meclis” çağrısı yaptı.

Sendika konfederasyonunun hazırladığı bu tür sorular komitelerde, mahallelerde ve işyerlerinde tartışıldı. Bu tartışmalara dair gözlemlerin çoğundan Tunus halkının ülkelerinin geleceğini belirlemek istedikleri çıkıyor.

“Demokrasi demek” diyorlar, “hükümetlerin tüm Tunus halkının çıkarları doğrultusunda politikalar üretmesi demektir.” Demokrasinin işçi hakları demek olduğunu; laikliğe ve kadın haklarına saygı demek olduğunu söylüyorlar... Demokrasinin Ben Ali’nin bürokratlarının iktidarda kalmasını reddetmek olduğunu; demokrasinin ifade özgürlüğü olduğunu haykırıyorlar... Demokrasi devrimin ihanete uğratılmamasıdır diyor; demokrasinin halkın seçtiği ve denetlediği bir hükümet gerektirdiğini söylüyorlar.

9 Ocak’ta, Sfaks’da GTİS’in çağrısıyla bir genel grev düzenlendi. Grev RCD’nin ve Ben Ali rejiminin dağıtılmasını ve kokuşmuş azınlık rejiminin mallarına el konulmasını talep ediyordu. 20 Ocak’ta ise GTİS ulusal önderliği, Halk Kurtuluş Hükümeti’nin kurulması gerektiğini duyurdu.

Tunus Halkı Emperyalizme Karşı

Dördüncü Enternasyonal, uluslararası işçi hareketinin Tunus halkının iç meselelerine herhangi bir dış kuvvetin karışmasına net ve güçlü bir şekilde karşı çıkarak, Tunus’ta başlayan devrimi savunması gerektiğine inanıyor.

Tevekkeli değil, Standard and Poor’s (bir kredi kurumu) Tunus’un kredi notunu düşürme tehditinde bulunuyor; “mevcut siyasi iktidarsızlık ekonomiyi etkileyebilir, kamu maliyesini kötüleştirebilir” diyor. Tehdit açık. Fransız ve ABD emperyalizminin amacı yeni hükümetin devrik Ben Ali’nin uyguladığı tüm politikaları uygulamaya devam etmesi.

Onların Tunus’taki devrimden istedikleri bu. Nasıl kriz bahanesiyle işçilerin kazanımlarını parçalamak istemişlerse, işte öyle istiyorlar devrimi. Bunun için Ben Ali’nin IMF’den aldığı 18 milyar dolarlık borcu

gündeme getiriyorlar. Biz de diyoruz ki bu borç Tunus halkının borcu değil. Tüm borçlar silinsin!

Dünyanın her köşesinden işçiler Tunus halkının yanında, çünkü düşman ortak. Tunus'ta başlayan devrim dünya halkları için bir dayanak zira bu devrim emperyalizme, IMF'ye ve AB'ye karşı bir devrim. Bu insanlığı barbarlığa sürükleyen sisteme karşı bir devrim. Bu devrim savaş ve parçalanma tehditi altında olan Orta Doğu ve Afrika'daki halklar için bir dayanak noktası... Fil Dişi Kıyıları'nda, Sudan'da, Lübnan'da ve daha birçok yerde olan bu değil mi? Savaş ve ulusların parçalanması yalnız bu ülkeleri yağmalayan emperyalizme ve çokuluslu şirketlere yarıyor.

Tunus'taki devrim Asya halkları için bir dayanak. Asya'daki halklar da yerinden edilme ve savaş tehditi altında. Afganistan'daki ve aynı yıkıcı mantığın tehditi altındaki Pakistan'daki durum bu değil mi?

Tunus'taki devrim Latin Amerika'daki halklar için bir dayanak. Buradaki halklar da ulusal egemenlik mücadelelerinde Tunus halkıyla aynı düşmana karşı savaşıyorlar. Emperyalizme ve emperyalizmin hizmetindeki IMF, Dünya Bankası ve Dünya Ticaret Örgütü gibi kurumlara karşı; ABD ve AB ile yapılan "serbest ticaret" anlaşmalarına karşı...

Tunus'daki devrim ulusal hakları için meşru mücadele içindeki Filistin halkı için bir dayanak. Filistin halkının sözde "kardeş" rejimleri sayesinde ayakta kalan siyonist devletin altında ezilen Filistin halkı için... İsrail Başbakan yardımcısı Silvan Shalom açıkça bu durumu ortaya koydu: "*Zine El Abidine Ben Ali'nin başında olduğu rejimin düşmesi başka ülkelerde benzer olayların yaşanmasının öncülü olabilir, bizim sistemimizin istikrarını etkileyebilir.*" İsrail Radyosu'na verdiği röportajda sözlerine şu şekilde devam etti Shalom: "*İsrail ve Arap ülkelerinin çoğunun birçok ortak çıkarı bulunmakta... Arap dünyasında gerçekleşecek bir demokratik sistem bu birliği bozabilir. Zira olası demokratik sistemler İsrail karşıtı halklarca yönetileceklerdir.*" (Avram.org, 15 Ocak 2011).

Tunus'ta başlayan devrim Fransa'nın ve diğer AB ülkelerinin hükümetlerine karşı başkaldırıya dönüştü. Bu yüzden Tunus devrimi Avrupa'nın tüm ülkelerinde hakları ve kazanımları saldırı altında olan Avrupa halkları için de bir dayanak olabilir.

Tunus'ta başlayan devrim Yunanistan, İrlanda, Fransa, Portekiz, İspanya'da başkaldırıp, kapitalizme karşı direnişlerini derinletirenler için büyük bir cesaret kaynağı. Zira Avrupa'dan sökülüp Tunus'a dikiilen atölyelerde Tunus işçilerini sömüren sistem, Avrupa'da yüzbinlercesini işsiz bırakanla aynı sistem.

Ve bu devrim, Irak ve Afganistan'daki savaşa karşı çıkan, tüm engellere ve zorluklara rağmen gerçek genel sağlık hakkını ve diğer tüm hak ve kazanımlarını korumak için uğraşan ABD'deki gençlik ve işçi sınıfı için dayanak noktası.

Hükümetler Halkın Devriminden Korktu

Tunus devrimi başlamadan birkaç hafta önce Uluslararası Bağlantı Komitesi'nin (ILC) davetiyle Cezayir'de Savaş ve Sömürüye Karşı Açık Dünya Konferansı düzenlenmişti. Cezayir İşçi Partisi (PT) ve Genel Cezayir İşçileri Sendikası (UGTA) tarafından desteklenen konferansın bildirisinde şunlar yazıyordu:

“Dünyayı saran tüm acılara rağmen halkların, gençliğin ve işçilerin direnişi yükselmektedir. Tüm bu aktörler mücadele etmek, direnmek ve kayıplarını geri kazanmak için örgütlerini sahiplenmektedirler... Aşağıda imzası olan bizler, ILC'nin 2 Ocak 1991'de Barselona'daki kuruluş konferansı birdirisinde yazdığı sloganı destekliyoruz: “Savaşların ve sefaletin sorumlusu hükümetlerdir. Halkın devriminden korkun! Kahrolsun savaş, kahrolsun sömürü!”

Evet “*savaşların ve sefaletin sorumlusu hükümetlerdir*”. Şimdi korkun. Tunus halkı ayaklandı. Tunus halkı GTİS'i sahiplendi. Tunus halkı devrimci müdafa komiteleri kuruyor.

Dördüncü Enternasyonal uluslararası işçi hareketinin Tunus halkına gönderebileceği yegane mesajın şu olduğunu söylüyor: “Fransa hükümeti, ABD hükümeti, AB hükümetleri, IMF... Ellerinizi Tunus'tan çekin! Tunus halkının kaderini sadece Tunus halkı tayin edebilir.”

Tunus gençliği, işçileri ve halkı dünya gençliğinin, işçilerinin ve halklarının yükselen barbarlık tehlikesi ve gezegeni saran kapitalist sistem karşısında insanlığın yolunu açabileceğini gösterdi.

Barbarlığı yenmek için sınıf mücadelesi içinde hakları ve egemenlikleri için birleşip harekete geçmiş halklardan başka çare yok. Bu, çalışan halkların; kapitalistlere, emperyalizme ve onun hizmetkarlarına karşı mücadelesi.

Bunun koşulu işçileri savunmak için kurulan örgütlerin, bilhassa sendikaların özgür ve bağımsız olması. Bu örgütler Sermaye'nin taleplerine kapılmamalıdır. Tüm ülkelerdeki işçi mücadelelerini temsil etmeli, onların güçlü sesi olmalı. “Krizle çare” adı altında sendikaları Dünya Bankası'nın, IMF'nin, AB'nin ve sermayedar sınıfının emirlerine itaat ettirmeye çalışanlara karşı çıkmak için tek yol bu.

Eğer sendikalar işçilere ve halklara karşı gerçekleştirilen “karşı-reformaların” içinde erilerse bir adım ileri gidilmez. Tam tersine. Tunus'ta başlayan devrimin gösterdiği gibi işçilerin ve halkların ortak mücadelesi halk egemenliğini ve ulusal egemenliği yeniden tahsis etmeyi mümkün kılacaktır. İşçilerin ve halkların barbarlığı, savaşları, ulusların parçalanmasını engellemekteki tek yolu budur.

Barbarlığı sonlandırmak, kapitalizmi yıkmakla olur. İnsanlığı saran tüm kötülüklerin anası olan kapitalizmi yıkmak sosyalizm yolunu açmaktır.

Dördüncü Enternasyonal bu yolu ve bu yolda ilerleyecek partilerin kurulması için atılacak her adımı desteklemektedir.

Tunus'taki devrim büyük güçleri sarstı. Bu zalim güçler tehdit altında olduklarını gördüler.

Yaşasın Tunus Gençliği, İşçileri ve Halkı!

Yaşasın Doğan Tunus Devrimi!

Troçki ve Geçiş Programı

Daniel GLUCKSTEIN

Geçiş Programı Troçki'nin bütün temel metinleri ve çalışmaları arasında kuşkusuz en kısa olanlarından biridir. Ve de ilk bakışta yapısı itibariyle insana en şaşırtıcı gelenidir. Bununla ilgili olarak Troçki şöyle yazıyor:

“Son yaptığımız tartışmalarda bazı yoldaşlar metindeki kimi önerme ve taleplerimi oportunist bulmuşlar. Kimi yoldaşlar ise metnin objektif koşullara tekabül etmeyen, aşırı devrimci bir metin olduğunu söylediler. Bu tür iki görüşün biraradalığı şaşırtıcı. Bu yüzden görünürdeki bu ikilemi kısaca savunarak açmaya çalışacağım.”¹

---

¹ “*Discussion pour résumer sur les revendications de transition*”, 23 mars 1938, tome 17 des Oeuvres de Trotsky.

“Hayatımın En Önemli Çalışması”

Troçki'nin zihninde bu çalışmanın, yani programın geliştirilmesinin işgal ettiği yerin merkezi önemi hiçbir şekilde önemsizleştirilmemeli. Bu çalışmanın önemsiz olduğunu düşünenler çıkmışsa da, bu türden iddiaları ortaya atanların niyetleri başkadır. Isaac Deutscher'in yazdığı biyografide² şöyle deniliyor:

“[Troçki'nin] Enternasyonal için yazdığı Geçiş Programı, prensiplerin açıklandığı bir metin değildir. Daha ziyade taktikleri uygulamaya dair talimatlar içerir. Partiyi derhal pratik liderliğe hazırlamak için, sendikal mücadele ve günlük siyaset için yazılmıştır.”

Birleşik Sekreteryaya'nın liderleri Geçiş Programı'nın şu veya bu bölümleri (özellikle üretici güçlerle ilgili olanları) zamanın iktisadi durumuyla ilgilidir, programatik meseleler değildir deyip durdular. Bu suçlamalar bizzat Troçki'nin kendisi tarafından çürütülmüştü³:

“Gelecek dönemin (öndevrimci ajitasyon, propaganda ve örgütlenme döneminin) stratejik meselesi olgunlaşmış nesnel devrimci koşullarla, proletarya ve onun öncüsünün hamlığı (yani yaşlı neslin kafa karışıklığı, hayal kırıklığı ve genç neslin tecrübesizliği) arasındaki ikilemin aşılmasıdır. Kitlelere günlük mücadeleleri içerisinde yükseltecekleri talepleriyle ve sosyalist devrim programı arasındaki köprüyü kurmaları için yardım edilmelidir. Bu köprü geçiş talepleri sistemini içermelidir. Gene bu köprü; mevcut koşullardan ve proletaryanın en geniş kesimlerinin mevcut bilincinden hareketle oluşturulacak bir geçiş talepleri sistemidir ki, kaçınılmaz bir biçimde tek ve aynı hedefe varır: İktidarın proletarya tarafından fethine.”

Burada da açıkça görülmektedir ki, Troçki'nin söyledikleri Deutscher'in iddiasından, yani IV. Enternasyonal'in sendikal mücadele ve günlük siyasete indirgenmesi önerisinden çok uzaktadır. Geçiş Programı'nın merkezinde iktidar ve bu iktidarın işçi sınıfı tarafından fethi⁴ meselesi vardır. Bilhassa, devrim için fazlasıyla olgunlaşmış nesnel koşullar ile öznel koşulların (işçi sınıfı bilincinin tarihsel çıkarlarını savunacak bir partide kristalize olması) hamlığı söz konusuysen iktidarın ele geçirilmesi çok önemli bir meseledir. Troçki hayatının son beş yılını bu ikileme ve bu ikilemin çözümüne adanmıştır.

Troçki, 1935'de “Sürgün Günlüğü”ne şöyle yazar⁵:

“Şu anda yürütmekte olduğum çalışma tüm yetersizliklerine ve parçalı karakterine rağmen hayatımın en önemli çalışmasıdır. Bu 1917'den de, İç Savaş'tan da, bugüne kadar bütün yazdıklarımın da daha önemli. Şöyle açıklayayım: Eğer 1917'de Petersburg'da olmasaydım Ekim Devrimi yine de gerçekleşirdi. Zira Lenin oradaydı ve hareketi yönetiyordu. Elbette ne Lenin ne de ben orada

² Isaac Deutscher, *Trotsky*.

³ *Programme de transition: “Programme minimum et programme de transition.”*

⁴ O iktidarın fethi ki; partinin, en basit “günlük” talepleri kendinden bir şey olarak değil de iktidar sorununu çözüp önüne koyabilmek için geçişin hareket noktası olarak ele alması anlamına gelir.

⁵ Trotsky, *Journal d'exil*, 25 mars 1935

olmasaydık Ekim Devrimi gerçekleşmezdi. Bolşevik Parti liderliği buna izin vermezdi. (...) Ama tekrar ediyorum. Lenin orada mevcut olduğu sürece, Ekim Devrimi muzaffer olurdu. İç Savaş için de aynı söylenebilir. (...) Bu yüzden 1917-21 arasındaki faaliyetlerimin “elzem” olduğunu söyleyemem. Ama şu anki çalışmam kelimenin tam manasıyla “elzem”. Ukalalık yapmıyorum. İki Enternasyonal’in çöküşü, bu Enternasyonallerin liderlerinin çözebilecek yeterlilikte olmadığı bir durum yarattı. Kişisel kaderim beni bu meseleyle daha önce karşılaştırmıştı ve bu meseleyle başa çıkabilmek için tecrübe kazandım. Benden başka kimse yeni nesli devrimci yöntemle donatamaz. Bu konuda Lenin’le (ya da Turgenyev’le) kesinlikle hem fikirim. En zalimi : 55 yaşının üstünde olmak! Başarılı olabilmek için en az 5 yıl daha kesintisiz çalışmam gerek.”

“Yeni Kuşağı Devrimci Bir Yöntemle Donatmak”

Troçki bu sözü söyledikten beş yıl geçtikten sonra, 20 Ağustos 1940’da öldürüldü. Bu beş yılını “yeni kuşağı devrimci yöntemle silahlandırma” işine adadı. 1938 Eylül’ünde, Paris bölgesindeki Perigny Sur Yerres’de kurucu toplantısı gerçekleşecek IV. Enternasyonal’in temelini oluşturacak çalışmalarda bulundu. Bu hazırlık süreci bağlamında, yoldaşlarıyla yoğun tartışmalar içerisinde adı “Can Çekişen Kapitalizm ve IV. Enternasyonal’in Görevleri” olan Geçiş Programı üzerinde çalıştı. Burada bu programın çeşitli boyutları üzerinde durabilirdik. Oysa bu yazımızı Troçki’nin tüm ömrü boyunca dert edindiği ve bugün bizler için çok önemli olan konularla sınırlandıracağız: Nesnel koşulların proleter devrimi zorunlu kılması meselesi, öznel etmen ve bu sorunun çözümü; işçi hareketinin devamlılığında geçiş taleplerinin yeri; parti inşası; nasıl bir parti, kiminle bir parti, hangi biçimde bir parti soruları...

Üretici Güçler Meselesi

IV. Enternasyonal’in programatik temelinde şu vardır: “*Proleter devrimin iktisadi önkoşulu, kapitalizm altında ulaşabileceği en yüksek noktaya uzun zamandır ulaşmış bulunuyor. İnsanlığın üretici güçlerinin ilerlemesi durmuştur.*”

Programın daha ilk satırlarında “yeni buluşlar ve gelişmeler maddi zenginlik seviyesini yükseltmemektedir” denir ve şöyle devam edilir:

“Tarihsel koşulların sosyalizm için henüz yeterince “olgunlaşmadığı” muhabbeti, cehaletten veyahut kasti çarpıtmadan başka bir şey değildir. Sosyalist devrimin yokluğunda insanlık medeniyeti felakete doğru sürüklenmektedir. Sıra proletaryaya, devrimci öncüye gelmiştir. İnsanoğlunun tarihsel krizi, devrimci liderlik krizine indirgenmiştir artık.”

Lenin’in emperyalizm analizinden çıkarsanan “proleter devrimin iktisadi önkoşulları” tespiti, Rus Devrimi’nin 20’lerde dünya devrimini getirmediği, dolayısıyla kapitalizmin ayakta kalması için “üretici güç-

lerin gelişmesinin durduğu,” çürümüş haline dönüştüğü saptamasını içerir. Troçki’ye göre bu su götürmez bir gerçektir. Bu yüzden Geçiş Programı’nda bu meseleye çok yer ayırmaya lüzum görmemiştir.

Fakat bu meselenin programın özünde olduğunu görmemek, programı yanlış yorumlamak anlamına gelir. Pierre Lambert 1969 yılında Marksist çalışma grubuna yaptığı “Geçiş Programı’nın Güncelliği”⁶ konuşmasının büyük bir bölümünü “üretici güçlerin ilerlemesinin durması” meselesine ayırmıştır. Burada Lambert, Marksizm’i ve Marksist emperyalizm analizlerini değiştirenleri (Birleşik Sekretaryacı ve Stalinist iktisatçılarla sözde kuramcılar) yanlışlamaktadır. “Üretici güçlerin ilerlemesinin durması” kapitalizmin gelişme eğiliminin düşüş aşamasına geçtiği ve üretici güçlerin yıkım güçlerine dönüştüğü anlamına gelir. Lenin’in “Emperyalizm, Kapitalizmin En Yüksek Aşaması’nda” incelediği eğilimin, Rus Devriminin izolasyonunun ardından yazılan Geçiş Programı’ndaki formülasyonu “insanlığın üretici güçlerinin kesinlikle durduğu”dur. Lambert analizine İkinci Dünya Savaşı’nın ardından paramparça olmuş kapitalizmin, krizini ve çöküşünü ertelemek için gün geçtikçe daha fazlalaşacak ölçüde silahlanma ekonomisine, bilgisayar teknolojisinin atası olan otomasyona ve mali spekülasyona sarıldığını söyler. Yani, üretim sürecinde değerlendirme imkânı bulamayan sermayenin giderek artan iktidarsızlığını telafi edebilmek için başvurmak zorunda kaldığı bütün çarpıtılmış ve asalakça araçları kullanmasıdır söz konusu olan. Ve kullanılan bu araçlar her aşamada krizi biraz daha şiddetlendirmekte ve insanlığı daha hızla barbarlık yoluna doğru sokmaktadır. Lambert, Marx’ın kendi döneminde saptadığı kapitalizmin bu kronik eğiliminin XX. yüzyıl başında süreklilik kazandığını ileri sürer. Lambert’e göre ancak programın temelinde yatan bu tahlildedir ki, üretim araçlarının özel mülkiyetine dayanan kapitalizmin kaçınılmaz sonu, bu çöküşü önlemeye çalışan küçük ya da büyük ölçekli aygıtların ihaneti ve IV. Enternasyonal’in devrimci partisinin neden gerekli olduğu anlaşılabilir.⁷

⁶ *La Vérité*, n: 604, Haziran 1989 sayısında yeniden yayınlanmış.

⁷ Elinizdeki makaleye bu dergide tahsis edilmiş olan yer bu sorunu daha derinlemesine incelememize imkân vermiyor. Pierre Lambert’in 1969 yılında yaptığı söyleşide dillendirdiklerini daha sonraki yıllara uzandırmak mümkündür. 1971 yılında Nixon ABD parasının altına endeksliliğinden vazgeçme kararını aldığı IV. Enternasyonal’in bugünkü Fransız seksiyonun atası olan OCI (Organisation communiste internationaliste: Enternasyonalist Komünist Örgüt) bir açıklama yaparak, bunun, “*üretim araçları üzerindeki özel mülkiyet rejiminin çözülmesi*”nin bir ifadesi olduğu tahlilini yapmış ve Amerikan ekonomisinin ancak “*sömürülenler tarafından harekete geçirilen üretici güçlerin birer yıkım gücüne dönüştürüldüğü devasa bir insan emeği israfına*” yol açan ve giderek artan askeri krediler pahasına hayatını sürdürebildiğini göstermişti. OCI’nin bu açıklamasında (2000 yılında basılan *Luttes des classes et mondialisation* adlı kitapta yeniden yayınlanmıştır) şu noktanın altı

Nesnel Koşullar ve Öznel Etmen

Troçki'ye göre programın merkezinde nesnel koşulların olgunluğu ve öznel koşulların hamılığı arasındaki uçurumun nasıl aşılabileceği sorunsalı vardır. Bu sorunsalı Amerikan yoldaşlarıyla girdiği bir tartışmada şu şekilde açıklar:

“ABD ve dünyanın geri kalanındaki duruma bakalım. Ekonomik kriz benzeri görülmemiş bir ölçekte, mali kriz bütün Eyaletleri sarsıyor ve savaş yaklaşıyor. İşte bu eşi benzeri görülmemiş bir toplumsal kriz (...) devlet krizinde, yönetici sınıf siyasi krizde. Bu koşullar devrimci durum için çok önemli bir öncül. Tüm dünya benzer bir durumda, ama bilhassa ABD için durum böyle. Şimdi gelelim işçi sınıfının durumuna. Onun durumunda büyük bir değişiklik olmuştur. Gazete ve dergimiz “Socialist Appeal” ile “New International” bazı makalelerinde büyük bir alaka ve memnuniyetle Amerikan işçilerinin kendilerini birer işçi olarak gördüklerini okudum. (...) Ve ardından işyerinde oturma grevleri geldi. Bildiğim kadarıyla ABD’de daha önce böyle eylemler olmamıştı. Bu eylemlerin ardından CIO* kuruldu. Ayrıca bir işçi partisi inşası eğilimini görmekteyiz. (...) Dünyanın genel durumuna yani emperyalist çelişkilere; Amerikan kapitalizminin durumuna; krize ve işsizliğe; Amerikan ekonomisinin ve burjuvazisinin yansıması olan Amerikan devlete; yönetici sınıfın siyasi ruh haline ve saflarındaki dalgalanmalara ve nihayetinde işçi sınıfına bakarsak devrimci için koşulların fazlasıyla olgunlaştığını görürüz. Fakat altyapılardan üstyapılara geçtiğimizde, politikalara baktığımızda aynı olgunlaşmışlığı görmiyoruz. Amerikan kapitalizminin iç çelişkileri, yani kriz ve işsizlik, mukayese edilmeyecek derecede Amerikan işçilerinin bilincinden daha olgun... İşte içinde bulunduğumuz durumun iki kutbu budur. Denilebilir ki, mevcut durumun bir yanında, devrim için gerekli olan temel toplumsal öncüller fazlasıyla olgunlaşmışken (...) Öte yanda, ABD’de maddi koşulların çok büyük bir hızla ve şiddetle çözülmesi yüzünden kitlelerin bilinci- önemli gelişmelere uğramış olmakla birlikte- nesnel koşullardaki gelişme ve olgunlaşmayla kıyaslandığında geri bir noktadadır. Öznel koşullar son tahlilde nesnel koşullara bağlıdır, ama bu bağımlılık basit bir süreç değildir”⁸.

çizilmiştir: “*Kapitalist ekonominin diğer bütün sektörleri gibi silah sektörü ekonomisinin de belirli sınırları vardır ve Nixon aldığı tedbirlerle bu sınırları açıklamış bulunuyor.*” Nitekim 1971’den itibaren emperyalizm, artı-değerin zoraltımında sermayenin karşılaştığı güçlükleri aşabilmek için sürekli olarak silah ekonomisine - hatta giderek bir savaş ekonomisi halini alan silah ekonomisine- ve özellikle benzeri görülmemiş bir şişkinliğe ulaşan sanal sermayelere ve bunun gibi asalakça araçlara başvurdu. Enternasyonalizmin bundan yaklaşık on yıl kadar önce çeşitli makalelerde ayrıntılı olarak tahlil ettiği gibi 1971 kriziyle başlayan bu zincirleme ilişki 70’li yılların sonuyla 80’li yılların başında genelleşmiş mali ve parasal kuralsızlaşmaya kadar vardı. Bu kuralsızlaşma da işgücünün değerine karşı genelleşmiş bir saldırıyla ulusların ve devletlerin yıkımına karşı bir saldırıyı besledi. Krizden krize, spekülâtif balondan spekülâtif balona yol açan bu şişmiş devasa sermayeler - bazıları gerçek bazıları sanal olmak üzere- her seferinde başta proletaryanın işgücü olmak üzere üretici güçleri yıkan güçler haline dönüşürler.”Subprime”ler krizinin ilk yılı olan 2007 Ağustos’u ile 2008 Ağustos’u arasında imha olan değerler dünya gayrisafı hasılasından fazla olup, bir burjuva iktisatçısının ifadesine göre genel bir dünya savaşının yol açtığı tahribat kadar olmuştur.

⁸ “*Discussions pour résumer les revendications de transition*”, 23 mars 1938, tome 17

Biz de meselenin bu boyutunun altını çiziyoruz. Troçki'nin dediği gibi nesnel etmen, öznel etmenden daha önemlidir. Bu meseleyi Geçiş Programı'nda şu şekilde ele alır:

“Kitlelerin yönelimi öncelikle çürüten kapitalizmin nesnel koşulları tarafından, ikincil olarak da yaşlı işçi örgütlerinin ihanet dolu politikalarınca belirlenir. Bu etmenlerden elbette ilki belirleyici olmalıdır. Tarihin yasaları kuşkusuz bürokratik aygıtlardan çok daha güçlüdür.”

Bir başka ifadeyle, sınıf mücadelesinin yasalarının işleyişini engellemek kimsenin elinde değildir. Bu yasalar; işçileri, her türlü engele rağmen bir sınıf olarak oluşmaya yönelteceği gibi, kendi örgütlerini ayağa dikmeye ve kapitalist sınıfa karşı en sert sınıf mücadelesini yürütmelerine sevk eder.

“Halk Cephesinin İşleyişini Gördük”

Troçki “nesnel koşullar belirleyicidir” derken hiçbir şekilde öznel koşullar önemsizdir demek istememiştir. Öznel etmenlerin nesnel koşullara bağımlılığı hiçbir zaman “basit bir süreç” değildir. Şöyle der Troçki:

“Fransa'da geçen yıl ABD'deki yoldaşlar için ders niteliğinde olan çok önemli bir gelişmeye tanık olduk. (...) İşçi hareketi çok önemli bir ivme yakalamıştı. Sendikalar birkaç ay içinde üye sayılarını bir milyondan beş milyona çıkartmışlardı. Fransa'daki oturma grevleri ABD'deki grevlerden daha güçlüydü. İşçiler herşeyi yapmaya hazırıldılar. Sınırları zorlayacaklardı. Ama Halk Cephesi'nin işleyişini gördük. Komintern'in (Komünist Enternasyonal) ihanetinin tarihsel önemini ilk kez gösterdik. Yıllar içinde Komintern kapitalizmin toplumsal muhafazası için önemli bir aygıt haline geldi. Nesnel ve öznel koşullar arasındaki orantısızlık keskinleşti. Halk Cephesi, kitlelerin büyük devrimci cereyanını kanalize etmenin önünde büyük bir engel haline geldi. Ve bir ölçüde başarılı oldular. (...) Önemli olan şu: ABD'de de, dünyanın geri kalanında da nesnel ve öznel etmenler arasında orantısızlık var. Ama bu orantısızlık hiç bu kadar keskinleşmemişti.”⁹

Troçki, hain aygıtın Halk Cephesi adı altında karşımıza diktiği engellere rağmen mücadeleyi asla bırakmayacağımızı söyler. Nesnel ve öznel etmenler arasındaki ayırım, işçi sınıfının kaybetmeye mahkûm olduğu manasına gelmez. Devrimci zafer koşullarından biri hariç tümü sağlanmıştır. Yani işçi sınıfının önderlik koşulu haricindekilerin tümü... Bu yüzden Troçki, IV. Enternasyonal'in az sayıda üyesi olmasına rağmen sınıf hareketinin bir parçası olarak onun üzerinde yükseleceğini, işçi sınıfının mevcut bilinci ve görevlerini yerine getirmek için ihtiyaç duyduğu bilinç arasındaki gecikmenin kapatılması için hayati bir rol oynayacağını söyler:

---

des Oeuvres de Trotsky.

⁹ Age.

“ABD’de yukarıda andığımız bu orantısızlığı ortadan kaldıracak bir kitle hareketi mevcut. Green’den Lewis’e, Walker’dan La Guardia’ya¹⁰... Temel çelişkiyi ortadan kaldıracak bir hareket bu. Komünist Parti, Fransa’daki rolünün aynısını oynuyor; sadece daha düşük şiddetle... Rooseveltizm Fransa’daki Halk Cepheciliği’nin yerini almış. Bu koşullarda partimize büyük görev düşüyor (...) Stratejik mesele kitlelere nesnel koşullarla uyuşacak siyasi ve psikolojik mantaliteyi sağlamakta. Mesele Amerikan işçilerinin geleneksel önyargılarını aşmak, mantalitelere tüm sistemin siyasi krizine uygun hale getirmek. Bu koşullarda--CIO’nun oluşturulma süreci, oturma grevleri gibi küçük tecrübelemizden hareketle--daha iyimser ve daha cesur olmalıyız. Amerikan işçilerinin kelime haznesinde olmayan sloganlar geliştirmeliyiz.”

Dolayısıyla, *Geçiş Programının* zorunluluğu tümüyle IV. Enternasyonal’in Amerikan işçi sınıfına ve tabii dünya işçi sınıfına bu gecikmeyi aşır önderlik krizine çözüm yolunda ilerleyebilme yolunda yardım edebilmesi yeteneğine bağlıdır.

İşte geçiş talepleri anlayışı tam da bu belirgin bölgeye müdahale anlamını taşır.

“Stratejik Kavramsallaştırmamız Bağlamında Bu Bir Geçiş Programıdır”

“Peki Geçiş Programı’nın anlamı ne?” Bu soruya şu şekilde cevap veriyor Troçki:

“Bu bir eylem programı. Kitlelerin kendilerine miras bırakılan fikirleri aşmaları için (...) onları nesnel koşullara uygun hale getirmek için bir program. Bu programda en basit talepler bulunmalı. [...] Programımızda bu tür taleplerle, işçilerin iktidarı devrim yoluyla ele geçirmeleri arasındaki bağlantıları kuracak öğeler olmalı. Bu yüzden bazı talepler çok oportunist gelebilir zira bu talepler işçilerin zihniyetine göre şekillenmiş taleplerdir. Bazı talepler de aşırı devrimci gözükülebilir. Çünkü bu talepler işçilerin mevcut zihniyetini değil nesnel koşulları yansıtmaktadırlar. Bizim görevimiz tez elden nesnel ve öznel etmenler arasındaki uçurumu kapatmaktır”¹¹.

Troçki’ye göre Geçiş Programının yönteminin niteliği stratejiktir. Mevcut durumu başlangıç noktası olarak kabul eder ve proletaryanın iktidarı fethi meselesine yönelir. Bu koşullarda geçiş taleplerinin ana talepleri kapitalist sistem içinde karşılanamaz. (Birazdan açıklayacağımız gibi her ne kadar program acil talepler için mücadeleye de yer

¹⁰ Troçki’ye göre William Green’in AFL’sinin gerici meslek sendikacılığından John L. Lewis’in CIO’sunun sanayi sendikacılığına geçişi ileriye doğru atılmış bir adımdır. Hatta CIO’nun gelişmesinin sonucunda, bir başka planda, New York Belediye Başkanlığına kapitalist çevrelerde çok iyi tanınan bir işveren olan James John Walker’in (1886-1957) yerine kendini daha ilerici olarak tanıtan LaGuardia’nın seçilmesi de ilginçtir.

¹¹ “*Discussions pour résumer les reendications de transition*”, 23 mars 1938, tome 17 des Oeuvres de Trotsky.

verse de. Zira bu mücadele sınıfın bağımsız örgütlenmesi için çok önemlidir)¹².

“Kaynağı, Devrimcilerin Uzun Yıllara Dayanan Kolektif Deneyimleridir”

“Geçiş talebi kavramının kaynağı nedir?” sorusunu şöyle cevaplıyor Troçki:

“Şunu ısrarla vurgulamalıyım ki, bu sadece bir adamın kafasından çıkmış bir kavram değildir. Kökeni, devrimcilerin uzun yıllara uzanan deneyimlerine kadar gider. Eski prensiplerin mevcut koşullara uygulanmasıdır. Bu uygulanma bütün zamanlar için sabitlenmiş bir uygulanma olmayıp tam tersine her durum karşısında belli bir esnekliğe sahip olmalıdır”¹³.

Troçki, *Geçiş Programı*ndaki bu ifadeyi, yani “devrimcilerin uzun yıllara dayanan kolektif deneyimleri” ifadesini bir üslup gösterisi olarak değil, mücadelenin devamlılığı anlamında kullanmamıştır. Aynı dönemde basılmış bir makalede¹⁴ 1848-1849 yıllarında Marx ve Engels tarafından yazılmış Komünist Parti Manifestosu’nun on noktasını hatırlatır. Bu manifesto aslında daha o zamandan bir “geçiş programı” karakterine sahiptir. Marx ve Engels bu metni 1872’de Paris Komünü tecrübeleri ışığında düzelterek ve metne eklemeler yapacaklardır. Öyle ki işçilerin programlarının hayata geçirilmesi için burjuva devlet makinesinin imha edilmesi gündeme gelmiştir.

¹² Ücretlerde ve çalışma saatlerinde oynak merdiven şiarı konusunda Troçki şöyle diyor: “*Bu şiar ne anlama geliyor? Gerçekte bu, sosyalist toplumun çalışma sistemidir. Yani toplam işçi sayısının toplam çalışma saati sayısına bölünmesi. Biz meseleyi böyle sunacağımıza sosyalist sistemi bütünsel olarak sunsaydık, bu , sıradan Amerikalının gözünde ütopya ya da Avrupa’dan gelen bir şey olarak gözükürdü. Biz bunu mevcut krize bir çözüm olmak üzere insanların yeme, içme ve sağlıklı konularda yaşama hakkını güvence altına alabilmek için ileri sürdük. Söylediğimiz sosyalizmin programıdır, fakat daha basit ve popüler bir biçimde dile getirilmiştir.*” (“*The Political Backwardness of the American Workers*”, The Transitional Program for Socialist Revolution, Pathfinder Press, içinde yayınlanmıştır). Bu arada şunu işaret etmekte fayda var ki, Geçiş Programının bu şiarının Fransa’daki NPA (Nouveau parti anti-capitaliste: Yeni Anti-kapitalist Parti) türü örgütlerin şimdilerde ortaya attıkları “*işin ve zenginliklerin paylaşılması*” tipi “talepler”le uzak yakın hiçbir ilgisi yoktur. Çok açıktır ki, milyonlara varan istihdamın yıkımıyla belirlenen mevcut kriz koşullarında öncelikli işçi talebi işten atmaların yasaklanması ve yeni istihdamın yaratılmasıdır (ABD’de, AFL-CIO işçi sendikaları konfederasyonu 15 milyonluk yeni iş yaratılması talebinde bulunmuştur). Günümüzde mevcut işlerin paylaşılması talebiyse, istihdamın eğreti çalışma ve sınıfın yoksullaştırılması politikaları nedeniyle çökertilmesi riskini taşımaktadır. *Geçiş Programı*, Troçki’nin de ifade ettiği gibi her koşul altında geçerliliği olan bir talepler kataloğu değildir. Ama kuşkusuz yöntem bütün geçerliliğini koruyor.

¹³ “*The Political Backwardness of the American Workers*”, The Transitional Program for Socialist Revolution, içinde, Pathfinder Press.

¹⁴ “*90 années de Manifeste communiste*”, 30 octobre 1937, tome 15 des Oeuvres de Trotsky.

Bu yöntem daha sonra Bolşevikler tarafından ele alınacaktır. Lenin, 1917 Eylül'ünün yani Rus Devrimi'nin ortasında “Yaklaşan Felaket ve Bununla Nasıl Mücadele Etmek Gerekir” adlı makalesinde¹⁵ şöyle yazıyor:

“Kaçınılmaz felaket Rusya'nın ensesinde (...) Ülkede yeterli miktarda tahıl ve hammadde varken ve böyle kritik bir zamanda kitlesel işsizlik mevcutken, gıda ve emek kıtlığı çekilmekte! Devrimin üzerinden altı ay geçmişken, sendika bolluğunda, kendisini gururla “devrimci-demokratik” olarak niteleyen organ ve kurumların olduğu bir demokratik cumhuriyette, yaklaşan felakete, kıtlığa dair hiçbir şey yapılmadığını göstermek için başka kanıtı ne hacet! Büyük bir süratle felakete sürükleniyoruz. Savaş bizi beklemez ve ülke hayatının her alanında giderek artan yıkımlara neden oluyor.”

Lenin, koşullara uygun acil talepleri formüle etmezden önce bu uygulamaların önündeki engellerden bahseder:

“Biraz dikkat eder ve düşünürsek bu felaketi ve kıtlığı önlemek için yapılacakların açık, basit ve kesinlikle hayata geçirilebilir uygulamalar olduğunu görürüz. Halkın kuvvetleri bu uygulamaları hayata geçirebilirler. Fakat önlerinde bu uygulamaların hayata geçirilmesi halinde büyük kâr kayıplarına uğrayacak bir avuç büyük toprak sahibiyle kapitalist var”¹⁶.

Aslında Bolşevikler'in Lenin'in “Yaklaşan Felaket ve Bununla Nasıl Mücadele Etmek Gerekir”de bahsettiği geçiş talepleri programları etrafında harekete geçmeye zamanları olmayacaktır. Gelişmeler (bilhassa 1917 Eylül ve Ekim'inde Menşevikler'in ve Sosyal Devrimciler'in kitleler üzerindeki etkisinin çökmesi) Bolşevikler'i sovyetlere, iktidarı doğrudan ele geçirmeleri için çağrıda bulunmaya zorlamıştır. Ve zaten sovyetler de 25 Ekim 1917'de iktidarı fiilen kendi ellerine almışlardır.

Fakat Bolşeviklerin 1917 Şubatından Ekimine kadar uzanan pratik deneyimleri, *Geçiş Programının* geçiş taleplerini olduğu kadar “işçi-köylü hükümeti” şiarını da yüklenmesini sağlamıştır. “İşçi-köylü hükümeti” formülü Troçki'ye göre bütün geçiş taleplerinin içindeki “*en ileri*” taleptir. Troçki bunu burjuvaziden kopuş ihtiyacıyla ilişkilendirir ve Halk Cephesi'ne karşıt koşar. Kitleleri kendi adlarına konuşan partilere burjuvaziden kopma ve işçi-köylü hükümeti için mücadele yoluna girme konusunda baskı yapmak... İşte Troçki için bu kavga eksen, varsayımının “*az gerçeksi*” görünmesine rağmen, merkezi bir önem taşır. Şöyle ki:

“Tahminlerle uğraşmaya gerek yok. İşçi-köylü hükümeti sloganı ve ajitasyonu her koşulda muazzam öğretici bir değer taşır... Bu yüzden her geçiş talebinden tek bir sonuç çıkmalıdır: İşçiler burjuvazinin geleneksel partilerinden kopmalı ve köylülerle birlikte kendi iktidarlarını kurmalıdırlar”¹⁷.

¹⁵ “Yaklaşan Felaket ve Onu Önlemenin İmkânları”

¹⁶ Age.

¹⁷ “Geçiş Programı: “İşçi ve Köylü Hükümeti” Kardelen Yayınları, 1992.

Bu bağlamda okuyucularımıza Jean-Pierre Raffi'nin dergimizin bu sayısında yayımladığımız makalesini okumalarını tavsiye ederiz.¹⁸

Kısmi Talepler, Demokratik Talepler ve Geçiş Talepleri

Troçki'ye göre geçiş talepleri programını öne sürmek kesinlikle acil taleplerin ertelenmesi anlamına gelmez:

“IV. Enternasyonal'in stratejik görevi kapitalizmin düzeltilmesi değil yıkılmasıdır. Siyasi amacı iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi ve burjuvazinin mülksüzleştirilmesidir. Fakat bu stratejik göreve ulaşmak, küçük ve kısmi olanları da dâhil olmak üzere tüm taktiksel meselelere azami dikkat gösterilmeksizin mümkün olamaz... Bugün içinde bulunduğumuz çağa mahsus özellik, devrimci partiyi günlük meselelerden azade tutması değildir; günlük meselelerle devrimin asıl görevlerini birbirine ayırmaz şekilde bağlamasıdır.

IV. Enternasyonal eski “asgari” talepler programını tümüyle gözden çıkarmaz. Zira onların da önemlerini korumayı sürdürdükleri anlar hâlâ vardır. Ve daimi olarak demokratik hakları ve işçilerin toplumsal kazanımlarını savunur. Fakat günlük meseleleri gerçek devrimci perspektif bağlamında ele alır. Kitlelerin kısmi, “asgari” talepleri çürüten kapitalizmin yıkıcı ve alçaltıcı eğilimlerine toslayıp onlarla başa çıkamadığı - ki bu artık her adımda karşımıza çıkıyor- durumlarda IV. Enternasyonal geçiş talepleri sistemini öne sürecektir. Zira geçiş talepleri özünde, her geçen gün artacak şekilde daha açık ve kati suretle burjuva düzeninin temellerini hedefe almaktadır.”

¹⁸ İktidarın Sovyetler tarafından ele geçirilişini izleyen yıllarda genç Komünist Enternasyonal Marx'ın ve Engels'in yolunu izledi. Komünist Enternasyonal'in III. Kongresindeki bir kararda şu yazıyordu: “*Komünist partiler ancak mücadele içinde gelişebilirler. En küçük komünist partiler bile sadece basit bir propaganda ve ajitasyon faaliyetini sürdürmekle yetinemezler. Komünist partiler proletaryanın bütün kitle örgütleri içinde sınıfın öncüleri olarak yer alıp, gecikmiş ve ayak sürüyen kitlelere somut mücadele hedefleri formüle ederek, onları hayati ihtiyaçlarını talep etme mücadelesine sevk ederek, nasıl savaşmaları gerektiğini anlatarak ve komünist olmayan partilerin nasıl ihanet çizgisine vardıklarını göstererek kendilerini inşa etmelidirler(...)* Kapitalizm zemini altında proletaryanın kütlesinin durumunu kalıcı olarak iyileştirecek hiçbir şey mümkün değildir(...) Ama bu duygu bizi hiçbir zaman proletaryanın acil ve hayati talepleri uğruna mücadele etmekten alakoyamaz(...) Tam tersine kitlelerin her ihtiyacı devrimci mücadelelerin hareket noktası olarak ele alınmalıdır, çünkü bunlar bütünsel olarak toplumsal devrimin güçlü bir akımını oluşturabilirler. Komünist partiler bu mücadelelerinde kapitalizmin vücuduna aşı yaparak onun güçlenmesine ve yenilenmesine imkân sağlayacak hiçbir asgari programı önlerine koymazlar. Bu vücudun iflâsı onların yönlendirici hedefi, güncel görevidir. Komünist partiler bu görevi yerine getirebilmek amacıyla gerçekleştirmeleri işçi sınıfı açısından acil ve yakıcı bir zorunluluk olan talepleri öne çıkartmalı ve bu talepleri kitlelerin mücadelesi içinde, kapitalist sınıfın sömürü sistemiyle uyumlu olup olmadıklarına bakmaksızın savunurlar.” (Recueil des Quatre Premiers Congres de l'Internationale communiste, These sur la tactique- Combats et revendications partiels”; Komünist Enternasyonal'in ilk Dört Kongresi Derlemesi, “Taktik Üzerine Tetz: Kısmi Talepler ve Mücadeleler”).

XXI. yüzyılın başında bu alıntının önemi büyük. Zira günümüzde çürüyen kapitalizm (üretim araçlarının özel mülkiyeti düzeninin saflarına katılan “işçi-burjuva” aygıtların da desteğini aldığından) kitleleri savunmaya çekilmeye zorlamaktadır. Bu savunma sadece temel “asgari” talepler için değildir. Aynı zamanda hatta öncelikle, kitlelerin varlıklarını tehdit eden ölümcül saldırılara karşı durmak içindir. Bu saldırı işçilerin, sınıf ve demokrasi mücadelelerinin ürünü olan tüm demokratik kazanımlarını vurmaktadır. Şöyle ki, sırasıyla; günümüzde korporatizm yoluna sürüklenmek üzere benzeri görülmemiş bir basınç altına sokulan bağımsız sendikal ve siyasal örgütlenmelerin varlığı, çürümüş emperyalizmin birbiri ardına yıkmaya çalıştığı siyasal demokrasinin temel öğeleri ve hatta günümüzde dağılma ve çözülme süreci içine sokulmuş olan ulusların varlığı bu saldırının açık hedefleri halindedir.

Bu durum sınıfın tüm kazanımlarını ve demokrasiyi savunmak için mücadeleyi zorunlu kılıyor. Ama bu savunma hattının IV. Enternasyonal militanlarının tüm mücadeleyi “asgari taleplere” indirilmesi ve proleter devrimi belirsiz bir geleceğe ertelemesi manasına gelmiyor. Aksine, bu gerici ve yıkım çağında her talep için mücadele etmek, kitleleri, kendilerini mülksüzleştirilenleri mülksüzleştirmek için harekete geçirmek manasına geliyor.

Bir Çıkış Yolu Bulabilmek İçin Parti İnşası

Yukarıda da belirttiğimiz gibi Troçki’ye göre geçiş talepleri sisteminin amacı, proletaryanın önderlik krizinin çözümüne katkı yapmaktır. Bu aynı zamanda IV. Enternasyonal’in temellerini oluşturmak, işçi sınıfı ve örgütlerinin Halk Cepheciliğine ve korporatizme karşı bağımsızlığını savunacak ve güçlendirecek ne gerekiyorsa yapmak demek. Troçki’ye göre geçiş talepleri parti inşasına da dairdir. ABD’deki IV. Enternasyonal destekçileriyle tartışmasında, İşçi Partisi (*Labour Party*) sorunsalını gündeme getirmiştir Troçki. O sıralarda savaş yaklaşmaktadır ve Avrupa’da faşizm yükselmektedir. Ve sendikaların bir işçi partisi kurması ve Demokrat Parti’den sınıfı koparma tartışmaları yapılmaktadır. Karşı-devrimci politikalarını hayata geçirebilmek için Ekim Devriminin bayrağını gaspetmiş bulunan stalinizmle gene karşı-devrimci politikalarını yürüten sosyal-demokrasinin sınıf üzerinde hâkimiyetlerini sürdürdükleri koşullarda “nasıl bir parti sorusu” gündeme gelmiştir¹⁹.

Troçki ABD’de bile faşizmin postalları altında ezilme riskinin olduğunu ifade etmiş, işçilerin faşizme karşı durmaya ve onu önlemeye muktedir olduğunu söylemiştir. Böyle geniş bir işçi Partisi’nin faşizme karşı duvar olacağını belirtmiştir. Bu geniş işçi partisi açılımını gerek-

¹⁹ Alan Benjamin’in *La Vérité* nin 69. sayısındaki makalesine bkz.

çelendirirken de işçilerin doğrudan kitleler halinde bir Troçkist örgüt olan Sosyalist İşçi Partisi'ne katılmayacaklarını eklemiştir. Çünkü ona göre Sosyalist İşçi Partisi'nin gücü şimdilik sınırlıdır. Ve bu şu anki sınırlı güç krizin hızı dikkate alındığında Sosyalist İşçi Partisine gerekli hazırlanma zamanını veremeyecektir.

Peki ya devrimci kriz patlak verdiğinde IV. Enternasyonal'in kitlesel etkiye sahip bir partisi eğer henüz kurulmamışsa, neden böyle bir partinin bağımsız temellerini sağlamlaştıracak daha geniş bir kitlesel etkiye sahip kökleşmiş bir bağımsız işçi partisi içinde IV. Enternasyonal bir akım olarak yer alsın? Troçki'ye göre bu soru diğer bütün soruları ikincil kılar. Troçki'ye göre bu devrimci programı asla terketmek anlamına gelmez. Nesnel koşullardan doğan bir programdır bu. İşçi sınıfına mevcut koşullarda bir alan açılmasına daırdır. Parti inşasında ilerlemek, faşizme doğru sürükleyen kapitalist sınıfa karşı mücadele edecek bir parti kurmaktır. Parti inşasındaki bu geçiş, tarihsel bir zorunluluktan (insanlığın krizi önderlik krizidir) doğar ve amacı nesnel koşulların olgunluğuyla öznel koşulların zayıflığı arasındaki uçurumun hızlanan gelişmeler bağlamında aşılmasıdır.

IV. Enternasyonal ve İşçi Partisi

Amerikalı militanlarla yürüttüğü bir tartışmada kendisine yapılan bir itiraza cevap verirken Troçki şöyle diyor:

“Reformist bir işçi parti kurulmasını mı savunuyoruz? Hayır. Sendikaların terazinin bir kefesine ağırlıklarını koyabilmelerine imkân verecek bir politikayı mı savunuyoruz? Evet. Elbette bu reformist bir partiye dönüşebilir. Zira bu olasılık partinin gelişimine bağlıdır. Bu noktada program meselesi gündeme gelir. Dün de söylediğim bir şeyin altını çizmek istiyorum. İşçi ve köylü hükümeti talebini de içeren Geçiş Talepleri programımız olmalı. Çalışan kitlelerin bağımsız partisinden yanayız. Devlet iktidarını ele geçirecek bir partiden.”²⁰

Troçki'ye göre bu yaklaşım mevcut durumun gelişiminin hızlı bir gözden geçirilmesi ışığında değerlendirilmelidir.

“Çürüyen kapitalizmde yaşıyoruz. Krizler vahşi, savaş yaklaşıyor. Savaş sırasında işçiler hızla öğrenirler. Eğer bekleyip görelim, sonra propaganda yapalım dersek öncü olmayız, artçı oluruz. Bana Amerikan işçileri on sene içinde iktidarı ele geçirebilir mi diye sorarsanız, evet derim, bu pekala mümkün. (...) Biz küçük bir örgütüz. Propaganda yapıyoruz. Bu gibi durumlarda hızla büyüyen kitlelerden daha şüpheciyiz. 1917 başında Lenin partinin Merkez Komite'den on kat, kitlelerin parti kadrolarından yüz kat daha devrimci olduğunu söylemişti. Sakin zamanlarda çokça devrimci fikirleri olan yoldaşlarımız, devrimci durumlarda gerçek frenleyiciler haline gelebiliyorlar. Devrimci bir parti devrimi o kadar sık ve o kadar uzun süre bekler ki, devrim patlak verdiğinde onu ertelemeyi alışkanlık haline getirmiş olabilir”²¹.

---

²⁰ “*Discussion sur le Labor Party*”, 21 mars 1938, tome 17 des Oeuvres de Trotsky

²¹ Agt.

Elbette Troçki'ye göre geniş ve kitlesel bir işçi partisi inşa süresince IV. Enternasyonal üyeleri kendi örgütlerini dağıtmamalılardır:

“Kendi örgütümüz ve yayınımız olduğunu herkese açıkça söylüyoruz (...) Ama biz henüz çok zayıfız. Ama işçilere şunu söyleyemeyiz: ‘Bizim biraz daha etkili ve güçlü olmamızı bekleyin’. Olduğu haliyle harekete müdahale etmeliyiz.”

Troçki, geniş bir işçi partisi inşasında çalışan bir militanla konuşurken şöyle der:

“Geniş işçi partisi'nin devrimci bir parti olduğunu söyleyemem. Ama onu devrimci parti haline getirmek için elimizden geleni yapacağız. Her toplantıda söyle diyeceğiz: Ben Sosyalist İşçi Partisi'ni temsil ediyorum. Onun tek devrimci parti olduğunu iddia ediyorum. Ama sektör değilim. Siz şimdi büyük bir işçi partisi kurmaya çalışıyorsunuz. Size yardım edeceğim. Ama önerim şu şu talepleri içeren bir parti kurmanız.”²²

Gene aynı geniş işçi partisi hakkında konuşurken şöyle devam eder:

“ Böyle ilerici bir hareket karşısında olumsuz bir tavır takınan ya da beklemece bir tarafsızlığa bürünen bir devrimci örgüt kendini yalnızlaştıracağı gibi sektör bir yozlaşmaya da sürüklenir. (...) Ama Sosyalist İşçi Partisi kendini soyut bir geniş işçi partisi şiarıyla sınırlandırmadığı gibi, bu şiarın örtüsü altında tepelerde ilkesiz ilişkilere de girmez. Yapacağı, bir geçiş talepleri programı ileri sürerek kitle hareketinin bir geniş işçi partisine yönelmesini sağlamaya çalışmaktır.

Kendi örgütsel bütünlüğünü ve siyasi bağımsızlığını muhafaza eden Sosyalist İşçi Partisi, geniş bir işçi partisi oluşturulmasına karşı çıkan ya da bunu burjuvazinin bir aracına dönüştürmek isteyen sendikal bürokrasi karşısında sistematik ve tavizsiz mücadelesini yürütür. Geçiş talepleri programını anlatıp propagandasını yapan Sosyalist İşçi Partisi, kitlelerin güncel deneyimleri temelinde, sendikal bürokrasinin ve onun Sosyal Demokrat ve Stalinist müttefiklerinin reformist ve pasifist hayallerini deşifre eder(...)”²³

Troçki'ye göre IV. Enternasyonal'in kuruluşu faşizme doğru yürüyüşün tehdidi altında proletarya ile burjuvazi arasındaki çatışmayla savaşa doğru hızlı ilerlemenin koşulları çerçevesinden ayrı düşünülemez. Bu bağlamda önderlik krizinin çözümü, işçi sınıfına çözüm olacak arayışların merkezindedir. Bu çözüm kendi programı etrafında inşa olacak IV. Enternasyonal ile pratik mücadele içinde yer alacak seksiyonlarını birleştirir; iki tür mücadele de farklı şekillerde nesnel ve öznel koşullar arasındaki boşluğu doldurma hedefine bağlanır.

Bugünkü çok farklı tarihsel koşullar Troçki'nin saptamalarını yaptığı koşullarla birçok benzerlikler taşısa da, Troçki'nin doğmakta olan IV. Enternasyonal'den yoldaşlarıyla diyalogu sırasında ortaya çıkardığı *Geçiş Programı*nın yöntemiyle hedeflerinin bütün işçi hareketinin tarihinin devamlılığı açısından güncelliği nedir? İşte IV. Enternasyonal'in

²² Agt.

²³ “*Le Probleme du Labor Party*”, avril 1938, tome 17 des Oeuvres de Trotsky.

Sosyalizm

---

sınıf bağımsızlığına gerçekten inanmış işçi hareketinin bütün eğilimlerinden emekçileri ve militanları davet ettiği, kapitalist barbarlığa doğru gidişi engelleyecek muzaffer bir mücadelenin anahtarı olduğunu düşündüğü tartışma budur.

IV. Enternasyonal ve “Halk Cepheleri”

Ekim Dersleri

Jean-Pierre RAFFI

Troçki, (Eylül 1924’te yazdığı) *Ekim Dersleri* kitabının birinci bölümünün başlığını “*Ekim’i İncelemek Gerek*” olarak belirlemiş ve 1917 Şubat’ından Ekim ayına kadar Bolşeviklerin Rusya’daki iktidarı ele geçirmeleri sırasında verdikleri savaştan dersler çıkarmayı önüne koymuştu. Aslında kitabın kendisi devrimi ilk önce “şekilsizleştiren”, daha sonra da ona “ihamet eden”¹ Stalinist bürokrasinin yükselişine karşı verilen kavgayı temsil ediyordu. Bu kavga, bugün varisleri olduğumuz Bolşeviklerin, kitlelerin burjuvaziden koparak devrimci harekete geçirilmesi taktiğiyle, yani işçilerin birliği, birleşik bir işçi cephesi taktiği ile karşı çıktığı, “Halk Cephesi” adı altında yürütülen politikaya karşı verilen bir kavgaydı.

---

¹ Troçki’nin SSCB’nin stalinci yozlaşmasını tahlil eden iki eserine yapılan atıf: *Şekilsizleşen Devrim* (1929) ve *İhanete Uğrayan Devrim* (1936).

“Halk cephesi” ve “birleşik işçi cephesi” arasındaki sorun bugün Hbible işçi sınıfı için en önemli “stratejik sorunlardan”² biri, Troçkizm ile işçi sınıfının burjuvaziden bağımsızlığını savunamayan diğer bütün akımların arasındaki ayırım çizgisi ve bir dönüm noktası olmaya devam ediyor ve böyle de devam edecek.

Sorunun ortaya konulması ise her zaman ülkere ve dönemlere göre farklılık gösteriyor.. Örneğin, 1930’ların sonlarına doğru büyük ekonomik kriz tüm dünyayı ve Amerika’yı vurduğunda, Troçki; “*ABD’de halk cephesinin bir ‘Rooseveltçi’ anlayışa büründüğünü, yani sosyalistlerin, komünistlerin ve ‘radikallerin’ oylarının Roosevelt’e kaymasına sebep olduğunu*” söylemişti. Ama biçim ne kadar değişirse değişsin, bu cephenin temel politikası hep aynı kalıyor: Yani,

“Sınıf mücadelesinin yasalarının tümüyle reddi”⁴

“IV. Enternasyonal’in Proletaryanın Geleneksel Örgütlerine Yöneltiği Temel Suçlama...”

Troçki’nin 1938’de esas yazarı⁵ olduğu IV. Enternasyonal’in kuruluş programı, yani *Geçiş Programı*, halk cephelerine karşı IV. Enternasyonal’in temel programatik pozisyonunu kapsamlı olarak ortaya koyuyor:

“Ekonomi, devlet, burjuvazinin politikası ve uluslararası ilişkileri, toplumda öndevrimci bir durumda tipik olan bir toplumsal bunalımın derin etkisi altındadır. Öndevrimci durumu devrimci duruma dönüştürmede başlıca engel, proletarya önderliğinin oportünist niteliği, büyük burjuvazi karşısında küçük burjuva korkaklığı ve bu can çekişme anında bile onunla sürdürdüğü haince bağlarıdır.

Bütün ülkelerde proletarya derin bir huzursuzluk içindedir. Milyonların oluşturduğu kitleler tekrar ve tekrar devrim yoluna girmektedir. Fakat her seferinde, yolları, kendi tutucu bürokratik aygıtlarınca tıkanmaktadır.”

Program İspanya, Fransa ve Amerika Birleşik Devletleri’nden örnekler verildikten sonra şöyle devam ediyor:

² “*Le RSAP et la Quatrieme Internationale*”, 15 ve 16 Temmuz 1936 (Trotsky, Oeuvres completes, Bölüm 10, sayfa 248).

³ “*Lettre a James P. Cannon*”, 20 Ekim 1937 (Trotsky, Oeuvres completes, Bölüm 15, sayfa 198). Roosevelt o sıralar Demokrat Partiden cumhurbaşkanlığına adaydı.

⁴ “*Quatre-vingt-dix- années de Manifeste communiste*”, 30 Ekim 1937 (Trotsky, Oeuvres completes, Bölüm 15, sayfa 229).

⁵ Bugün *Geçiş Programı* adıyla bilinen program tasarısı ilk kez Rusça olarak Muhalefet Bülteni’nin 66 ve 67. sayılarında, yani Mayıs-Haziran 1938 tarihlerinde yayınlandı. IV. Enternasyonal’in 1938 yılının Eylül ayındaki kuruluş konferansında da kabul edildi.

“Bir yanda ‘halk cepheleeri’, öte yanda faşizm, emperyalizmin proleter devrime karşı mücadelesindeki son politik çareleridir.”

İşçi hareketini kontrol eden aygıtların bu ihanet politikalarına karşı Geçiş Programı, “işçi ve köylü hükümeti” sloganında şekillenen birleşik cephe taktiği ile karşılık verir. Bu “cebirselle” slogan, proleter mücadelenin içinde bulunduğu her ortamda, her koşulda ve her dönemde yeniden uyarlanmalı ve kesin bir şekilde kavuşturmalıdır:

“IV. Enternasyonal’in merkezi görevi proletaryayı, tutuculuktan, çözülen kapitalizmin feci patlamaları ile bütünüyle çelişkide olan ve tarihsel ilerlemeye başlıca engeli oluşturan eski önderliğinden kurtarmaktır. IV. Enternasyonal’in, proletaryanın geleneksel örgütlerine yönelttiği başlıca suçlama, can çekişen burjuvazinin politikasından kopmak istememeleridir(…).

İşçilere ve köylülere dayanan ve onlar adına konuşan her parti ve örgütten, burjuvaziden politik olarak kopmalarını ve bir işçi köylü hükümeti için mücadeleye girmelerini talep ederiz. Bu yolda onlara kapitalist gericiliğe karşı tam desteğimizi vaad ederiz. Aynı zamanda, bize göre ‘işçi köylü hükümeti’nin programını oluşturması gereken geçiş talepleri etrafında ajitasyonumuzu yorulmaksızın geliştirebiliriz.”

Bolşevizmin halk cephesi politikası ile farkını ve Bolşevik-Leninist’lerin, iktidarı ellerine geçirmelerine kadar geçen gelişim sürecinde, halk cephesine ilişkin strateji ve taktiklerini en açık şekilde Rus Devrimi’nde ortaya koyduğunu görebiliriz. Troçki şöyle yazıyor:⁶

“Halk cephesinin çoğunlukla unutulmuş tarihsel bir örneği Şubat 1917 devrimidir. Şubat’tan Ekim’e kadar bugünün ‘komünistleri’ ve sosyal demokratları ile paralellik gösteren Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler, burjuvazinin partisi ‘Kadet’ ile yakın işbirliği içerisinde ve sürekli bir koalisyonda bulunuyorlardı ve birçok koalisyonda hükümetler kurdular.

Halk cephesi altında işçi, köylü ve asker sovyetlerinden oluşan büyük bir halk kitlesi vardı. Tabii ki Bolşevikler de sovyetlere katıldılar, ama halk cephesine en ufak bir ödün bile vermediler. Talepleri ise halk cephesinden kopmak (vurgu yazara ait), Kadet’lerle işbirliğine son verilmesi ve gerçek bir işçi köylü hükümetinin oluşturulmasıydı.

Avrupa’daki halk cephesinin çoğu basit ve çoğu zaman 1917 Rus Halk Cephesinin karikatüründen başka bir şey değildi.”

1917 Rus Devrimi’ni halk cephesinin “en büyük tarihsel örneği” kabul edersek, onu takip eden 1930 İspanya, 1936 Fransa örnekleri gerçekten ancak bir karikatür ve faşizme doğrudan bir geçiş olabilir. Kırk yıl sonra, Şili halkı ve işçileri de Halk Birliği koalisyonu ile aynı trajik deneyimi yaşayacak ve binbir bahane ile Pinochet’in zaferine ve Pinochet diktatörlüğünün iktidara gelişine yolu açacaklardır⁷.

⁶ “Le RSAP et la Quatrieme Internationale”, 15 ve 16 Temmuz 1936

⁷ Şili’de 4 Eylül 1970 seçimlerinden zaferle çıkan Halk Birliği, Sosyalist Parti’yi, Komünist Parti’yi, Sosyal Demokrat Parti’yi, Birleşik Halk Eylemi Hareketi’ni (MAPU), Bağımsız Halk Eylemi’ni (API), Hristiyan Solu ve Ulusal Sendika Federasyonu’yla Birleşik İşçi Konfederasyonu’nu (CUT) biraraya getiren bir partiler

Halk Cephesi Sorunu Günümüzde Nasıl Gündeme Geliyor?

Halk cephesi politikası sadece burjuvazi ile bir işbirliği anlamına gelmiyor. Aynı zamanda sınıf savaşının arka plana atılması ve bir devrimci kriz anında cephenin burjuvazi ile işbirlikçi bir kurum formuna bürünerek bütün ödümlerin haklı gösterilmesi anlamına da geliyor. 1936 İspanya iç savaşında ülkeleri, ekmekleri ve özgürlükleri için özgürce başkaldıran kitleleri elleri ve kolları bağlı halde burjuvaziye teslim eden Halk Cephesinden başka bir cephe değildi. Bununla ilgili Troçki La Batalla'nın 22 Ağustos 1936 sayısında şöyle yazmıştı:

“Halk cephesi hükümeti ya da diğer adıyla işçi-burjuvazi ittifakı, özü itibarıyla tam da bürokrasiye ve subaylara bir teslimiyet hükümetidir.” Bu, İspanya’da binlerce insanın hayatına mal olmuş olaylardan almamız gereken büyük bir derstir.”⁸

1936 yılında Fransa’da genel grevleri tasfiye ederek Fransa’yı tekrar “işbaşı yapmaya” çağırma amacıyla olan ve halk cephesinin reformlarını tek tek geri alan Radikal Edouard Daladier yönetimindeki hükümete yol açan da yine (Radikallerle temsil edilen)⁹ bir burjuvazi ittifakıydı.

Yine Fransa’da 1981’de burjuvazinin gölgesinin gölgesiyle (sol radikallerle temsil edilen küçük bir burjuva grubu) yapılan bir ittifak vardı. Aslında bu sonuncular daha çok Fransız Komünist Partisi’nin ve Sosyalist Parti’nin işçi sınıfını burjuvaziye oyununun bir “sahne dekoru”ydular. Bunun en önemli işareti ise 1983’te Mauroy-Fitterman-Deferre hükümetinin işçi sınıfını burjuvaziye bağlama kararı olan ke-mer sıkma hareketinde ifadesini bulan “keskin dönüştü.

Peki ya bugün? Bugün halk cephesi politikasının aldığı biçim sendikaların İspanya’da Zapatero’nun “sosyalist” hükümetiyle,

---

ve işçi sendikaları koalisyonuydu. Bu koalisyon, kuruluşundan tam üç yıl sonra, 11 Eylül 1973’te, Amerikan emperyalizminin doğrudan desteğiyle gerçekleştirilen bir askeri darbeyle devrildi. Askeri darbenin lideri general Pinochet’di ve Halk Birliği hükümeti tarafından “demokratik meşruiyete duyduğu saygı” gerekçe gösterilerek Genelkurmay Başkanı olarak atanmıştı. Bu politikanın bedelini her partiden binlerce emekçi, genç ve militan özgürlükleri ve hayatlarıyla ödédiler.

⁸ Oeuvres completes, Bölüm 10, sayfa 312.

⁹ Radikal Parti: Troçki o sıralar bu partinin işlevinin küçük burjuvaziye sermayenin yedeğine çekmek olduğunu söylüyordu. Troçki Halk Cephesinden söz ederken şöyle diyordu: “Radikal Parti ve onun benzeri daha da küçük kokuşmuş grupların şahsında cisimlenen bir işçi sınıfı ile emperyalist burjuvazi koalisyonuydu. Bu koalisyon parlamenter zemine de uzanıyordu. Radikal Parti her iki zeminde de tam bir eylem özgürlüğüne sahipti ve proletaryanın eylem özgürlüğünü sertlikle sınırlıyordu.” (26 Kasım 1935 tarihli “Halk Cephesi ve Eylem Komiteleri” başlıklı makalenin ilk satırları).

Yunanistan’da Papandreu’nun “sosyalist” hükümetiyle ve Brezilya’da Lula hükümetiyle bütünleştirilmesidir....

Birleşik cepheye karşı halk cephesi; “Ekim dersleri”ni çalışmanın tam zamanı.

İşte bu yüzden biz de *La Vérité – Gerçek* olarak Troçki’nin öldürülmesinin 70. yılında diğer eserlerini incelerken *Ekim Dersleri*’ne özel bir önem verdik.

Ama bu yazıdaki amacımız bu önemli eseri özetlemek değil. Amacımız bu eserdeki bölümlerden birini – Bolşeviklerin 1917 Devriminde Lenin’in önerisiyle dönüm noktasını işaret eden *Nisan Tezleri*’ni içeren bir bölümünü – yeniden hatırlatarak okurlarımızın ilgisini eserin bütününe çekmek.

Lenin’in *Nisan Tezleri*’ni Ortaya Attığı Dönemdeki Koşullar

Lenin Çarlık rejimi tarafından Rusya’dan kovulduktan sonra ancak 1917 Nisan’ında dönebildi ülkesine. Petrograd’a Nisan’ın dördünde¹⁰ Finlandiya tren istasyonunda girdi. Devrim beş hafta önce başlamıştı. Ülkenin her yerinde sovyetler oluşturulmuştu. Bu konseyler, mücadele içindeki işçiler, köylüler ve askerlerin seçtiği temsilcilerden oluşuyordu. Sovyetlerde büyük çoğunluğu oluşturan Menşevikler¹¹ ve Sosyalist Devrimciler¹² güçlerini kendi istekleriyle bir geçici meclise vermişlerdi. Çarlık rejiminden arta kalanlar ve burjuvazinin temsilcilerinden oluşan bu hükümet kendini devrimi durdurmaya ve konseyleri gelecek olan burjuva parlamenter rejimi için hazırlayıcı rolüne getirme görevine adanmıştı. Şubat’tan sonra Rusya’da kalan Bolşevik’lerin çoğunluğu, özellikle Stalin de, onları takip etmekteydi.

Troçki o dönemi şöyle anlatıyor:

“Lenin’in Finlandiya tren istasyonunda devrimin sosyalist karakteri hakkında yaptığı konuşma, partinin liderleri üzerinde bomba etkisi yaptı. Leninistler ve

¹⁰ O sıralar Kanada’da sürgünde olan Troçki Rusya’ya ancak Mayıs ayında geri dönebilecektir.

¹¹ Menşevikler: Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi’nin (RSDİP) 1903 yılında gerçekleşen Londra Konferansı’ndaki parçalanması sırasında azınlık eğilimine verilen addır. Bolşeviklere (çoğunluklar) muhalefet eden Menşevikler, 1917’de Geçici Hükümete katıldıkları gibi bu hükümetin bütün savaş politikasını sırtlandıklarından devrimci sürecin önündeki ana engel olarak dikiliyorlardı. 25 Ekim 1917’deki Sovyet Kongresinde 673 üzerinden 110 delegeyle azınlık olarak temsil ediliyorlardı ve Ekim Devrimi’nin kararının alınması üzerine bunun bir “Bolşevik Hükümet Darbesi” olduğunu ilân ederek salonu terk ettiler.

¹² Rus Devrimci Sosyalist Partisi (SR): 1901’de Berlin’de sürgünde kurulmuştu. Lenin’in Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi’ne muhalif olan bu parti, kendini köylülüğün temsilcisi olarak görüyordu.

'burjuva demokratik devrimin tamamlanması' taraftarları arasındaki polemik o gün orada başlamıştı."

Bunu izleyen günlerde işçiler ve askerlerden oluşan kitlelerin, Şubat Devriminin temel sloganları olan barış, ekmek ve toprak taleplerinin çözümüne ne kadar uzak olduğunu farketmeleriyle birlikte kızgınlık daha da arttı ve silahlı göstericiler "*Kahrolsun Geçici Hükümet!*"¹³ sloganları ile ortalığı inletmeye başladı.

Aşağıda tekrar edeceğimiz bölümde Troçki, tam da Devrimin en önemli anında, Bolşevik Parti önderliği tartışmalarını bize aktarıyor. Bunu yaparken de partinin en önemli özelliği olan olağanüstü tartışma özgürlüğünün, fikirlerin ve bakış açılarının çatışmasındaki mutlak ve tam demokrasinin nasıl işlediğini vurguluyordu.

Nisan Konferansı

Lenin'in Finlandiya tren istasyonunda devrimin sosyalist karakteri hakkında yaptığı konuşma partinin liderleri üzerinde bomba etkisi yaptı. Leninistler ve 'burjuva demokratik devrimin tamamlanması' taraftarları arasındaki polemik o gün orada başladı.

"*Kahrolsun Geçici Hükümet*" sloganının yükseldiği silahlı Nisan eylemlerinden sonra keskin bir çelişki oluştu. Bazı sağ kanat temsilcileri bunun üzerine Lenin'i Blankizm¹⁴ ile suçladılar.

Onlara göre sovyet çoğunluğuna dayanan geçici hükümetin desteklenmesi ancak işçilerin çoğunluğu gözönüne alınmadan gerçekleştirilebilecekti. Biçimsel bir bakış açısından Lenin'e yapılan bu suçlamaların haklı sebepleri olduğu düşünülebilir. Ama gerçekte Lenin'in Nisan politikalarında Blankizmin gölgesi bile yoktu. Lenin için önemli olan sovyetlerin, kitlelerin gerçek taleplerini yansıtmaya devam edip etmediği sorunu ve partinin kendisini sovyet çoğunluğuna göre yürütmekte yanılıp yanılmadığıydı. Gerektiğinden daha sola kayan Nisan eylemleri bu kapsamda sadece kitlelerin içinde bulunduğu ruh halini ve kitleler ile sovyetler arasındaki karşılıklı ilişkileri ortaya çıkarmak için yapılan bir keşif çalışmasıydı. Bu keşif çalışması sonucunda çıkan sonuç ise

---

¹³ Geçici Hükümet: 16 Mart 1917'de Petrograd'da oluşturulan hükümet. Bu hükümet, Çarlık rejimin çökmesi sonucu kitle hareketini dizginlemek için kurulmuştu. Menşevikler ve SR'ler tarafından destekleniyordu ve burjuvaziyle Çarlık rejimini artıklarından meydana geliyordu. Geçici Hükümet önce prens Georgi Lvov tarafından daha sonraysa Sosyalist-Devrimci (SR) Aleksandır Kerenski tarafından yönetildi. Bu hükümetin temel hedefi şuydu: Devrimi geri çekilmeye zorlamak ve Rusya'nın 1. Dünya Savaşı sırasında "müttefikler"in safında kalmasını garanti altına almak.

¹⁴ Blankizm: Adını militan Fransız sosyalisti Auguste Blanqui'den (8 Şubat 1805-1 Ocak 1881) alan XIX. yüzyılın devrimci akımı. Blanqui, devrimin iyi örgütlenmiş küçük bir devrimciler grubunun gerçekleştireceği bir darbenin sonucu olacağını varsayıyordu. Ona göre bu darbe halkın devrime katılmasına ivme kazandıracaktı.

uzunca bir hazırlık süresinin gerekli olduğuydu. Zaten bundan sonra bu sonucu dikkate alan Lenin'in çok ileri giden ve Geçici Hükümet'i tanımadığını belirten Kronstadt'daki eylemcileri dizginlediğini gördük.

Bu iktidar savaşımının muhaliflerinin ise soruna yaklaşımı oldukça farklı oldu. Partinin Nisan Konferansı'nda Kamenev şöyle bir şikâyetle bulundu:

“Pravda'nın 19. sayısında ilk olarak yoldaşlar (aslında Lenin'i kastediyor – ç.n.) tarafından Geçici Hükümet'i devirmemiz konusunda bir önerge geldi. Son kriz öncesi yayımlanan bu önerge ve bu slogan daha sonra örgütte bozulmalara sebep olacağı gerekçesiyle reddedildi ve hayalperest olduğu belirtildi. Bu karar yoldaşlarımızın bu kriz sırasında aslında birşeyleri öğrendiklerini gösteriyor. Şimdi (Lenin tarafından – ç.n.) karşımıza getirilen önerge de aynı hatayı tekrarlamaktadır.”

Önergeyi bu şekilde biçimlendirmek aslında çok anlamlıdır. Lenin, yaşanan keşif deneyiminden sonra Geçici Hükümet'in indirilmesi sloganını geri çekmişti. Ama bunu belirli bir süre için değil, kitlelerin uzlaşmacılara karşı ne kadar çabuk başkaldıracağına bağlı olarak yapmıştı.

Muhalefet ise bu sloganın kendisini acemice bir hata olarak değerlendirdiler. Ama Lenin'in bu geçici geri çekilmesi sırasında politik hatında hiçbir sapma olmadı. Lenin demokratik devrimin hala tamamlanmamış olduğu noktasından değil, kitlelerin Geçici Hükümet'i yıkmaya daha yetkin olmadıkları noktasından politika yapıyordu. Bu yüzden ona göre kitlelerin Geçici Hükümet'i devirmelerini sağlamak için ne gerekiyorsa yapılmalıydı.

Bütün Nisan Konferansı aslında tek temel soruna odaklanmıştı: Sosyalist devrim adına iktidarı ele geçirmek için mi çalışıyoruz yoksa demokratik devrimin tamamlanmasına mı yardım ediyoruz? Ne yazık ki Nisan Konferansı'nın raporları bugün bile açıklanmamıştır ve aslında devrimin geleceğine Nisan 1917 Konferansı kadar etki eden özel bir konferans olmamıştır.

Lenin'in tutumu şöyleydi: Savunmacılığa ve bunu destekleyenlere karşı uzlaşma götürmez bir mücadele, Sovyet çoğunluğunun ele geçirilmesi, Geçici Hükümet'in devrilmesi, iktidarın Sovyetler üzerinden ele geçirilmesi, devrimci bir barış politikası ve içte sosyalist devrim, dışta milletlerarası devrim programı. Buna karşın hepimizin bildiği gibi muhalefetin görüşü, demokratik devrimin Geçici Hükümet'e baskı yapılarak tamamlanması gerektiği idi ve onlara göre bu sırada sovyetler, burjuvazinin kontrol edileceği iktidar organı olarak kalacaktı. Bu bambaşka ve savunmacılıkla çok daha uzlaşmacı olan bir görüştü.

Lenin'in muhaliflerinden Kamenev Nisan Konferansı'nda şöyle söylüyordu:

“İşçi ve asker sovyetleri vekillerinden sanki onlar bizim kuvvetlerimizin ve devlet güçlerinin örgütlenme merkezleriymiş gibi bahsediyoruz... Aslında isimlerinden belli oluyor ki bunlar halen tamamlanmamış olan burjuva demokratik görevler ile karşı karşıya bulunan bir küçük burjuva ve proleter bloğunu oluşturuyorlar. Burjuva demokratik devrim tamamlanmış olsaydı böyle bir blok olmayacaktı ve proletarya böyle bir gruba karşı devrimci bir savaşım içinde olacaktı... Ama bütün bunlara rağmen biz sovyetleri, bizim kuvvetleri örgütlenme organlarımız olarak tanımlıyoruz... Sonuç olarak burjuva devrimi tamamlanmamıştır, hayatının sonuna gelmemiştir. Ben artık hepimizin bu devrimin sonlandırılmasından sonra iktidarın proletaryanın eline geçeceğini kabul etmemiz gerektiğini düşünüyorum.”

Yoldaşın ümitsizce ortaya koyduğu şema aslında kendini açıkça ele veriyor. Bütün bu konuşmanın temel noktası olan “bu devrimin tamamen sona erdirilmesi” aslında iktidarın el değiştirmesinden başka bir yolla elde edilemez. Yukarıdaki konuşma devrimin sınıf eksenini görmezden gelmektedir ve partinin görevini sınıf güçlerinin toplanması üzerinden değil, burjuvazinin biçimsel devriminden, burjuva demokratik devrim üzerinden tanımlamaktadır. Ona göre yapmamız gereken küçük burjuvaziyle birlik oluşturarak burjuva iktidarını denetleyip burjuva devriminin bitmesini beklemektir. Bu yolun Menşevik görüşe ait bir yol olduğu açıktır. Bir doktrin biçiminde, devrimin görevlerini aynı dili kullanarak (bir “burjuva” devrimi) açıklayan bu konuşmadan Geçici Hükümet’i kontrol ederek ondan ilhaklar olmadan bir barış isteyen bir politikaya ulaşmak hiç de zor değil. Demokratik devrimin tamamlanması da, Kurucu Meclis yoluyla uygulanacak bir dizi reform ile gelecekmiş! Ayrıca Bolşevik Parti’ye de Kurucu Meclis’te sol kanat rolü biçilmiş. Böyle bir görüş “Bütün iktidar Sovyetlere!” sloganını içi dolu gerçek bir anlamdan mahrum bırakıyor. Bu görüşü daha baskın, tutarlı ve açık dille yine Nisan Konferansı’nda muhalefetten Nogin dile getirmişti:

“Gelişme sürecinde Sovyetlerin birçok işlevi başka organlara aktarılacaktır. Birçok yönetim görevi yerel, özel ve diğer kurumlara aktarılacaktır. Devlet yapısının gelecekteki şeklini incelediğimizde ilk önce bir Kurucu Meclis’in, daha sonra da bir Parlamento’nun toplanacağını reddedemeyiz... Bu yüzden Sovyetlerin birçok işlevi onlardan alınacaktır. Ama bu onların sefalet içinde yok olmaya mahkûm edildikleri anlamına gelmez. Sovyetler sadece görevlerini başka kurumlara aktaracaklardır. Bugünkü sovyet yapısı ile ülkemizde bir komün cumhuriyete ulaşmamız imkânsızdır.”

Son olarak bir diğer muhalif yoldaş Rusya’nın daha sosyalizme hazır olmadığı noktasında yola çıkan bir konuşma yapmıştı.

“Proleter devrim sloganını yükselttiğimizde kitlelerin desteğini alacağımıza emin miyiz? Avrupa’da Rusya’dan daha küçük burjuva bir ülke yoktur. Bu yüzden kitlelerin bir sosyalist devrime sıcak bakması imkânsızdır ve sonuç olarak parti sosyalist devrim duruşunu sergilemeye devam ettikçe küçülüp sadece bir propaganda merkezi haline gelecektir. Sosyalist bir devrim için itici güç Batı’dan gelmelidir.”

Sonra daha da ileri giderek şöyle devam ediyor:

“Sosyalist devrim güneşi nerede doğacak? Ben içinde bulunduğumuz durumu ve genel kültürel seviyemizi gözönüne alarak bunun bizim tarafımızdan gerçekleştirileceğine inanmıyorum. Biz gerekli itici güçlerden yoksunuz; gereken nesnel koşullar bizim ülkemizde yok. Ama Batı’da bu sorun, bizim çarlığı devirme sorunumuzun ortaya konulduğu biçimde konmuştur.”

Belki Lenin’in bütün muhalifleri Nisan Konferansı’nda Nogin ile aynı görüşe sahip değildi ama hepsi birkaç ay sonra, Ekim başında mantıksal olarak bu sonuçları kabul etmek zorunda kaldılar. Bu tartışma aslında partinin proleter bir devrime liderlik etmek ya da bir burjuva parlamentosunda muhalefete mecbur kalmak arasında seçim yapma savaşıydı. İkinci seçeneğin aslında bir Menşevik duruş olduğu, daha doğrusu Menşeviklerin Şubat Devrimi’nden sonra almak zorunda kaldıkları bir duruş olduğu açıktır. Gerçekten de Menşevikler yaklaşmakta olan devrimin burjuva devrimi olacağı, bu devrim hükümetinin yalnız burjuva görevlerini yapabileceği, sosyal demokrasinin burjuva demokrasisi görevlerini üzerine alamayacağı ve “burjuvaları sola iterken” kendisinin muhalefette kalması gerektiği gibi görüşleri yıllar boyu ağaçkakanlar gibi gagalayıp durdular. Bu senaryo özellikle Martinov’un sıkıcı kusursuzluğu ile düzenlenmişti. 1917’de burjuva devriminin başlaması ile Menşevikler birden kendilerini hükümet kadrosunda buluverdiler. Bu kadroya girdikten sonra “prensiplerle” belirlenmiş bütün tutumlarından geriye ancak tek bir politik sonuç kaldı: Proletarya iktidarı ele geçirmeye teşebbüs etmesin. Şimdi, devrimden önce Menşevik bakancılığı suçlayan ve aynı zamanda proletaryanın iktidarı ele geçirmesine karşı olan Bolşevikler, Menşeviklerin devrim öncesi tutumlarını alıyorlar.

Devrim iki yönde politik değişmelere sebep oldu: Sağcılar Kadet¹⁵ Kadetler de cumhuriyetçi oldular (bu sola doğru açık bir kaymaydı); Sosyalist devrimciler ve Menşevikler de iktidardaki burjuva partisi oldular – bu da sağa açık bir kayma. İşte bunlar burjuva toplumunun devlet gücü, düzen ve denge için kendisine yeni bir dayanak aradığı yollardır. Fakat aynı zamanda Menşevikler biçimsel sosyalizmlerini terk ederek kaba demokratik pozisyona geçerlerken Bolşeviklerin sağ kanadı da Menşeviklerin dünkü pozisyonuna, yani biçimsel sosyalizme geçiyorlardı.

¹⁵ Anayasal Demokratik Parti: 1905 yılının ekim ayında Moskova’da kuruldu. Çarlık Rusyasının “liberal” burjuva partisidir. Partinin üyeleri Kadetler olarak adlandırılıyordu, çünkü Kadet Rusçada KD kısaltmasıydı.

“Ekim Dersleri”nin birincisi

“Parti olmadan, partiye rağmen, partinin yerini alacak başka bir örgütle proletarya devrimi başarıya ulaşamaz! Son çeyrek yüzyıldan alınacak en önemli ders budur.”

Troçki metnin sonuna doğru şöyle devam ediyor:

“Partinin proleter devrimindeki önemi üzerindeki yargımıza, bunu inkâr edemeyecek ve anlamını küçümsemeyecek kadar büyük bir bedel ödeyerek varmış bulunuyoruz.”

“Proleter devriminde, proletarya sadece temel mücadeleci güç değil, ama öncüsü sayesinde aynı zamanda yönetici güçtür de. Burjuva devriminde burjuvazinin eğitimi, belediyeleri ve üniversiteleriyle oynadığı muazzam rolü proleter devriminde proletarya ancak partisiyle oynayabilir. Ayrıca düşmanın daha bilinçli hale gelmesiyle partinin rolü daha büyük bir önem kazanmaktadır. Yüzyıllara uzanan hâkimiyeti zarfında burjuvazi eski bürokratik monarşininkiyle kıyaslandığında onunkinden çok daha üstün bir politik ekol geliştirmiştir.

Parlamentarizm proletaryaya devrim için bir dereceye kadar eğitim yeri olarak hizmet etmişse, karşı devrimci stratejinin okulu olarak burjuvaziye çok daha büyük hizmette bulunmuştur. Bu konuda, burjuvazinin parlamentarizm yoluyla Sosyal Demokrasi’yi özel mülkiyetin temel dayanağı olacak şekilde eğitmiş bulunduğunu söylemek yeter.

Avrupa’da toplumsal devrim çağı, ilk adımlarından belli olduğu gibi yalnız şiddetli ve insafsız bir mücadele değil, aynı zamanda 1917’ de bizde olduğundan çok daha planlı ve hesaplı savaşlar çağı olacaktır.”

Anti-Emperyalist Birleşik Cephe ve Sürekli Devrim

Joao Alfredo LUNA

Sınıf mücadelesinin koşulları Lev Troçki'nin yaşamının son yıllarını Mexico'da geçirmesine neden olduğu için aynı zamanda onun Latin Amerika'nın sorunlarıyla doğrudan ilgilenmesine de vesile oldu.

Troçki, Rusya’da Çarlık rejimine karşı yürütülen devrimci mücadele dönemi boyunca marksizme yaptığı kişisel katkıları yeniden ele alan ve bunları bölgeye has yeni sorunları inceleyerek ve kendi militan deneyimi ile bütünleyerek - yani hükümet düzeyinde olduğu kadar Sovyet devletinin inşası tekil deneyiminin sorunlarını da dahil ederek- işçi hareketine burada da özgün bir katkıyı miras olarak bırakmıştır. Maalesef bu katkı da, aynen eşitsiz ve bileşik gelişme yasasının durumunda olduğu gibi kendisinden sonra yeterince üzerinde durulup geliştirilememiştir.

Troçki 1929-1930 yıllarında yayınlanan ünlü *Sürekli Devrim* adlı eserinde, gerçekte o günün Sovyet bürokrasisinin yanlışlarını “haklı göstermeye çalışan” bir ideolojinin ürünü olan ve bizzat Stalin tarafından “tek ülkede sosyalizm” olarak vaftiz edilen yeni bir teoriye karşı “zorunlu” bir polemige girişmişti. Troçki bu polemikte kendisinin 1905 Rus devriminin hemen ertesinde, yani henüz Petrograd sovyeti başkanıyken geliştirmiş olduğu bazı düşünceleri yeniden ele alırken eserin giriş bölümünde şöyle yazıyordu:

“ Marksizmin hareket noktası dünya ekonomisidir ve gene marksizme göre bu dünya ekonomisi de ulusal ekonomilerin basit bir toplamı olmayıp dünya pazarı ve uluslararası işbölümü tarafından yaratılmış muazzam bir bağımsız gerçekliktir. Ve çağımızda bu dünya pazarı bütün ulusal pazarları hâkimiyeti altına almıştır. Uzunca zamandır kapitalist toplumun üretici güçleri ulusal sınırları aşmış durumdadır (...).

Dünya ekonomisi içinde yer alan bir ülkede, o ülkenin coğrafi, tarihsel ve kültürel koşulları göz önünde bulundurulmaksızın sadece ulusal çerçevede kendi kendine yeterli veya kendi içinde uyumlu ve ekonominin bütün dallarını kucaklayan bir sistemi inşa etmeye çalışmak tümüyle gerici bir ütopyadır.”

Ulusal özgüllüklere sistemlerin genel çizgilerini “tamamlayıcı” bir nitelik atfeden stalinci basitleştirmeyi parlak bir sentezle çürüten Troçki, stalinciliği, “*bu ulusal özgüllüklerin tam da eşitsiz tarihsel gelişmenin bir ürünü olduklarını*” anlayamamakla suçluyor. İşte bu durum, tarihsel gelişmenin genel çizgisini terketmeksizin verili bir ülkede her marksisti somut durumun somut tahliline yönelmeye zorlar.

Geri kalmış, sömürge ya da yarı-sömürge olarak adlandırılan ülkelerin niteliği onların dünya pazarı içindeki konumlarını tanımlayan bir özgüllüktür. Onları; hammadde üreticileri, ucuz emek pazarı ve bu mantığın ürünü yatırımlarla emperyalist merkezlere bağımlı kılan bir niteliktir bu. Ve bu durumun tarihsel bedeli de esas olarak bu ülkelerin sömürülen ve ezilen yığınlarına yüzyıllık sefalet ve eğreti yaşam koşulları olarak ödetilir.

Her ne kadar bu ülkelerin kitlelerinin mücadelesi 1930’lu yıllardan itibaren kapitalistlerden ve büyük toprak sahiplerinden önemli haklar koparmışsa da, özellikle son yıllarda şiddetlenen kapitalist

kriz, bizzat Birleşmiş Milletler raporlarında da “kayıp yüzyıl” adıyla ifadesini bulan bir gerilemeyi gündeme getirmiş ve sözde “Bin Yılın Hedefleri”ni altüst ederek yoksulluğun tırmanışını çıplak gözler önüne o kadar barizce sermiştir ki, bütün bunlar emperyalist boyunduruktan kurtulmayı her zamankinden daha acil bir zorunluluk haline getirmiştir. Bu da, tabiatıyla, anti-emperyalist birleşik cephe meselesini bütün yakıcılığıyla gündeme getiriyor.

Çoğunluğun Kazanılması

Birleşik cephe için mücadelenin hareket noktası Komünist Enternasyonal’in ilk kongrelerinde o günün koşulları altında Lenin ve Troçki’nin formüle ettikleri biçimiyle çoğunluğun kazanılması için verilen mücadeledir. Öte yandan, bu terimi kullanmamış olmakla birlikte, birleşik cephenin içeriği Marx tarafından Uluslararası Emekçiler Derneği’nin 1. Kongresinde yaptığı teklifle şöyle tanımlanmıştır:

“ İşçilerin sınıf olarak örgütlenmeleriyle sınıf mücadelesinin ihtiyaçlarının hız kazanmasını güvence altına alabilmek amacıyla, emekçilerin birleşik eylemi yolunda acil bir anlaşmaya imkan sağlasın diye programın belirli maddelerle sınırlandırılması”.

Ancak, özellikle 1917 Rus Devriminin zaferinden sonra ve 1917-1921 yılları arasındaki devrimci dalga esnasında Sosyalist Enternasyonal’in ihanetiyle birlikte ortaya çıkan yeni durum birliğin kazanılması mücadelesini zorunlu olarak yeni bir boyuta taşıdı. Çünkü Sosyalist Enternasyonal faaliyetini sürdürmekte olduğu ülkelerin çoğunda etkisini hâlâ kaybetmemiştir ve üstelik bütün bu ülkelerde işçi sınıfı içinde genellikle çoğunluğu elinde tutuyordu.

Bundan sonraki onyılıda birliğin kazanılması mücadelesi daha zorlaştı çünkü stalinistleştirilmiş Komünist Enternasyonal de karşı devrimci saflara katıldı. İş artık daha da zordu: Kitleler üzerinde etkiye sahip Komünist ve Sosyalist Enternasyonal adıyla anılan iki karşı-devrimci aygıtla karşı karşıyaydık.

Lenin ve Troçki tarafından savunulan birleşik cephe politikası 1921 ve 1922 yıllarında Komünist Enternasyonal’in III. ve IV. Kongrelerinde alınan şu kararla gündeme getirildi:

“Sosyal demokrasinin burjuvaziyle gerçekleştirdiği açık ya da örtülü koalisyonun karşısına, komünistler, bütün emekçilerin birleşik cephesini ve bütün işçi partilerinin politik ve ekonomik işbirliğini dikerek, burjuvazinin iktidarını yıkmayı ve onun nihai yenilgisi sağlamayı koyarlar. Bütün emekçilerin burjuvaziye karşı yürüttükleri ortak mücadelede bütün devlet aygıtı işçi hükümetinin eline geçmelidir ki, işçi sınıfının konumu güçlenebilsin.” (Komünist Enternasyonal III. Kongresi)

Bunun anlamı ise birleşik cephenin stratejik bir nitelik taşıdığı, birleşik cepheden kaynaklanan hükümetlere, işçi ve köylü hükümetine

(*Tezlerde* adı geçen ve proletarya diktatörlüğünün popüler geçiş formülü) yol açtığıdır. Yani bu, aygıtların karşı-devrimci politikalarını etkisiz kılarak onları kandırmak için ortaya atılmış basit bir taktikten öte bir yaklaşımdır.

Birleşik cephe, varolandan hareketle geleceği hazırlamaya yardımcı olmaktır. Kitlelerin direniş eylemlerinden hareket ederek, onların, kendi hareket ve deneyimleriyle, en basit ekonomik taleplerini elde etmeleri mücadelesinin bile özel mülkiyet meselesini gündeme getirmedikçe başarılı olamayacağı bilincini edinmelerine yardımcı olmaktır. Bir başka ifadeyle genel olarak iktidar için mücadelenin zorunluluğu bilincine varmalarını sağlamaktır.

Şu ana kadar birleşik cepheden söz ederken, birleşik “işçi” cephesi ya da “anti-emperyalist” birleşik cephe ayırımını yapmamış olmamızın nedeni bizi ilgilendiren konunun yöntemle ilgili kısmı olmasıdır. Çünkü her iki “cephe”ye yaklaşımda da yöntem aynıdır.

Anti-emperyalist birleşik cephe anlayışının kaynağını Komünist Enternasyonal’in IV. kongresinde *Doğu Meselesi Üzerine Genel Tezler* başlığı altında görmek mümkündür, şöyle ki:

“Salt işçi sınıfının çıkarlarının ‘savunusu’ temelinde yürütülecek bir mücadele, Doğuda, proleter devriminin itibarını yok edecek en beter oportünizmin bir sonucu olur. En az bunun kadar zararlı bir diğer yaklaşım da ulusal birlik adına işçi sınıfının günlük mücadelelerinin dışında durma eğilimidir.”

Tezler şöyle devam eder:

“Yerel yönetici sınıflar yabancı sermaye ile uzlaşma girişimlerinde bulduklarında ve bu girişimlerin sonucunda geniş halk yığınlarının çıkarları daha da zedelendiğinde (birleşik cephe) daha da zorunlu hale gelir. Öte yandan, nasıl birleşik işçi cephesi şiarı Batıda sosyal demokratların proletaryanın çıkarlarına karşı yürüttükleri ihaneti dün olduğu gibi bugün de gözler önüne sermeye imkan sunuyorsa, anti-emperyalist birleşik cephe şiarı da Doğu ülkelerindeki çeşitli burjuva milliyetçisi akımların tereddüt ve kararsızlıklarının maskesinin indirilmesine katkıda bulunacaktır.”

Geri ülkelerin toplumsal yapısı göz önünde bulundurulduğunda, bu ülkelerin işçi sınıfı ne kadar modern ve yoğunlaşmış olursa olsun, emperyalizmi yenilgiye uğratabilecek devrimci bir çoğunluğu ortaya çıkarabilmek için kırların ve kentlerin ezilen küçük burjuva sektörlerini, yarı proleterleri ve kent merkezlerini dolduran artan sayıdaki sınıfsızlaşmış kitleleri (ki bu “dışlanmışlar” lumpenler değildir) kazanma zorunluluğuyla karşı karşıyadır.

Anti-emperyalist birleşik cephe ile birleşik işçi cephesi arasında derin bir ilişki vardır, şöyle ki: Ne biri “taktik”tir ve ne de diğeri ötekinden “üstün”dür. Çünkü daha önce de açıklamış olduğumuz gibi, ancak anti-emperyalist birleşik cephe geri ülkelerde iktidar meselesine cevap verebilme imkânını sağlar.

Öte yandan, anti-emperyalist birleşik cephenin geri ülkelerde sadece “demokratik görevleri” kapsayacağı, oysa sonuna kadar gidebilecek olanın ancak birleşik işçi cephesi olabileceği türünden bir ayırım gerçekte varolmayan bir ayırımdır ve bizi ancak “aşamalı devrim” anlayışına götürür.

Böyle bir şema anti-emperyalist bir cephe arayışı içinde sınıfın bağımsızlığından uzaklaşılması anlamına gelir, oysa ki, sınıfın bağımsızlığı gerçekte bu cephenin ön koşulu olmak zorundadır, şöyle ki: emperyalizmden kopuşu (anti-emperyalist birleşik cephenin gerçekleşmesini) bir işçi ve köylü hükümetinden (işçi devletine doğru geçiş) ayrı olarak ele alamayız!

İşte tam da bu çerçeve içindedir ki, emperyalist egemenliği yeniden üreten kurumlara karşı ileri sürülen ve “demokratik” bir talep olan egemen kurucu meclis şiarı tam bir geçiş talebi niteliğine bürünür.

Egemen bir kurucu meclis halkın çoğunluğunun ulusal özlemleriyle kırların ve kentlerin emekçilerinin toplumsal özlemlerini biraraya getirerek pratikte iktidar sorununun gündeme taşınmasına imkân sağlar, şöyle ki: Hangi hükümet, hangi partiler ve hükümette temsil edilen hangi toplumsal güçler çoğunluğun özlemlerinin programının gerçekleşmesine imkân tanıyacaktır?

Bu bir geçiş talebidir ve bu yüzdendir ki IV. Enternasyonal’in kuruluşuna tekabül eden *Geçiş Programında* şöyle denmiştir: “*Kurucu Meclis için mücadelede sovyetler (konseyler) ortaya çıkabilir ya da çıkmalıdır*”. Sovyetler; kırların ve kentlerin kitlesel özörgütlenmelerince desteklenen bir işçi ve köylü hükümetinin emperyalizmle kopuş tedbirlerini sonuna kadar götürebilmesi için kilit vazifesi görürler.

Anti-Emperyalist Bir Birleşik Cephe Uygulaması

Troçki 1938 yılında Arjantinli sendikacı Mateo Fossa ile yürüttüğü tartışma sırasında özellikle “ulusal burjuvazi” ile ilişkiler konusunda dile getirdikleriyle anti-emperyalist birleşik cephe üzerine daha kesin görüşler sergileyebilme imkânını elde etti. Fossa’nın kendisiyle gerçekleştirdiği mülakatta bakın Troçki ne diyor:

“Bugün Brezilya’da hangi devrimcinin olursa olsun ancak nefretle anacağı yarı-faşist bir rejim var. Yarın öbür gün bu Brezilya ile İngiltere’nin askeri bir çatışmaya girdiğini varsayalım. Size bu durumda işçi sınıfının hangi safta yer tutacağını soruyorum. Aynı soruyu bana yöneltirseniz cevabım şu olurdu: Ben bu durumda ‘demokratik’ İngiltere karşısında ‘faşist’ Brezilya’nın yanında yer alırım. Neden? Çünkü bu iki ülke arasındaki çatışma demokrasi ile faşizm arasında bir çatışma olmazdı. Nitekim savaşı eğer İngiltere kazanırsa Rio de Janeiro’ya bir başka faşisti yerleştirir ve Brezilya üzerindeki denetimini güçlendirirdi. Tersi bir durumda, yani Brezilya’nın zafer kazanması halinde ise, bu,

ülkedeki ulusal ve demokratik bilince öylesine bir ivme kazandırır ki Vargas diktatörlüğü kolayca çöküşe giderdi. Öte yandan İngitere'nin yenilgisi Britanya emperyalizmine öylesine sert bir darbe olurdu ki, bu da, İngiliz proletaryasının devrimci hareketine büyük bir ivme kazandırır. Dünyadaki uyuşmazlıkları ve askeri çatışmaları faşizmle demokrasi arasındaki kavgaya indirgemek tam anlamıyla saman beyinli olmayı gerektirir. Yüzlerine taktıkları maske ne olursa olsun sömürücüleri, kölecileri ve hırsızları birbirlerinden ayırd etmeyi bilmek gerekir!" ("Lev Troçki ile mülakat", Mateo Fossa, 23 Eylül 1938).

Bu örnek, fıkra gibi olmanın çok ötesinde, günümüzde kriz içindeki Amerikan emperyalizminin kendi yaşamsal ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla dünyanın birçok bölgesinde yürüttüğü savaşlar için de bütünüyle geçerlidir.

Ahmedinecat İran'ına ya da Saddam Irak'ına yöneltilen tehditler gibi. Ama bütün bu durumlarda, Troçki, "ulusal" burjuvazi ile ilişkide "*mutlak örgütsel bağımsızlığın korunması koşuluyla pratik görevlerde bir işbirliğine gitmenin mümkün olduğunu*" belirtiyor.

Peki bu konudaki ısrarı niye? Çünkü mevcut devrimci sürecin toplumsal ve nesnel tabiatını görüyor da ondan. Çünkü ani bir savaş durumunun varlığı gerçekçe gösterilerek vakitsizlikten dolayı sınıf çizgilerinin silinmeye kalkılmasının nihai yenilgiyi hazırlayacağını biliyor da ondan.

Anti-emperyalist birleşik cephenin Latin Amerika'da nasıl uygulanacağına ilişkin tartışmadan

Troçki 1938 yılında Meksikalı ve Amerikalı militanlarla yürüttüğü tartışma sırasında kendi tarihsel deneyiminden hareket ederek Latin Amerika kıtası için bir strateji belirlerken şöyle diyor:

"Demokratik görevlerden başlayıp iktidarın fethine kadar geçecek olan süreçte emekçilere rehber olmak ve onları yönlendirmek gerekir. Ve bunu yaparken de, kitlelerin gerçek istek ve ihtiyaçlarına zıt soyut bir sosyalist diktatörlük talebini yükselterek değil, ama onların günlük mücadelelerinden hareket ederek ulusal burjuvaziye karşı emekçilerin ihtiyaçları temelinde, emekçilerin yönetimini kazanarak ve iktidarı ele geçirerek mücadele etmek gerekir. Latin Amerika toplumu, gelişmiş ya da gelişmemiş tüm toplumlar gibi üç sınıftan oluşur: burjuvazi, küçük burjuvazi ve proletarya. Eğer toplumun önünde tamamlanması gereken görevler kelimenin geniş tarihsel anlamında demokratikse, bunlar burjuva demokratik görevlerdir; ama bu ülkelerin burjuvazisi aynen Rusya'da ve Çin'de olduğu gibi bu demokratik görevleri çözebilme yeteneğine sahip değildir. İşte tam da bu anlamda, yani demokratik görevlerin yerine getirilmesi mücadelesi sürerken proletaryayı burjuvazinin karşısına çıkartmalıyız. Daha hareketin başlangıç anından itibaren proletaryanın bağımsızlığı bir zorunluluktur. Biz proletaryayı öncelikli olarak tarım meselesi bağlamında burjuvazinin karşısına dikmeliyiz, çünkü proletarya Meksika'yı olduğu gibi bir köylülüğe sahip olan bütün diğer Latin Amerika uluslarını da benzer bir biçimde yönetecektir." ("Latin Amerika Üzerine Bir Tartışma", Lev Troçki, 4 Kasım 1938).

Kuşkusuz şu soru sorulabilir: Eğer bu burjuvaziler emperyalizme artan bağımlılıkları nedeniyle "ulusal" dayanıklılıklarını zaten yitir-

mişlerse bütün bu söylenenlerin ne anlamı olabilir ki? Her defasında emperyalizmle daha sıkı bir “kompradorca” işbirliği içine giren 1930’lu yılların kırılğan “ulusal” burjuvazilerinin parçalanması, tarımsal ticaret (ve banka) işlerinin bağımlılık altına girdiği yerde ülkenin egemenliğinin de (sınai kalkınma) ortadan kalkmasını sağladılar. İşte bu durumda da “demokratik görevler” ve dolayısıyla anti-emperyalist birleşik cephenin inşası “ulusal” burjuvazinin keyfine bırakılmaz!

Troçki, *Doğu Üzerine Tezler*’i hatırlatırken, bu tezlerin şu uyarıyı yaptığını ileri sürer:

“(Anti-emperyalist birleşik cephe) şiarının yerindeliği emperyalizme karşı uzun vadeli bir mücadele perspektifine sahip olması ve bu mücadelede bütün devrimci güçleri harekete geçirebilme imkânını yaratmasıdır.”

Ve şunu ilave eder:

“(Komünist Enternasyonal) farklı tarihsel koşullar altında çok değişik ögelerin siyasal özekliliğin sözcüleri olabileceğinin bilincindedir.”

Yani anti-emperyalist mücadelenin. Ve şaşkınlığa yolaçacağından hiçbir şekilde kaygılanmaksızın Troçki şunu ilan eder:

“Komünist Enternasyonal; ezilen kitleleri zafere ulaştırabilecek tek yolun, emperyalizmle işbirliği yapmanın bütün taraftarlarına karşı istisnasız bir kopuşu önüne görev olarak koymaktan geçtiğini ileri sürer ve büyük kitlelerin aktif mücadeleye katılımı üzerine temellenmiş bir devrimci çizgiyi gözden kaçırmaksızın emperyalizme karşı dikilmiş bütün ulusal-devrimci hareketleri destekler.”

Halk Cephesi ve Birleşik Cephe

Emperyalizmle kopuşa neden olan anlık cephelerle Halk Cephelerinde olduğu gibi hükümette yer alan burjuvazi ile sınıf işbirliği içinde olan ve süreklilik gösteren cepheleri birbiriyle karıştırmamak gerekir. Troçki 1930’lu yıllarda stalinizm tarafından kurulan bu açık tuzağı parçalayabilme fırsatını yakaladığında şöyle diyordu:

“Halk Cephesi teorisyenleri aritmetiğin dört işleminin sadece birincisinden, yani toplama işleminden öteye gidemiyorlar, şöyle ki: Komünistlerin, sosyalistlerin, anarşistlerin ve liberallerin toplamı bunların herbirinden fazladır. Oysa ki bu noktada aritmetik yeterli değildir, işe mekaniği katmak gerekir, şöyle ki: Kuvvetlerin paralelkenar yasaının doğrulanmasını politikada da görebiliriz. Kendisini farklı yönler çeken ne kadar çok kuvvet varsa bileşke kuvveti de o kadar küçük ya da zayıf olur. Müttefikler zıt yönlerde kuvvet tatbik ederlerse bileşke kuvveti sıfıra eşit olur. Ortak görevleri çözebilmek için işçi sınıfının farklı politik kümelenmelerini bir blokta toplamak kesinlikle zorunludur. Bazı tarihsel koşullar altında, böyle bir blok, çıkarları proletaryanın çıkarlarıyla son derece yakınlaşan küçük burjuva kitlelerini kendine çekebilir ve bu blokun ortak kuvveti kendisini oluşturan kuvvetlerin bileşkesinden çok daha güçlü olabilir. Ama bunun tersine, temel sorunlardaki çıkarları birbirlerinininkine 180 derece zıt olan proletarya ile burjuvazi arasında bir ittifak oluşturduğunuzda,

genel kural olarak ancak proletaryanın devrimci gücünü felç etmiş olursunuz.” (İspanya’da Menşevizm ve Bolşevizm”, Lev Troçki, 1936).

Bununla birlikte sürekli somut durumun somut tahliline yönelen Troçki’nin konuyla ilgili düştüğü şu kayıtları da zikretmeden geçmeyelim:

“Kuşkusuz Halk Cephesinin Latin Amerika’da büründüğü karakter Fransa veya İspanya’da büründüğü kadar gerici değildir. Halk Cephesinin Latin Amerika’da iki çehresi vardır. Emekçilere karşı harekete geçtiği ölçüde gerici bir biçime bürünürken, emperyalizme karşı yöneldiği ölçüde mücadeleci bir karakter kazanabilir. Ancak, Latin Amerika’da Halk Cephesine biçtiğimiz değer ulusal bir politik parti biçimini aldığından Fransa ve İspanya Halk Cephesi ile arasındaki farkı göstermiş oluyoruz. Bununla birlikte bu tarihsel yaklaşım farklılığıyla tavır alış farklılığına ancak tek bir koşul altında izin verilebilir ki, o da şudur:

Örgütümüz ne Peru’da Haya de la Torre’nin burjuva partisi APRA’ya, ne Çin’de Çan Kay Şek’in burjuva partisi Kuomintang’a ve ne de Meksika’da general Cardenas’ın burjuva partisi PRM’ye kesinlikle katılmayacağı gibi, onlara karşı mutlak eylem ve eleştiri özgürlüğünü de koruması” (“Curtiss ile Latin Amerika Üzerine Tartışma”, Lev Troçki, 1938).

Kıtasal Mücadele

Anti-emperyalist birleşik cephenin bir diğer boyutu da, Troçki’nin “Amerikalılar” makalesinde tahlil ettiği gibi metropol ülkelerin proletaryasının seksiyonlarıyla yarı-sömürge ülkelerininkiler arasında birliğe kadar uzanacak bir işbirliğinin oluşturulmasıdır. Troçki bu konuda şunları yazıyor:

“Geriye şu tartışmasız olguyu ifade etmek kalıyor: Amerika Birleşik Devletlerindeki yoğunlaşan sınıf mücadeleleri Meksika hükümetinin ülkedeki petrol şirketlerini mülksüzleştirmesini inanılmaz ölçüde kolaylaştırmıştır.”

Ve şöyle devam ediyor:

“Emperyalizme karşı yürütülen bu kavgalara, bir taraftan kendini savunma amacıyla Amerikan proletaryası katılacak, diğer taraftan kendi kurtuluşları için mücadele eden Latin Amerika halkları katılacaklar ve aynı nedenle Amerikan proletaryasının mücadelesini destekleyeceklerdir (...) Tabiatıyla, bu demek değildir ki, Lewis ile Green (ABD İşçi Sendikaları Konfederasyonları CIO ile AFL’nin Başkanları- ç.n.) Amerika Kıtası Sosyalist Federasyonunun değerli birer savunucusu olacaklar. Hayır, onlar sonuna kadar emperyalizmin safında yer almaya devam edeceklerdir. Gene bu demek değildir ki, Amerikan proletaryasının bütününü Latin Amerika ülkelerinin kurtuluşunun kendi kurtuluşunun yolunu aradığını fark edecektir, ne de Latin Amerika halkı derhal kendi çıkarlarıyla Amerikan işçi sınıfı arasında bir çıkar devamlılığı olduğunu anlayacaktır. Bununla birlikte, paralel bir mücadele yürütüyor olmaları olgusu aralarında nesnel bir ittifakın varlığına işaret edecektir. Bu belki kayda geçmiş bir ittifak olmayacaktır, ama çok aktif olacaktır. Ortak düşmana karşı mücadelede Kuzey, Orta ve Güney Amerika’nın proletaryasının öncüsü ne kadar hızla daha sıkı bir işbirliğinin zorunluluğunun bilincine varırsa, bu ittifak o ölçüde elle tutulur

ve üretken hale gelebilecektir. Bu mücadeleyi berraklaştırmak, açıklamak ve örgütlemek: İşte IV. Enternasyonal'in en önemli görevlerinden biri budur.”

Mevcut Dinamik

Anti-emperyalist birleşik cephe politikası, aşılmış ve geride kalmış olmak bir yana, günümüzde emperyalizmin ulus-devletleri yıkmaya yönelik saldırı politikasıyla birlikte daha da yakıcı hale gelmiş bulunuyor. Emperyalist saldırı, bir yandan olası anti-emperyalist anlaşmaları “ekarte” ederken, diğer taraftan da yarı-sömürge burjuva devletinin monolitik bir blokta kaynaşmasını da engeller.

Tam tersine emperyalizm; gene bir yandan artı-değerin giderek daha büyük bir bölümünü ele geçirerek bu burjuvazileri böylelikle ezerken, diğer taraftan da o burjuvazilerin partilerini parçalayıp kendi yarı-sömürge devletini de giderek “küçülterek” hiç tahmin edilmeyecek güçleri serbestleştirerek karşısına alabilir.

Ancak bizim açımızdan yapılması gereken, her şeyden önce az sayıdaki “anti-emperyalist partiyle” anlaşma yolunu aramaktansa, emperyalizm ve onun ajanlarıyla kopuşa yol açacak en geniş birleşik cephenin genel kitle seferberliğinin yardımıyla ortaya çıkmasını sağlayacak şiarları formüle etmektir.

Ulusların yıkımı politikası; karşılanması imkânsız dış borç ödemelerine onyıllardır süren bağımlılık sonunda, ulus devletleri bir yandan sadece basit zecri (zorlayıcı, mecburi) işlevleri sürdürmekle (yani vergi almak ve diplomatik temsil gibi) sınırlı hale getirmiş, diğer yandan “adem-i merkezileştirme” ve özelleştirme yoluyla kamu kurumlarının çokuluslu şirketlere ya da NGO'lara devriyle de yeni bir duruma yol açmıştır.

Son yıllardaki kitlesel direnişler, bu türden devletleri sarsmış, onların içinde neden olduğu krizlerle devlet bürokrasisinde çatlamalara yol açarak çeşitli güçleri serbestleştirmiş ve tam da Komünist Enternasyonal'in sözünü ettiği manada bunların “değişik ögeler” biçimini alarak emperyalist politikalarla çatışmaya girdikleri ölçüde ve ülkenin doğal kaynakları üzerindeki egemenliğinin yeniden kazanılması için ortaya atılarak “politik özerkliğin sözcüleri” haline dönüşmüşlerine neden olmuştur.

İşte bu da birçok Latin Amerika ülkesinde görüldüğü gibi, aralarında askerler de olmak üzere, çeşitli ulusalcı önderlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Şu bir gerçektir ki, Troçki'nin tabiriyle “*yarı-sömürücü ve yarı-ezilen*” olan bu Latin Amerika kıtası burjuvazileri, sömürülen kitlelerin hareketinden, kendilerini ezen emperyalizme göre çok daha fazla korktukları için, 1920 ve 1930 yıllarında söz gelimi

Çin, Türkiye ve Peru’da yaptıkları gibi kitleleri seferber etme rolüne soyunmayı onyıllardır reddetmişlerdir.

Ama bu hiçbir şekilde bonapartist karakterli küçük burjuva önder tabakalarının ortaya çıkmasına engel olamamaktadır. Bunlar yerli veya köylü yöneticiler, askerler, devlet bürokratları (yargıçlar, savcılar), din adamları vb., olabilir. Bunların artık kolaylıkla ortaya çıkmasına neden olan bir diğer gelişme de, stalinizmden ve merkezcilikten gelen partilerle sendika yönetimlerinin “dünya yönetişi”ne (Sosyalist Enternasyonal ve Sosyal Forum politikaları) entegre olmalarına uygun olarak geçmiş tüm anti-emperyalist taleplerini terk ederek saf değiştirmelerinin yarattığı boşluktur.

Bu sürecin hiç de yalıtık olmayan simgesel yüzü kuşkusuz eski darbeci albay Chavez’dir. Chavez günümüzde Venezuela’da anti-emperyalist karakterli bir hükümetin lideri haline gelmiş ve dünya çapında geniş yankı uyandıran bir popülerite elde etmiştir.

Geçmişte 1930’lu yıllarda olduğu gibi, günümüzde de, bu süreç hiçbir şekilde, troçkizmin hayal kırıklığı yaşayan ve işi Chavez’in bir “V. Enternasyonal” ilan etmesinden medet ummaya kadar vardırıran bazı tasfiyeciler çevrelerinin (Pablocu Bir-Sek, Woods’un TMI’si) sandığının tersine, alternatif yeni bir devrimci önderlik yaratmaz.

Ama bununla birlikte bu süreç, IV. Enternasyonal’in anti-emperyalist birleşik cephe konusunda daha da cesur bir politika izlemesini hem zorunlu kılmakta hem de güçlendirmektedir. Bu zorunlu politika bir taraftan, hükümetteki bu önderliklerin bütün ilerici anti-emperyalist tedbirlerini desteklemeyi gerekli kılarken, diğer taraftan da onların halk düşmanı bütün politikalarına karşı mücadele etmeyi ve bu noktalarda onlardan ayrı durmayı gerekli kılar. Çünkü ancak böyle bir politika emekçilerle ezilen ve sömürülen geniş kitleler arasında bir ittifaka yürünmesini sağlayabileceği gibi, emperyalizmden nihai kopuşa hiçbir zaman gidemeyecek önderliklerle de mesefeli durmaya imkân sunacaktır.

Bu Hükümetlerin Bağımsızlığı

Bu tür hükümete karşı nasıl yaklaşılması gerektiğine ilişkin temel görüşler Troçki’nin katledilmeden hemen önce üzerinde çalışmakta olduğu son makalelerden birinde ele alınmıştır.

Özel olarak Latin Amerika kıtasındaki sendikaların durumunu tahlil etmeye hasredilmiş olan bu makalede Latin Amerika sosyal sınıflarının karakteri üzerinde de yoğunlaştığı bir bölümde şöyle yazıyor Troçki:

“Geri ülkelerde tayin edici rol ulusal kapitalizm tarafından değil yabancı kapitalizm tarafından yerine getirildiğinden, ülkenin burjuvazisinin sınai kalınmaya ilişkin tavrı, onun toplumsal konumlanışı açısından bakıldığında, son

derece önemsiz ve orantısız bir yer işgal edecektir kuşkusuz. Yabancı sermayenin işçi ithal etmediğini, ama yerel nüfusu proleterleştirdiğini göz önünde bulundurduğumuzda, ülke proletaryasının ülke hayatında çok çabuk önemli bir rol oynamaya başladığına tanık oluruz. Bu koşullar altında, ulusal hükümet, yabancı sermayeye direnmeye çalıştığı ölçüde, çeşitli düzeylerde proletaryaya yaslanmaya mecbur kalır (...)

Geri ülkelerin, yani sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin hükümetlerinin karakterleri her ülkede birbirine benzer, yani bonapartist veya yarı-bonapartisttirler. Onların birbirinden ayıransa şudur: bazıları emekçilerden ve köylülerden destek almaya çalışarak demokratik bir yönetime yönelirken, bazıları da asker-polis devletine yakın bir hükümet biçimini inşa ederler (...).

Devletin (sendikalar üzerindeki) vesayeti, yerine getirmek zorunda olduğu şu iki görev tarafından dayatılmıştır: bir taraftan işçi sınıfını kendi yanına çekerek emperyalizmin artan isteklerine direnebilmede kendine bir destek kazanmaya çalışmak, öte yandan **aynı anda da** (altı yazar tarafından çizilmiş) işçileri bürokrasinin denetimi altına sokarak onları disipline etmek” (Emperyalist Çöküş Çağında Sendikalar, Lev Troçki, 1940).

O sıralar sürgünde olsa da General Cardenas’ın Meksika hükümetiyle (1934-1940) işbirliği yapma fırsatını bulan Troçki bu ülkenin petrollerinin millileştirilmesi kararınının hem yazılması hem de yürürlüğe girmesi (18 Mart 1938) sırasında yaşadıklarıyla deneyimini şöyle genelleştirdi:

“Kuşkusuz Meksika demiryollarıyla petrolünün millileştirilmesinin sosyalizmle uzak yakın hiçbir ilgisi yoktur. Bu; geri bir ülkede kendini bir taraftan emperyalizme karşı, diğer taraftan kendi proletaryasına karşı savunma göreviyle karşı karşıya bulan bir devlet kapitalizmi tedbiridir. Demiryollarının, petrolünün vs. yönetimlerinin (sendikal- yazarın notu) işçi örgütleri aracılığıyla yerine getirilmesinin sanayide işçi denetimiyle ortak hiçbir yanı yoktur, çünkü bu yönetimler meselesinin özünde, yönetim işçi bürokrasisi aracılığıyla sürdürülmektedir ve bu yönetim işçi sınıfından bağımsız olduğu gibi tümüyle burjuva devletine bağımlıdır. Yönetici sınıfın aldığı bu tedbirin amacı işçi sınıfını devletin ortak çıkarlarının hizmetinde daha üretken kılarken aynı zamanda disiplin altında tutmaktır. Çünkü bu tedbire göre devletin ortak çıkarları güya işçi sınıfının çıkarlarıyla da özdeşleşmektedir.”

İşte Troçki bu noktada, günümüzde de işçi hareketi içinde çok yakıcı olan bir tartışmaya parmak basıyor. Nitekim, söz gelimi bugün Venezuela’da sekterleri de dahil olmak üzere sosyalist akımların çoğunluğu işyerlerinin ortak yönetimi “talebi”ni bir “oldu bitti” olarak kabullenmiş durumdadır. Bunu kazanım olarak kabul edenler unutmuyorlar ki, Venezuela’da daha Chavez rejiminden çok önce devlet işletmelerinin ortak yönetimi sendikaları hükümete bağlamanın bir yolu olarak zaten uygulanıyordu.

Meksika Deneyine Nasıl Yaklaşmalı?

Troçki, “*Meksika’da İkinci 6 Yıllık Plana Dair*” (14 Mart 1939) adlı fazla dikkat çekmemiş - bu ilgisizliğin nedeni metnin aslında çok

daha somut olduğu için oldukça kuru olması yüzünden kıta troçkizminden türemiş sektör grupları ilgilendirmemiş olması olabilir- bir makalesinde Meksika'da Cardenas'ın durumunda olduğu gibi anti-empyalist ve bonapartist bir hükümet karşısında marksist bir platformun nasıl bir politika izlemesi gerektiğini öğretici bir biçimde sergiliyor. Günümüzde Venezuela'da Chavez, Ekvador'da Correa, Bolivya'da Evo Morales benzeri küçük burjuva bonapartist hükümetlere- ki bunlara Hondurtas'ta kesintiye uğrayan Zelaya burjuva hükümetini de ekleyebiliriz- nasıl yaklaşacağımız konusunda bu makale bize çeşitli açılımlar sunabilir. Öte yandan yukarıda sıraladıklarımıza tam anlamıyla benzemeseler de, bu bonapartist özelliklerin kendini gösterdiği kıtadaki çeşitli işçi partilerinden doğan sınıf işbirliği hükümetlerine de, yani Brezilya'da Lula'nın PT hükümetiyle Uruguay'daki Geniş Cephe hükümetlerine nasıl bakmamız gerektiği konusunda da önemli ipuçları elde edebiliriz.

Troçki makalesinde, bu olgu karşısında soyut doktriner bir uzlaşmazlık çizgisinden kendini oldukça uzak tutarak Meksika devriminin ürünü olan Cardenas hükümetinin sınırlarının ne olabileceğinin somut tahliline girer.

Burada bu makalenin tümünü yeniden yayınlamayacağımız için bir özetini vermeye çalışacağım. Troçki bu makalede İkinci 6 Yıllık

Planın bir eleştirisine girer (ilk plan 1934 yılında uygulanmaya konulmuş olup o sıra halen yürürlüktedir) zira plan sovyet modelinden esinlenen formülleri üstelik tamamen bağlamı dışında ve bürokratik bir deformasyona tabi kılarak yeniden üretmeye çalışmaktadır. Troçki şöyle diyor:

“Planın yazarları, toprak dahil olmak üzere üretim araçlarının millileştirilmiş (devletleştirilmemiş) olduğu bir toplumda hükümetin eyleminin sınırlarının neler olabileceğini hesaba katmıyorlar”

Ve sovyetlerin (konseylerin) bile bulunmadığı bir durumda “*hükümetin çeşitli organlarına ülkenin örgütlü kesimlerinin işlevsel katılımı öneriliyor*” eklemesini yaparak şu uyarıda bulunuyor: “*kendi içinde böyle bir öneri, sendikaların bürokratik yönetimlerini hükümete bağlama tehdidini taşır ve devlet bürokrasisinin kesinleşmiş hiyerarşik sınırlarının yokluğunda (ki bu sınırların varlığı neredeyse imkansızdır), bu, devlet organlarının düzenli faaliyetini sınırladığı gibi kafalarda inanılmaz bir karmaşaya neden olur. İkinci ALTI Yıllık Planın yazarları, günümüz Meksikasının temel sorunu olan demokratik tarım reformu - yani cesur ve nihai bir biçimde toprak beylerinin, mecburi çalışmanın ve patriyarkal yarıcılık sisteminin zorunlu tasfiyesi- çözüme kavuşturulmadan altı yıl içinde toprağın kolektifleştirilmesini öneriyorlar*”.

Ama SSCB örneğinin de kanıtladığı gibi kolektifleştirmek için, yani bir başka ifadeyle tarımda küçük mülkiyetten büyük ölçekli kolektif çiftliğe geçmek için sadece teknolojiye (tarım makinaları) ve nitelikli personele sahip olmak -ki ülke zaten buna da sahip değildir- yetmez, kolektivizasyonun bizzat köylüler tarafından kabul edilmesi gerekir. Bu olmadığı takdirde, devrimi tehdit edecek sefalet ve açlığı yaratan Stalin'in zorunlu kolektivizasyonun yıkıcı sonuçlarıyla karşı karşıya kalırsınız.

Öte yandan aynı altı yıllık plan tarımsal makinaları sağlayacak olan sanayileşme konusunda da son derece muğlak ifadelere sahiptir. Troçki bu konuda şu soruyu sormakla işe başlıyor: “*İyi de, bu takdirde zorunlu modern tarım araçlarını nereden bulacaksınız?*” ve yine şöyle devam ediyor:

“... ülke yoksul ve yabancı sermayeye ihtiyacı var. Program, dış borcun iptalinde ısrarlı olmadığı takdirde bu güç sorunun çözümüne el atma imkânına belki sahip olunabilir. Şöyle ki: Günümüzde çok büyük uluslararası sermayeler mütevazı (ama güvenilir) aylık alacaklarla borç para verecek veya yatırım yapacak bölgeler arayışındalar (söz konusu olan 1929 büyük buhranının hemen sonrası- yazarın notu). Yabancı sermayeye sırtını çevirmek ve kolektivizasyonla sanayileşmeden dem vurmak laf ebeliği yapmaktan başka bir anlam taşımaz. Meksika petrollerinin millileştirilmesiyle artık ülkeye yabancı sermaye gelmeyeceğini ileri süren gericiler yanılıyorlar. Hükümet ülkenin yaşamsal ihtiyaçlarını savunur, ama aynı zamanda yabancı sermayeye pekala belirli sınai ödüller de verebilir. Mesela: Devlet, yabancı sermayeyle ortaklaşa olarak, koşullara göre yüzde 10, 25 veya 51 hisseyle karma şirketler ya da işletmeler kurabilir ve bunlarla yapacağı anlaşmalara koyduracağı özel hükümlerle belirli bir zaman sonra bu işletmelerin tümüyle kendi eline geçmesini sağlayabilir”.

Troçki, Plan'ın yazarlarını eleştirirken, onların altı yıl zarfında bir devlet kapitalizmi inşa etme hayaline kapıldıklarını ileri sürüyor ve ekliyor: “*sınırlı imkânlarla yeni işletmeler yaratmak farklı bir şey, zaten varolan işletmeleri devletleştirmek farklı bir şeydir. Tarhte, devlet tarafından yaratılmış bir sanayinin tek bir örneği vardır ve o da SSCB'dir. Ama bunun için de geçmiş bir sınai mirası kendi hizmetine sokan ve kamu borcunu iptal eden bir sosyalist devrimin daha önce gerçekleşmiş olması gerekir! Üstelik bu durumda bile sanayinin yeniden inşası için çeşitli ödüller verilmek zorunda kalınmıştır.*”

Oysa Meksika'da,

“Sosyalist devrim olmamıştır. Uluslararası durum kamu borcunun iptaline izin vermemektedir. Bir kez daha tekrar edelim: ülke yoksuldu. Bu koşullar altında yabancı sermayeye kapıları neredeyse intihar etmekle eş anlamlıdır. Devlet kapitalizmini inşa etmek için kapitale ihtiyaç vardır.”

Bu gözleminin sonunda Troçki doğal olarak şu sonuca varıyor:

“Yüksekten uçmayı marifet sayan ama içeriği tamamen boş olan Altıncı Planın formülleriyle karşılaştırıldığında, çıkarttığım bu notlar kuşkusuz oldukça ılımlı ve hatta tutucu olarak görülebileceklerdir. Ancak biz, görüşlerimizin daha ger-

çekçi olduğuna inanıyoruz ve bu yüzden de aynı zamanda o formüllere göre daha devrimciler. (Meksika'da İkinci Altı Yıllık Plana Dair". 14 Mart 1939).

Sonuç Yerine

Sonuç olarak, bir kez daha somut durumun somut tahlili, Bu, doktriner bir sığınağa çekilmenin basıncına direnmenin olduğu kadar zaman zaman ona eşlik eden "resmi" kandırmacaya karşı koymanın da tek yoludur.

Bu aynı zamanda, IV. Enternasyonal'e, anti-emperyalist bir birleşik cephe çizgisinden hareketle içinde bulunduğumuz tarihsel dönemde bir zorunluluk olan bağımsız işçi partisinin inşası yolunda - ki bu, makalemizin konusu değil- zemin hazırlayacak formülü geliştirmesine yardımcı olacak tek imkândır.

Dolayısıyla tamamlanmış bir programın başlıklarını hatim indirir gibi tekrarlamaktansa, yönelişi geliştirme görevini üstlenmek IV. Enternasyonal'in seksiyonlarının görevi olmak durumundadır.

Her özgül durumda anahtar halkayı bulmamıza imkân sağlayan somut durumun tahlilidir. Söz gelimi; bir ülkede doğal zenginliklerin ulusal devlet tarafından denetim altına alınması talebini ileri sürmek; veya petrolün zaten devletin denetimi altında bulunduğu bir ülkede emperyalist ablukayı kırmak için bütün dış ticaretin devlet denetimi altına alınmasının zorunluluğu talebini ortaya atmak; veya devletin dolar ekonomisiyle ezildiği bir ülkede uluslararası finans kuruluşlarıyla bütün bağları nihai olarak koparma ve dış borçları iptal etme talebini öne çıkartmak; veya tarım sorununun hâkimiyetini sürdürdüğü bir ülkede...vb. gibi.

Düşünmek isteyen Uluslararası Marksist Eğilim¹ militanlarına açık mektup:

***Alan Woods ve Serge Goulart iddia ediyor:
“IV. Enternasyonal canlandırılmaz!”***

Merak Ediyoruz; Nereye Kadar Gidecekler?

Joao Alfredo LUNA

İngiltere’de Ted Grant’ın kurduğu eski “Militant” grubunun devamcısı, Alan Woods’un grubu (Uluslararası Marksist Eğilim ya da IMT- International Marxist Tendency) ve Brezilya’daki temsilcisi Serge Goulart (Marksist Sol/ EM - Esquerda Marxista) IV. Enternasyonal’e her türlü referansı terk ettiğini açıkladı.

---

¹ IMT – International Marxist Tendency

18 Mart 2010 tarihinde IMT Sekretaryası tarafından yayınlanmış olan “V. Enternasyonal İçin” başlıklı açıklama şöyle diyor:

“IV. Enternasyonal adındaki oluşum bir örgüt olarak mevcut değildir. Onun adına konuşanlar, ne bunun için gerekli kitlelere, ne doğru fikirlere, hatta ne de lekesiz bir bayrağa sahiptirler. Bu temelde, IV. Enternasyonal’i yeniden inşa etmek üzerine söylenen her şey bizim dışımızdadır.”

Burada kullanılan retorığe karşın (örneğin “onun adına konuşanlar” ile arasına sınır çekme) bu IMT açıklaması, grubun geleneksel muğlâklığının çok ötesine geçmektedir; çünkü şimdiye kadar –sanki bu mümkünmüş gibi- IV. Enternasyonal için mücadeleye değilse bile, Troçkizme bağlı oldukları iddiasındaydılar. Şimdi ise çok daha net bir konum almış oluyorlar.

18 Mart tarihli bu açıklama net bir biçimde IV. Enternasyonal ile ilgilidir. Şu anlama gelmektedir: “Komutan Chavez, emrindeyiz! V. Enternasyonal’den yana tarafız!”

Şüpheye yer bırakmadan söyleyelim: IV. Enternasyonal emperyalizme karşı koşulsuz olarak Chavez hükümetini desteklemektedir, ama bizler “Chavezci” değiliz. Her koşulda bizler siyasi bağımsızlığımızı koruruz.

IMT zaten yavaş yavaş “Chavezciliğe” kendini uyarlamış olmasına rağmen, bugün “yeniden canlandıramayacak olan” IV. Enternasyonal’i atlayarak bir V. Enternasyonal’e katılmak (bunun ne anlama geldiğini aşağıda analiz edeceğimiz) niyetindedir ve bu IMT için ciddi sonuçları olan büyük bir sıçrayış anlamına gelmektedir. Grant-Woods grubunun Troçkist gelenekte eğitilmiş herhangi bir üyesi şunun üzerine düşünmelidir:

Troçkizmin lekesiz programına, IV. Enternasyonal’in kurucu programına sırtını dönmek nasıl mümkün olabilir? Özellikle siyasal eğitimlerini IV. Enternasyonal’in Brezilya seksiyonunda almış olan ve dört yıl önce bu yapı ile yollarını ayırırken Goulart’ı izlemiş olan militanlar için zor bir sorudur bu.

Brezilya’daki Marksist Sol’un (EM) Merkez Komitesi 13 Mart 2010 tarihinde bir karar almış ve bu kararla şu çizgide V. Enternasyonal’e katılmaya karar vermişlerdir:

“Programlarından ve mücadelelerinden gurur duyan Troçkistler olarak Lenin ve Troçki’nin Enternasyonal’inin bu program üzerinden inşa edileceğini ilan ediyoruz.”

Ancak bu nasıl mümkün olabilir?

Lenin ve Troçki’nin Enternasyonal’i elbette III. Enternasyonal idi, kendi programı olan onların zamanının Komünist Enternasyonal’i. Marksist Sol’un Merkez Komitesi III. Enternasyonal’i mi yeniden inşa etmeye niyetli?

Tarihin saatini geriye mi işletmeli, Troçki'nin yöneliminin gerekçesini teşkil eden Stalinizmin (yirmili yılların sonunda) veya Halkçı Cephelelerin (otuzlu yılların ortalarında) zaferleri gibi önemli sorunları bir kenara mı bırakmalıyız?

Karar sahiplerinin kafası ne kadar karışık olursa olsun, V. Enternasyonal'e ulaşmak için IV. Enternasyonal'in üzerinden atlamak gerektiği ortadadır. Marksist Sol'un Merkez Komitesinin açıklaması IV. Enternasyonal'in artık bir daha dirilemeyeceği şeklindeki kendi dünya önderliğinin açıklamasını yalanlamıyor. Sözümona V. Enternasyonal adına IV. Enternasyonal için mücadeleden vazgeçmeye davet edilen Marksist Sol'un militanları bunu yeniden düşünmelidirler. Bu sıçrama ve bunun nasıl gerçekleştiğini değerlendirdiğimizde, bizler haklı olarak, Woods-Goulart liderliğinin bir dahaki sefere onları nereye sürükleyeceklerini açıkçası merak ediyoruz.

IMT Derin Krizde

Üretim araçlarının özel mülkiyeti sisteminin dünya çapında derin bir kriz yaşadığı ve bunun otomatik olarak işçi sınıfı hareketinin ve örgütlerinin her ülkede güçlenmesi anlamına gelmediği mevcut durum karşısında, yaşananlar baskının IMT'yi ciddi bir krize sürüklediğini ve geriye dönüş olanağının da olmadığını gösteriyor.

IMT yaklaşık yirmi yıl önce Bir İşçi Enternasyonal'i için Komite'nin (CWI, İngiliz "Militan") İngiliz İşçi Partisi'nden ayrılma kararı sonrasında bölünmesi ile ortaya çıktı. Diğer ülkelerdeki kardeş gruplardan çoğu "yeni partiler" inşa etmeye çabaladılar – Brezilya'da ise PSOL'ye katıldılar. Grant-Woods grubu, IMT ise İşçi Partisi içerisinde kaldı.

CWI'nin ultra solculuğu ile tam bir karşıtlık içerisinde IMT ile bağlantılı gruplar "bütünüyle entrizm" olarak özetlenebilecek bir yönelimi benimsediler.

Bu oportunist çizgi onları Pakistan'da Benazir Butto'nun partisi PPP, Meksika'da PRD veya İsrail'de Siyonist "İşçi" Partisi ve Fransa'da FKP gibi yoz burjuva milliyetçisi partilere bile katılmaya götürdü.

İki yıl önce bu bir krize yol açtı. Bu, IMT'nin en büyük seksiyonundaki, Pakistan'daki hükümet partisi PPP içerisindeki "Mücadele" isimli gruptaki bölünme ile başladı: bir grup eski meclis üyesi Manzur Ahmet'i takip ederken, Woods ile bağlantılı diğer bir grup bir NGO statüsü almış grup olarak yoluna devam ediyor.

Ancak 2009'un sonunda hemen hemen dünya kongreleri esnasında, yeni bölünmeler ortaya çıktı, dolayısıyla şimdi IMT üç parçaya ayrılmış durumda.

IV. Enternasyonal'in geleneği hiçbir zaman militanları , uzak ülkelerdeki seksiyonların gerçek ya da hayali inşa başarı hikâyeleri ile kandırmak olmamıştır – bu bizim yöntemlerimizden biri değildir. Ancak bizim neden bahsettiğimizi anlayacak olan IMT militanları yaşanmış ve üç blokun ortaya çıkmasına neden olmuş olan bölünmenin sebepleri üzerine derinlemesine düşünmelidirler. Bu bloklar şunlardır:

- Devrimci Marksist Akım (CMR), kabaca İspanya ve Venezuela'dan seksiyonların liderlik ettiği İspanyolca konuşulan seksiyonlar;
- İran seksiyonunu ve diğerlerini içinde barındıran, eski militan Maziar Razi'nin önderlik ettiği Uluslararası Bolşevik Fraksiyon (IBF);
- Kalan gruplarla IMT.

Garip biçimde ne IMT ne de CMR ayrışmalara ilişkin bir metin veya açıklama yayınlamamıştır. Bu nedenle bir azınlık olan IBF'nin yayını dışındakiler, işçi sınıfı hareketinin onların sorunları ile hiçbir ilişkisi olmadığını düşünüyorlarmış gibi davranıyorlar (bir bakımdan bu tümüyle yanlış da değil).

Şunu hatırlatalım ki Troçki ve Lenin, Marx ve Engels'in geleneğini takip ederek her zaman yaşanan bölünmelerin sebepleri hakkındaki bilgiyi yayınlardı. IV. Enternasyonal'in örneğin 2006'da kendi merkezi yayını La Vérité/ Gerçek'in bir sayısını Serge Goulart'ın ayrılışı ile ilgili tüm belgeleri içerecek şekilde yayınlamasının sebebi budur.

Ancak Woods-Goulart grubu ne kadar sert olacak olursa olsun yaşanacak açık bir siyasi tartışma iklimi için alan açmadığından, militanlar tersine IMT'de geçerli olan sekte atmosfer içerisinde izole kalma eğilimindedirler. Ve bu durum, bir hakaretler sağanağı biçiminde yapılan bir tür iç “tartışma” ile kol kola gitmektedir. Elbet bu öne sürülen fikirlerin gücünden veya sınıf çıkarları temelindeki çatışmalardan değil, aksine bütün olarak bir siyasi zaftan kaynaklanmaktadır.

Dolayısıyla IMT önderliği tarafından yayınlanan ve militanlara bölünmeler hakkında bilgi veren doküman sorunu basit bir biçimde İspanya ve Venezuela seksiyonlarının liderlerinin “yabancı” olduğunu –geleneklerine yabancı- söyleyerek “çözüyor” ve bu geleneklerin ne olduğu ve neden bu üyelerin “yabancı” hale gelmiş olabilecekleri hakkında daha fazla hiçbir açıklama yapmıyor. Yine aynı açıklama, hiçbir kanıt verilmemesine karşın, İran seksiyonu liderinin bir polis muhbiri olduğunu söylüyor. Bu tür “hırsız”, “spekütatör” gibi veya “bir burjuva parti onu satın almış olabilir” türlü kişiselleştirilmiş ve cevaplanamayacak suçlamalar, aralarındaki anlaşmazlıkları siyasi tartışmadan kaçınarak çözümlenmeye çalışan sekte içerisinde yaygındır.

Ancak böyle suçlamalara karşın bu siyasi akım içindeki militanların kafa karışıklığının sürüyor olması son derece anlaşılır.

IMT tarafından son dönemlerde örgütlenmiş olan daimi kampanyalardan en son ikisi tam da Venezuela ve İran hakkında olmuştur. Bu nedenle açıklama yapılamaması muhtemel ki çeşitli ülkelerdeki başka militanlarını da demoralize edecek ve yeni bölünmelere yol açacaktır.

60 yıldan fazla süredir Grant-Woods grubu ile önemli anlaşmazlıklarımız oldu, ancak bu, bizler onların yanlış yolu seçmiş olduklarını düşünüyor olsak da, devrim yolunda mücadele etmiş yüzlerce militanın etrafa saçılıyor olduğunu görmekten memnun olduğumuz anlamına gelmiyor.

IV. Enternasyonal Bayrağı Altında

Bu Woods ve Goulart'ın hoşuna gitsin veya gitmesin, IV. Enternasyonal, kurucusu Lev Troçki'nin öldürülmesinden 70 yıl sonra bugün yaşamını sürdürüyor.

Bugün Birleşik Sekretarya hilekâr biçimde IV. Enternasyonal adını gasp etmeye çalışırken onlar ise hayali bir V. Enternasyonal'i savunan gevşek bir kümeye katıldılar.

Onlara sağlam bir örgütsel çerçeve ve lekesiz bir bayrak sunarak, Woods ve Goulart gibi hareketimizden ayrılmış kişiler tarafından hayal kırıklığına uğratılmış olan militanlarını korumaya çalışmak, bizim sorumluluğumuzdur. Bu görev ilkeler temelinde açık ve samimi bir tartışmayı da içerir, örneğin Brezilya'daki 1997'den başlamak üzere işçi denetiminde işgal edilmiş bir fabrika deneyimi olan Cipla'daki son krizin bilançosu gibi.

Woods-Goulart, özellikle bu ülkenin dışında aynı çizgiyi uygulamaya devam etmiş olsalar da, 2007'den bu yana temel fabrikalardaki işgaller kalktıktan sonra (sadece yalıtılmış bir şekilde Sumaré kentinde 70 işçi ile Flasko'daki işgal devam ediyordu) Cipla ve Interfibra fabrikalarının işgal edildiği Joinville'deki gerçeklik artık çok farklıydı.

Dürüst işçi sınıfı militanlarını bir araya getirebilmek için Brezilya seksiyonu Temmuz 2007'de "Cipla-Interfibra'daki işgalin bitmesinin ardından bir bilanço için notlar"ı yayınladı. Bu metin temel olarak, bir yandan eski fabrika önderleri sonuçtan ve hareketin sönümlenmesinden duydukları kaygıyla militanlara sürekli eli kulağında bir iyileşmeden bahsederken, diğer yandan işgal edilmiş olan fabrikaların millileştirilmeleri için mücadeleden vazgeçilmiş olunmasının eleştirisine odaklanıyordu.

Anti-Emperyalist Birlik ve Sınıf Bağımsızlığı

IV. Enternasyonal her bir emperyalizme karşı direniş pratiği içerisinde Venezuela'daki Chavez hükümetinin yanında yer alır (millileştirmeler, toprak reformu, vb.) ancak bizler bu tutumu işlerini, ücretlerini ve yaşam koşullarını savunan proletaryanın pratik çıkarları açısından benimsiyoruz. Ancak Chavez hükümetinin izlediği tüm politikaları kendimizinmişçesine kabul etmiyor ya da desteklemiyoruz. Bizim bağımsız yönelimimiz mücadeleyi bir proleter devrime doğru ilerletebilecek şekilde sınıfın örgütlenmesini hedeflemektedir, dolayısıyla da işçi sınıfına sendikalarını veya İşçilerin Ulusal Birliği'ni (UNT) örgütlemekte destek olma ve belirli bir aşamada özgün işçi sınıfı partisini kurma çizgisini benimsemektedir.

Kooperatiflerin hükümet tarafından desteklenmesi ve “öz yönetim” hayali ile işçi sınıfı içerisinde kitlesel bir kafa karışıklığı yaratmayı desteklemiyoruz. Bunlar sınıfı güçsüzleştiriyor ve hatta kooptasyon aracılığıyla bağımsızlığını tehdit ediyor. Bu politikalar, büyük özel üretim araçlarının millileştirilmesinin yolunu açacak şekilde emperyalizm ile bağları koparma, ekonominin anahtar sektörlerinde tazminatsız millileştirme için mücadele gibi asıl önemli konuların üzerinden atlama çabasından kaynaklanıyor.

Bizler “Chavezci” olmadığımız için altı yıl önce bölgede çokuluslu şirketlerin hizmetinde “serbest ticaret”in bir aracı olan Mercosur'a üyelik için başvurduğunda onu dostça eleştirmek konusunda bir zorluk yaşamadık. Bu politikanın esasında ülkenin bağımsızlığını ve Venezuela devrimini zayıflattığını ortaya koyduk. Aynı temelde kendimizi 2005'te yapılan işgal edilmiş fabrikalar ve kooperatifler üzerine “Caracas Konferansından” da ayrı tuttuk. Bu konferansın sonuç metni “sosyal ve dayanışmacı bir ekonomi hedefi ile bir yasanın kabul edilmesi ve bu konunun Mercosur'a da dahil edilmesini” talep ediyordu (bu karara biz karşı çıkarken IMT ve Serge Goulart kararı desteklemişti).

IV. Enternasyonal hiçbir zaman “dayanışma ekonomisi” ile –kooperatifler, öz yönetim ve ortak yönetim- barış içinde bir arada yaşamayacaktır. Bunların her biri işçileri (onları kooperatif üyesi haline getirerek) örgütsüzleştirmek ve örgütlerini (yönetim kurulları içerisinde katarak) sistemin parçası haline getirmek için kullanılmaktadır.

Üretim araçlarının özel mülkiyeti genel çerçevesi içerisinde böyleli yapılar işçi sınıfının kendi kurtuluşu için verdiği mücadeleye karşı kullanılır.

Yine IV. Enternasyonal Mercosur'a katılmanın sonuçlarının neler olacağına işaret etmemelik de edemez. En gerici hükümetlere sahip olanlar da dâhil olmak üzere, 1990'lardan bu yana Mercosur üyesi olan ülkelerin deneyimlerinin gösterdiği gibi, bu “modern” kurumun

ulusal egemenliği parçalamakta oynadığı rolün bilincindeyiz. Avrupa Birliği'ne karşı mücadeleden çıkartılmış tüm dersler –hem aradaki benzerlikleri hem de farklılıkları dikkate alarak- Mercosur üyeliğinin işçilerin ve halkların aleyhine olduğunu teyit etmektedir.

Ancak IMT bu görüşte değildi ve şunları söylemekteydi:

“Kapitalizm çerçevesinde Avrupa Birliği'nden çıkılması taraftarı veya bunun karşıtı değiliz. Bu çözümlerin ikisi de işçi sınıfının çıkarlarını temsil etmiyor.”

Gerçek şü ki bu dogmatik “tarafsızlığın” arkasında gerçek anlamda bir oportünizm yatmaktadır, bu tutum nedeniyle işçi sınıfı örgütlerini AB yapıları sisteminin parçası haline getiren büyük aygıtlar ile birlikte varolma (aynen Mercosur örneğinde olduğu gibi) ve bu kurumlarla ilişkili “dayanışma ekonomisi” biçimlerinden kaynaklanan avantajların paylaşımına katılmak mümkün olmaktadır.

IV. Enternasyonal; tüm biçimleri ile burjuvazinin kapitalist “serbest ticaret”i ve işçi örgütlerini yanına çekme ve parçalama hedefli politikaları reddetmektedir.

Bunun sonucu olarak da Brezilya'da, Lula hükümetine işgal edilmiş fabrikaların millileştirilmesini dayatmak için mücadelemizden, dünya kapitalist piyasası bağlamında ayakta kalabilmek için finansman sağlama niyetini taşıyan sözde “gerçekçi strateji” adına vazgeçmeyeceğiz.

IV. Enternasyonal'den ayrılan işgal edilmiş fabrikaların yöneticileri tam da bunu yapmışlardır ve bu da onları kapitalist işletmeleri kurtarmak için işçilerin Sosyal Güvenlik haklarını ve diğer haklarını çiğnemeye ve “işbirliği ile yönetilen” yatırımların getirisinden pay almaya itmiştir.

Halen işgal edilmiş olan Brezilya'daki Flasko fabrikasında böyle bir süreç Woods-Goulart'ın işçilerin çıkarlarından daha da uzaklaşması ile sonuçlanmıştır: millileştirme için mücadele yerine başka bir şey konulmuştur; şimdi “kamu çıkarı” için bir hüküm adına “belediyeleştirme”den ve bir kooperatif kurmaktan bahsetmektedirler. IV. Enternasyonal'in Brezilya seksiyonunun yayınladığı gazete bu konuyu açıklamıştır.

Sonuç Yerine

Bir yere kadar liderlerinin kendi kendilerini tebrik eden açıklamaları dışında bir bilgiye sahip olmayan birçok IMT militanının neden grubun çöküşünü tam bir açmaza varana kadar izlediklerini anlayabiliyoruz. Ancak doğal olarak diğer kimi kadrolar da sorular sormakta, şü anda karşı karşıya oldukları durumu anlamaya çalışmakta ve bir çıkış yolu aramaktadırlar. Ancak bunu yapamadan IMT'den atılmışlardır.

İranlı deneyimli parti kadrosunun yaşamış olduğunu bu anlamda anlayabiliriz. Kendisi 1979'da Şah'ın monarşik diktatörlüğünü deviren devrim esnasında tutukluymuş ve daha sonra IMT'nin İran seksiyonunun lideri oldu. IMT'nin Chavez'in Ahmedinejad ile topyekûn işbirliğine ve yine onun, onu boğmaya niyetli emperyalist baskılarla karşı karşıya olsa bile, işçi sınıfı örgütlerine düşman, baskıcı bir rejimi savunmasına yönelik en ufak bir eleştirinin bile tartışılmasını reddetmesi ile karşı karşıya kaldı.

Sorun, bu liderin bakış açısı ile tam olarak örtüşüp örtüşmediğimiz değildir; ama onun, V. Enternasyonal ilanının ardından, kendisinin ihraç edilmesi ile Woods-Goulart'ın Chavez ile sadık işbirliği arasındaki ilişkiyi nasıl açıkladığını net bir şekilde anlamalıyız:

“Gerçek sebep (bu liderin ihraç edilmesi ve seksiyonun üyelikten çıkartılmasının ardındaki) Chavez'in, yani İran rejiminin yüzlerce genç insanı öldürmesi ve katletmesini tümüyle destekleyen adamın, bir “V. Enternasyonal” kurulmasını önermiş olmasıdır. Bunun dünya kongresinin tartışması ve oylaması gereken çok önemli bir konu olduğunu düşünüyoruz. Dolayısıyla bizim aceleyle ihraç edilmiş olmamızın ardındaki gerçek siyasal sebep IEC'nin (IMT önderliği) Chavez'e verdiği destek ve onun sözde “V. Enternasyonal”i olmuştur. Bunu kongreye bir emrivaki olarak sunacaklardır (“Maziar Razi'nin ihracı ve IRMT'nin üyelikten çıkartılması üzerine”, IRMT, 22 Mart 2010).

Gerçekten de böyle olmamış mıdır?

“Chavizm” onlara faturayı ödetmektedir.

Daha önce işgal edilmiş olan fabrikaların işçileri, bugün işten atılmış olan militanlar Chavez'in Cipla'ya vermiş olduğu tüm desteğin (hammadde, sözleşmeler, vb.) sonuçta Brezilya'da Marksist Sol tarafından kitleler içerisindeki mevcudiyeti ile hiçbir bağı olmayan bir profesyoneller aygıtı inşa etmek için kullanılmış olup olmadığını merak edebilirler. İşgal edilmiş olan fabrikaların işten atılan işçileri bir çıkmaza sürüklendiklerini biliyorlar.

IMT tarafından seksiyondaki bölünmenin ardından IMT'nin inşasının en başarılı kanıtı olarak gösterilen Venezuela bahsine geri dönecek olursak, artık kim IMT'nin sunduğu Venezuela hülyasına inanabilir? Ve “Caracas Taahhüdü” denilen şeyin bir V. Enternasyonal inşa etmek için uygun bir temel olduğu fikrini kim kabul edebilir?

Bir V. Enternasyonal önerisi ile ilgili bugün elimizde olan tek belge olan “Caracas Taahhüdü” sadece şu gözlemde bulunmaktadır: “Kapitalist krizin merkez üslerinden biri ekonomik alandadır; bu bize özel tekellerin hakim olduğu engelsiz serbest piyasaların sınırlarını göstermektedir”. Bu herhangi bir parti ya da sendika aygıtının liderlerinin kapitalist sisteme karşı piyasanın önüne engel koymanın ötesinde

en küçük bir pratik mücadelenin içerisinde girmeden kabul edebilecekleri bir genel ifadedir.

“Taahhüt” siyasal görünümünü şu şekilde özetlemektedir: “Özetlersek kapitalist kriz sadece bir mali krize indirgenemez; bu sermayenin ekonomik krizi ekolojik bir krizle birleştiren yapısal bir krizi, bir gıda krizi ve bir enerji krizidir. Bunlar hepsi bir arada insanlık ve dünya için ölümcül bir tehlike anlamına gelmektedir. Bu kriz karşısında sol hareketler ve partiler doğanın korunmasını ve ekolojik olarak sürdürülebilir bir toplumun inşa edilmesini daha iyi bir dünya için mücadelelerinin temel bir eksenini olarak görmekteyiz.”

Eğer V. Enternasyonal tarafından önerilen temel bakış “ekolojik olarak sürdürülebilir bir toplum” için mücadele ise – bu ille de devrimci olması gerekmeyen ve aslında bugünkü uluslararası düzenin finans kurumlarınınca da paylaşılan bir ihtimaldir - o halde bu yönelimin gerçek içeriği metindeki ilerici anti-emperyalist yönlerle çelişebilir. Aynı şey Chavez’in politikaları için de geçerlidir, bunlar tamamlanmamış politikalar, nihai olarak emperyalizm ile tüm bağlarını koparamayan küçük burjuva anti emperyalist politikalar.

Bu “taahhüt” somut anlamda Venezuela’da devrimci süreci ilerletmeye yaramakta mıdır? Bu sorunun yanıtı olumsuzdur.

Örnek olarak “Caracas Taahhüdü” metninin Haiti’deki tahammül edilemez işgalle ilgili hiçbir şey söylemediğine dikkat çekmemiz gerekiyor. Bu da kurulacak bir V. Enternasyonal’in Karayipler komşusuna herhangi ciddi bir dayanışma sağlayamayacağı anlamına geliyor. Elbette yine ifade edelim ki buna karşın elbette IV. Enternasyonal, Chavez tarafından veya V. Enternasyonal tarafından bu yönde atılacak somut adımları tümüyle destekleyecektir.

Diğer bir ifadeyle bizler Chavez ile veya diğerleriyle birlikte en geniş anti-emperyalist birleşik cephe için mücadele ile işçi sınıfının bağımsızlığını inşa etmeyi birbirine karıştırmıyoruz. Bizler bir yandan da işçilerin birleşik cephesi için mücadele ediyoruz; bu ise özellikle devrimin aracı olarak bağımsız işçi partilerini inşa etmeyi, Brezilya İşçi Partisi (PT) gibi işçiler tarafından inşa edilmiş kimi örgütleri boğmakta olan burjuva aygıtlar ile kopuşmak için mücadeleyi de içeriyor. Dolayısıyla bizler “21. Yüzyıl sosyalizminden” bahseden küçük burjuva önderlerce yönetilmeyecek partiler için mücadele ediyoruz. Böyle liderler bağımsız işçi sınıfı partileri inşa etmiyorlar ve Marx ve Engels’in geleneklerinin mirasına talip olabilecek bir Enternasyonal inşa etmeleri daha da olasılık dışıdır.

Bu durum, yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi, IMT’nin geliştirdiği türden bir “derin antrizm” politikasına, bir sınıf kriteri olmaksızın her türlü “kitle örgütüne” yaygınlaştırılmış bir antrizme ışık tutmakta-

dır. Yine bu politika, bu kitle örgütlerine önderlik eden aygıtlara yönelik oportünist bir siyasi tutumu da içermiştir.

Bu tutum er ya da geç bir açmaza yol açmakta ve antrist grupların kendilerinin yıkımına neden olmaktadır.

IMT kökenli militanlar bu konuyu ciddi olarak düşünmelidirler. Geçiş Programı'nın ilkelerinin geçerliliği ve savunusu temelinde serbest tartışma için bir çatı sunan bir örgüt mevcuttur: IV. Enternasyonal. Gelecekteki zaferinizde taşıyacağınız bayrak budur!

15 Nisan 2010

Birleşik Sekretarya'nın 16. Dünya Kongresi'nin Ardından

Dominique FERRÉ

Birleşik Sekretarya'nın (Bir-Sek)¹ 16. Dünya Kongresi
Şubat ayının sonlarında Belçika'da gerçekleşti.

---

¹ Birleşik Sekretarya'nın nereden geldiğini hatırlayalım: “IV. Enternasyonal'in programına karşı çıkan bir yöneliş, sözde ‘Soğuk Savaş’ –herkesin Sovyet ve Amerikan “blokları”nın karşı karşıya geldiği bir dönem olarak bildiği– koşullarında IV. Enternasyonal'in kendi içinde geliştirdi ve kendi liderleri (Michel Pablo) tarafından cesaretlendirildi. ABD ve SSCB'nin karşı karşıya gelmesi durumunda, III. Dünya Savaşı riski, Pablo şu fikri geliştirdi: Stalinist bürokrasi “sola” kaydırılır ve Pablo'nun ifade etmeye razı olduğu şekliyle, elbette bürokratik bir tarzda, “sosyalizm”i gerçekleştirmek zorunda kalacağı bir pozisyonda –“yüzyıllara uzanacak bir geçiş sürecinde- bulur kendini. IV. Enternasyonal liderlerinin bundan çıkardığı sonuç sola kayması beklenen hareketi güçlendirmek için Enternasyonal'in Stalinist partilere girmesi gerektiği oldu. Bu durum bir yandan (Stalinist ve emperyalist) bloklar arasındaki mücadeleyi proletarya ve burjuva arasındaki sınıf mücadelesiyle yer değiştirkendeğiştirirken, diğer yandan, IV. Enternasyonal'in tasfiyesine neden oldu. Bu yönelişe karşı mücadele eden Fransız seksiyonunun çoğunluğu bürokratik yollardan ihraç edildi. “Troçkizmden kopan Pablocu akım” ile ayrılığın kökünde yatan neden budur (“*The 20th Century in 20 Chapters*”, IV. Enternasyonal'in Fransız Seksiyonunun eğitim broşürü). SSCB'nin 1991'de tamamen Stalinist bürokrasi nedeniyle dağılma-

Sekretarya'nın bir önceki Dünya Kongresi 2003 yılında yapılmıştı. Son Dünya Kongresinin bilançosu Bir-Sek'in *International Viewpoint* dergisinde Salvatore Cannavo'nun 'Enternasyonal Yeniden bir Olasılık Haline Geliyor' (558-559, Şubat-Mart 2010) başlıklı makalesinde çizilmiştir.

Bir soru sorarak başlayalım: Herhangi bir işçinin ya da gencin devrimci bir örgütlenmeye sadece ne söylediğini değil ne yaptığını da sorma hakkı yok mudur?

Salvatore Cannova, Franco Turigliatto ile birlikte, şu an Bir-Sek grubunun İtalya'daki esas lideridir. Cannavo ve Turigliatto'nun isimleri haklı olarak İtalyan işçileri tarafından bilinmektedir. Cannavo ve Turigliatto, Sinistra Critica (Eleştirel Sol) akımını temsil eden Komünist Yeniden Kuruluş Partisi'nin (PRC) lider kadrolarındayken, Mayıs 2006 tarihinde –sırasıyla– vekil ve senatör olarak seçildiler ve 2006'dan 2008'e kadar İtalya'daki tüm sol partiler tarafından desteklenen Prodi hükümeti sürecinde görev yaptılar.

Yani, Bir-Sek Dünya Kongresine sunulan bu raporun yazarı 2 yıl boyunca vekillik görevini sürdürdü. 2003 ve 2010 Dünya Kongreleri arasında geçen süre zarfında bir başka Bir-Sek grubu da Brezilya'da Lula hükümetine katıldı.

Kendine 'devrimci' diyen bir örgüt eğer emperyalizme bağımlı ülkelerden birinin (Brezilya) hükümetinde yer alıyor ve en tepedeki altı emperyalist güçten biri olan bir ülkenin (İtalya) burjuva hükümetini destekliyorsa ... bu örgütün Dünya Kongresinden en azından tüm bu deneylerin bir bilançosunu çıkarması beklenirdi.

Fakat hazırlanan raporun hiç bir yerinde Brezilya'ya da İtalya meselesine tek bir kere bile değinilmemektedir.

Birkaç kongre delegeşi yine de bu talebi dile getirdiler. Bir-Sek'e bağlı Amerikalı bir grup olan Socialist Action (Sosyalist Eylem), kongre hazırlıklarına katıldıklarında, "*İtalya'da Komünist Yeniden Kuruluş'a (RC) katılımımız, RC'nin özünde yoldaşlarımızı ayrılmaya zorlayan biteviye sağcı ve ilkesiz gidişatı nedeniyle, gözle görülür bir başarısızlığa uğramıştır. DE lideri bir yoldaşın [diğer bir deyişle Turigliatto, Bir-Sek liderliği üyesi – La Verité'nin notu] (resmi bir güvenoyu yoklamasında) kapitalist koalisyon hükümetini iktidarda*

---

sı, bürokrasinin "kendine özgü [sui generis] bir sosyalizmi başaracağı" varsayımını nihai olarak tarihin çöp sepetine attı. Fakat Pablocu grup (Bir-Sek), STK'lara ve "sosyal forumlar"a girerek, bir yandan da halen IV. Enternasyonal'i temsil ettiğini iddia etmeye devam ederek, 1991'den sonra da varlığını sürdürdü. Bu gruplaşma özellikle, bir kaçını söylemek gerekirse, Fransa'da Yeni Anti-Kapitalist Parti (NPA), Brezilya'da Sosyalizm ve Özgürlük Partisi (PSOL), Portekiz'de Sol Blok (BE), Pakistan'da Pakistan İşçi Partisi (LPP) tarafından temsil edilmektedir.

tutacak kararda oy kullanmasıyla RC deneyimi önemli bir siyasi ilke yanlısını bünyesine katmıştır.” diye yazmıştır.

Bu politikaya ağır eleştiriler yöneltmekle birlikte “Sosyalist Eylem”’in bu soruların müzakere edilmesi talebinin Bir-Sek kongresi tarafından yanıtız bırakıldığıının altı çizilmelidir.

Bir-Sek’in İtalya Bilançosu

Cannavo ve Trugliatto’nun yüksek görevlerde buldukları bu iki yılın bilançosu neydi?²

Öncelikle, Berlusconi’nin yenilgisinin, Mayıs 2006’da Hristiyan Demokratlardan Komünist Yeniden Kuruluş Partisi’ne kadar geniş bir yelpazeden seçim ittifakı kurmuş birçok partinin yeniden gruplaşmasından oluşan “l’Unione” (Birlik) hükümetinin ortaya çıkışına yol açtığını hatırlatalım.

Prodi hükümetinin sadece tek oyluk bir çoğunluğa sahip olduğu Senatoda, hem PRC’nın hem de Bir-Sek’in İtalya seksiyonu “Sinistra Critica”nın (Eleştirel Sol) lider kadro üyesi Senatör Turigliatto bulunmaktaydı. Daha Temmuz 2006’da Prodi Afganistan’da bulunan İtalyan birliklerinin savaş kredileri gibi hassas bir soru önergesinde güven oylaması düzenlemeye karar verdi. Eleştirel Sol’dan Turigliatto hükümet lehine oy kullanarak Prodi hükümetini kıl payı kurtardı ve Birleşik Devletler’in Afganistan’daki kanlı işgalini destekleyecek birlik ve silahların gönderilmesine izin vermiş oldu.

Kısa bir süre sonra, Fransız Pablocular’ının başta gelen yayını Rouge’un yaptığı söyleşide Senatör Turigliatto şunları dedi:

“Hem bana verilen talimat çizgisinde hem de o zamanlar ne Afganistan’daki sınırları belirsiz savaşın ne de Vincenza Amerikan üssünün genişletilmesinin Unione koalisyon hükümetinin programında olmamasına istinaden 2006’da Prodi hükümetine güven oyu kullandım.” (Rouge, sayı 2195)

Fakat Prodi hükümetine güvenoyu önergesi teklifini Afganistan’a silah ve birlik gönderebilmek için verdi. –Turigliatto da bunu gayet net biliyordu– Turigliatto’nun lehte oyu bunun içindir ve o da bunun farkındadır.

Peki ama Turigliatto’yu seçen İtalyan işçiler İtalya’nın Afganistan’ın askeri işgalindeki ortaklığının devamı için mi oy vermişlerdi? Tam da bunun aksi yönde oy kullanmamışlar mıydı?

Turigliatto’nun oylamadaki kararının Bir-Sek lider kadroları tarafından tam kabul gördüğünü “Uluslararası Yürütme Bürosu’ndan bir üye” *International Viewpoint*’in Eylül 2006 sayısında şu şekilde yazdı:

“Savaş kredilerinin oylanması. ... Lehte oy kullanılmasına, hükümet temsilcilerinin tavsiyelerine uyulmasına – hükümetin düşme ihtimalinin yarattığı gözle

² *La Verité/Gerçek*, Sayı 56-57 (Eylül 2007), “Birleşik Sekretarya’nın Bugünkü Rolü ve Yeri Üzerine Düşünceler”

görülür panik nedeniyle duyurulan ‘görev perspektifi değişiminin ardından – ve Prodi’ye bir altı ay daha verilmesine bu nedenle karar verildi, çünkü ‘görev’ fonlarının Aralık ayı içerisinde Parlamento’ya sunulması gerekecekti.”

Evet, doğru okudunuz: Prodi’ye bir altı ay daha verelim ki böylelikle NATO komutası altındaki İtalyan birliklerini Afganistan halkını katletmeye gönderebilsin.

Bu, Amerika’nın emperyalist politikasının doğrudan desteklenmesi değil de nedir?

Cannavo ve Turigliatto Prodi Hükümetinde 23 Kez Güvenoyu Verdi

Şuraya dikkat çekmemiz gerekir ki Sayın Cannavo ve Turigliatto bir kez değil, tam 23 kez Prodi hükümetine güvenoyu verdiler! Sadece güvenoyu vermekle kalmadılar, aynı zamanda Prodi’nin Parlemetoya sunduğu, doğrudan Avrupa Komisyonu’nun sağcı ve emek karşıtı taleplerinden çıkan ve Prodi’nin körü körüne uyguladığı yasalar ve tedbirlerin lehinde oy kullandılar.

Örneğin, Senato Aralık 2006’da – Turigliatto’nun desteğiyle – işçilik giderlerinde %5’lik, sağlık bütçesinde (hastanelerin acil servislerinde “yaşamsal önem”i olmadığına inanılan tüm konsültasyonlar için 25 bedel uygulamasıyla sonuçlanan) 3,5 milyarlık bir kesinti, 50.000 öğretmen kadrosunda kesinti ve askeri harcamalarda %13 lük bir artış öngören bir bütçe kanunu oyladı.

Bu bütçe, “*Bütçe kanununun içerdiği tedbirler bütçe açığının 2007’de %3’ün altına çekilmesini desteklemektedir.*” beyanatında bulunan Avrupa Komisyonu tarafından derhal kabul gördü.

Bir-Sek’e bağlı İtalyan örgütlerin bahanesi şuydu: “*Farklı bir şey –bütçe kanununa karşı oy kullanmak, hükümeti devirmek ve Berlusconi’nin dönüşüne zemin hazırlamak– yapılabilir miydi?*” (18 Aralık 2006, Sinistra Critica demeci)

Ardından gelenler gösterdi ki İtalyan “sol” partilerinin bu korkunç politikası (Cannavo ve Turigliatto’nun etkin katılımıyla) sadece Berlusconi’nin iktidara gelmesiyle değil işçilerin çıkarlarını (sadece lafta bile olsa) temsil ettiğini iddia eden tüm partilerin parlamentodan silinmesiyle sonuçlandı.

Bir-Sek birileri farklı bir şeyler yapabilir miydi diye soruyor. Berlusconi’den kurtulmak için oy kullanan işçiler aslında NATO ve Avrupa Birliği’nin dikte ettiği emek karşıtı politikalardan başka, “farklı bir şey yapabilecek” partilere oy vermemişler miydi? Özelleştirmelere, kamu bütçesindeki kesintilere dur demek için Berlusconi’ye karşı oy kullanmamışlar mıydı? Sinistra Critica ve PRC’nin vekillerine ve senatörlerine verdikleri yetki bu değil miydi? Sendikaların çağrısına

defalarca cevap verip genel greve giden İtalyan işçilerin talep ettikleri bu değil miydi?

“Kapitalizmin Aşılması”

Dünya Kongresinde, İtalya meselesiyle ya da NATO'yla ilgili ne tek bir kelime ne de tek bir yorum geldi., Avrupa Birliği'ne ve kapitalistlere bağımlı emek karşıtı politikaları iki yıl boyunca uygulayan bir hükümete sadece Sinistra Critica'nın değil Bir-Sek başkanlığının da destek vermesindense gene tek kelimeyle söz edilmedi. .

Ne de Bakan Rosetto'nun 2002'den 2006'ya kadar Brezilya'da Lula hükümetine “Tarımsal Reform Bakanı” olarak getirilmesi üzerine tek bir laf edildi. O zamanlar Brezilya'daki Bir- Sek seksiyonu olan Sosyalist Demokrasi'nin (DS) lideri Rosetto, geniş bölgeleri işgal eden topraksız köylülerle büyük toprak sahipleri için çalışan kiralık katilleri baş başa bırakarak toprak reformuyla ilgili tek birileri adım dahi atmamayı reddetti.³

Cannavo kendi “Enternasyonal kavramı”nı makalesinde şöyle belirler: “*bir programa dayanan bir yapı, ortak bir perspektif (kapitalizmin aşılması), iç demokrasi, toplumsal etkililik ve hükümetlerden tam bağımsızlık.*”

“Hükümetlerden tam bağımsızlık?” Fakat Birleşik Sekretarya 2003-2010 yılları arasında Brezilya'da Lula hükümetine doğrudan katıldı ve İtalya'da Prodi hükümetini destekledi! “Sol” hükümetlerin her biri kendi tarzında onları iktidara taşıyan kitlelerin tam karşısında bir politika yürüttüler.

Ve Cannavo bizlere soğukkanlı bir şekilde Bir-Sek'in Enternasyonalizm anlayışının hükümetlerden tam bağımsızlık olduğunu söylüyor? Fakat Cannavo'nun söylediği şekliyle “hükümetlerden tam bağımsızlık” anlayışı ile “kapitalizmin aşılması” anlayışı arasında bir bağ yok mu?

IV. Enternasyonal'e önem veren herhangi bir işçi [IV. Enternasyonal'in], “IV. Enternasyonal'in stratejik görevi kapitalizmin reformunda değil yıkılmasında yatmaktadır. Politik hedefi burjuvazinin mülksüzleştirilmesi için iktidarın işçi sınıfı tarafından ele geçirilmesidir.” diyen bir programa dayandığını söyleyebilir.⁴

Burada kullanılan kavramın kapitalizmin “yıkılması” ya da (I., II. ve III. Enternasyonal'lerin devamı olan) IV. Enternasyonal'in programının temelinde olduğu gibi üretim araçlarındaki özel mülkiyetin

³ *La Verité/Gerçek*, Sayı 56-57 (Eylül 2007), “Birleşik Sekretarya'nın Bugünkü Rolü ve Yeri Üzerine Düşünceler”

⁴ “*Kapitalizmin Can Çekişmesi ve IV. Enternasyonal'in Görevleri: Kitlelerin İktidarın Ele Geçirmesini Hazırlayacak Geçiş Talepleri Etrafında Seferber Edilmesi*” IV. Enternasyonal'in (1938) kurucu konferansında kabul edilen *Geçiş Programı*.

kamulaştırılması değil, kapitalizmin “aşılması” olduğuna dikkat edilmelidir.

Bu ifadenin bir tarihi vardır. Bu kavram 1970’lerde Fransız Stalinist Partisi (FKP) liderleri tarafından, iktidarı ele geçiren işçi sınıfı perspektifi –şifahen bile olsa– terk edilerek, (Kremlin’in karşı devrim aygıtları adına) burjuva düzenini savunmalarının ispatı olarak benimsenmiş ve popülerleştirilmişti.

Çok kısa bir süre önce FKP genel sekreteri şunları yazdı: “Kapitalizmi aşmak istiyoruz. Bunu başarabilmek için, sadece iktidarın ele geçilmesi açısından soru sorulmaz mı? Hayır. Soru her bir bireyin bilinçlenmesi ve sadece kendinin değil kolektifin, toplumun kaderini de elinde tutması açısından sorulur.” (Marie-George Buffet, “Un peu de courage” [“Biraz cesaret”], 2004)

O halde bizden beklenen, şifahen bile olsa, kapitalist sistemin yıkılmasından ve işçi sınıfının iktidarı ele geçirmesinden vazgeçmemizdir (tam da üretim araçlarının özel mülkiyetine dayalı sistemin çözümsüz krizi tüm insanlığı barbarlığa sürüklemekle tehdit ederken).

Bir-Sek dünya kongresi raporu bu konu üzerine şunları söylemektedir: “Sermeyenin geçen yıllar boyunca ücretlilerin cebinden aldığı artı değer parçalarının mülkiyetini tekrar ele geçirerek ve toplumsal ihtiyaçlara, istihdama, sağlığa, eğitime, makul bir gelire, dinlenceye öncelik vererek – kapitalist mülkiyete müdahaleye devam ederek– kar mantığını sorgulatacak bir sermaye dağılımını benimsemek gerekmektedir.”

Bir-Sek söz konusu olduğunda, meselenin, sistemin çökertilmesi ya da üretim araçlarının kolektif temellüğü değil, “sermaye dağılımı” ya da “kapitalist mülkiyete müdahale” olduğu fark edilmektedir. Marx, üretim araçlarının “özel mülkiyetinin yıkılması” ifadesinin Komünistlerin programını özetlediğini ve programın diğer bütün maddelerini tanımladığını düşünmekteydi (Komünist Parti Manifestosu, 1848). Bir-Sek’in bizden beklediği bunu tamamen farklı bir açıdan takip etmemiz yönündedir. O halde Bir-Sek kongresinde tartışılan neydi?

‘IV. Enternasyonal Rus Seksiyonu mu?’

Cannavo şunları yazdı: “IV. Enternasyonal’in 16. kongresini anlatmaya Enternasyonal’in Rus seksiyonunun kaynağına dönercesine yeniden kurulmasını konuşarak başlayabiliriz: IV. Enternasyonal, 1938’de Leon Trotsky’nin öncülüğünde, 1920’ler ve 30’larda Rusya’da yıkılan Stanlinizm’e karşı Sol Muhalefet’in mücadelesi ve yenilgisinin ardından kuruldu.”

Demek ki “IV. Enternasyonal’in Rus seksiyonu” bu kongrede oluşturuldu.

IV. Enternasyonal işçi sınıfının en büyük yenilgileri yaşadığı 1938 yılında kuruldu: faşizmin zirvede olduğu, bir dünya savaşına doğru gidilirken ve kendi imtiyazlarını garantilemek ve genişletmek için Stalinist terör sayesinde Bolşevik Parti'yi tamamen ortadan kaldıran asalak bir bürokrat sınıfın Sovyet Birliği'ne –işçilerin devletini bir kanser gibi yiyerek– musallat olduğu bir zamanda.

Sol Muhalefet'in sürekliliğini savunan IV. Enternasyonal'in binlerce aktif “Bolşevik-Leninist” militanı, sözde “tek ülkede sosyalizm” teorisi adı altında SSCB'nin çöküşünü hazırlayan bürokratik Stalinist klik karşısında savaşıyor hayatlarını kaybetmişlerdir.

IV. Enternasyonal, politik devrim programı üzerinden, diğer bir deyişle, 1917 Ekim devrimiyle edinilen kazanımların savunulmasının –ve genişletilmesinin– tek yolu olarak Sovyet işçilerinin, köylülerinin ve gençliğinin bürokratik kliği devirmeye çağrılmasıyla oluşturuldu.

Politik devrim mücadelesinin temelinde yatan, er geç kendi imtiyazlarını özel mülkiyete dönüştürmek için kapitalizmin yeniden inşasının yollarını arayacak olan bürokrasiye karşı, 1917 Ekim'yle sermayenin kamulaştırılması temelinde benimsenen toplumsal ilişkileri, toplumsal mülkiyeti savunmaktır.

Elbette, 1991'den sonra politik devrim mücadelesi artık aynı koşullarda yürütülmektedir. O yıl bürokrasi Sovyet Birliği'ni yıkıp kamu mallarını eşi görülmemiş bir talan ve özelleştirme saldırısı eşliğinde uluslararası sermayenin çıkarları doğrultusunda bölüştürdü. Fakat politik devrim mücadelesinin sürekliliği 1917 Ekim kazanımlarının geri alınması (ve bu kazanımların korunmuş parçalarının savunulması) kavgasında şekillenmektedir. Fakat Bir-Sek Dünya Kongresine katılan ve “IV. Enternasyonal Rus seksiyonu” olduğu ilan edilen VPERIOD (İLERİ) grubunun özelliği nedir?

VPERIOD grubu liderlerinin temel politik niteliği, daha önceden bürokrasi tarafından özelleştirilmiş ve yağmalanmış devlet işletmelerinin yeniden ulusallaştırılması talebine karşı son aylarda Rusya'da sürdürdükleri mücadeledir.

VPERIOD Sosyalist Hareket'in kendi internet sitesinde belirttiği gibi “*İşletmelerin millileştirilip millileştirilmeyeceği sorusu anahtar soru değildir. Modern Rusya'da özel mülkiyet-devlet mülkiyeti karşıtlığı büyük ölçüde yanlıştır.*”

Amerikan Girişimi Enstitüsü Rus Çalışmaları direktörüne göre, geçen yıl Rusya'da “üretim neredeyse %20 oranında düştü - Nazi katliamı yılları olan 1941 ve 1942'den beri görülmemiş bir azalma oranı.” Sanayi kentlerinin çöküşü “politik bir kargaşanın ülke çapında patlak vermesini kolaylaştırabilir”, çünkü “şehirli nüfusun (25 milyon kişi)

dörtte biri tek bir sanayinin hakim olduğu monokentlerde yaşamakta ve Rusya'nın GSMH'nin %40'ını üretmektedir”.

International Herald Tribune'e göre, dünya kapitalist pazarının içinde bulunduğu kriz düşünüldüğünde bu monokentlerin ortadan kalkması kaçınılmazdır. Ve biz bunların yeniden millileştirilmesi sorununu ortaya koymamalı mıyız?

Yeniden Millileştirme için Mücadele Etmeli miyiz yoksa Etmemeli miyiz?

VPERIOD şöyle yazıyor: “Rusya'daki devlet mülkiyeti özel mülkiyetin bir biçimidir.”

Eğer aralarında bir fark yoksa, o zaman işçiler özelleştirme programına karşı çıkmakta hatalıydılar...

Eğer fark yoksa, o zaman Rusya, Kazakistan, Moldovya vb. ülkelerin hükümetleri tarafından duyurulan yeni özelleştirmeler karşısında mücadele etmek yanlıştır. Sadece tek bir örnek: Rusya'da kadın veya erkek herhangi bir demiryolu işçisi, RGD (Rusya Demiryolları, hala devlet mülkiyetinde olan bir işletme) özelleştirildiğinde durumunun değişmeyeceğine inanabilir mi?

Eski SSCB'nin ekonomik, sosyal ve kültürel çöküşünün, bürokrasinin ürünü olan ve 1991'den sonra “pazar ekonomisi”ne geri dönen Garbaçov, Yeltsin, Voronin, Nazarbayev ve diğerlerinin uyguladığı özelleştirmelerin sonucu olduğu bir gerçektir.

Oysa Sovyet işçi sınıfı, 1917 Ekim'iyle ortaya çıkan toplumsal ilişkiler çerçevesinde (devlet işletmeleri, sosyal kazanımlar ve diğerleri) oluştu. Onun varlığını sürdürmesinin devlet işletmelerinin ve bu işletmelerin (barınma, sağlık ocakları, kantinler, kreşler, okullar ve diğerleri) sağladığı güvencelerin desteklenmesine “bağlı olduğu” söylenebilir.

Yeniden millileştirme için mücadele etmemek (diğer bir deyişle Ekim 1917 kazanımlarının yeniden fethi için mücadele etmemek) eski SSCB'deki işçi sınıfını tehdit eden gerçek soykırıma eşlik etmek anlamına gelir.

Bu yeniden millileştirme sorununu gündeme getirmeli miyiz?

Yoksa biz de VPERIOD'un internet sayfasında dediği gibi, “millileştirme anahtar soru değildir”, çünkü “asıl önemli olan işçilerin kendi işletmelerinde yönetsel kararlar üzerinde kontrol sağlayabilecek olup olmamalarıdır. Ki bu bizi işçilerin işletmelerdeki uzantısı olan sendikalarının rolü ve yeri nedir sorusuna götürmektedir.” mi demeliyiz?

Bu duruşa muhalif bir polemik esnasında, *Rabochie Izvestiya*⁵ gazetesinde çıkan bir makaleye göre: “İşçi sendikalarının rolü bu mudur? Bağımsız işçi sendikaları sadece işçilerin kendi çıkarlarını savunmak için kuruldu. Bunların işletmelerin yönetimine dahil edilmesi demek, yönetime entegre olmaları ve böylelikle özelleştirmelerin uygulanmasına, işten çıkarmaların ve ücret kesintilerinin düzenlenmesine zincirlenmeleri demek olacaktır... Rusya’da FNPR’nin⁶ üst pozisyonlarında yaşananlar, işletmenin yönetimine entegre olmuş bir “işçi sendikasının” gerçekte ne anlama geldiğini gösteren çarpıcı bir örnek değil midir? Hayır, açıkça söylemek gerekirse birkaç bin işçinin arasından çıkan küçük bir öncü grup devlet mülkiyetini geri kazanma perspektifi edinmeye başladılar. Bu mücadele için de işçi sınıfının bağımsız işçi sendikalarından başlayarak kendi örgütlerini hizmetinde tutması gerekmektedir. Bu nedenle gazetemiz yeniden millileştirmeyi, özelleştirme karşıtı mücadeleyi ve Ekim 1917 kazanımlarının yeniden kazanılmasını kendi platformuna dahil etmiştir.”

VPERIOD liderleri “yeniden millileştirme” sloganına şiddetle karşı çıkmakla kalmayıp, şu açıklamayı yapıyorlar:

“Halkın, Rusya’da filizlenen muhalif fikirlerin ifade edilebilmesi için, sadece fikir yürütüyor olmakla yetinilmemesi gerektiğini, eyleme de geçebileceğini anlaması önemlidir. Gerçekte, şu anki Rus toplumu, eylemlerinin hükümetin üzerinde etkili olabileceği ve gidişatı değiştirebileceği bilincinden tamamen yoksundur.”⁷

Politik Devrim İçin Mücadelenin Güncelliği

VPERIOD liderlerinin söyledikleri Rus işçi sınıfı için nasıl bir aşağılamadır! Her zamanki gibi bilinçten yoksun edilgen bir kitleye indirgenmektedir. Rusya Ağustos 2007’den beri (ve özellikle 1 Ağustos 2007’de Togliatti’de dev AvtoVaz otomobil fabrikasında – o sıralar yeraltında olan – “Edinstvo” bağımsız işçi sendikasının çağrısı üzerine 800 işçinin eylemcilerin “tedbiren” tutuklanmasına rağmen birkaç saatlik iş bıraktığı grevden beri) bir gazetenin bu dönemden küçümseyen bir tavırla “grev modası” olarak bahsettiğine tanıklık etmektedir.

⁵ Rabochie Izvestiya: “Sınıf mücadelesinin uluslararası kürsüsü”, IV. Enternasyonal’ın militanlarıyla eski SSCB işçi militanlarının eşit katılımıyla Eylül 2008’den beri yayımlanan Rusça gazete.

⁶ FNPR: Rus Bağımsız İşçi Sendikaları Federasyonu. İsminin tersine, bürokrasinin eski dikey “sendikaları” olan, devlet işletmelerinin yönetimine entegre olmuş “işçi sendikaları”nın mirasçısı durumundadır.

⁷ “İlya Budraitskis (VPERIOD Sosyalist Hareketi, IV. Enternasyonal - Bir-Sek Rus seksiyonu üyesi) ve Mathilde Dugauquier (Belçika LCR üyesi) tarafından 38 yolcunun ölümüyle sonuçlanan Moskova Metrosu saldırılarının ardından (Mart 2010) yapılan kamuoyu duyurusu.

Yüzlerce, binlerce grev, sadece Rusya’da değil, yakın zamanda Ukrayna, Moldavya ve Kazakistan’da da fabrikaları etkilemeye devam etmektedir. Küçük bağımsız işçi sendikası grupları – çoğunlukla yeraltından– oluşuyorlar, baskıyla yok ediliyorlar ve sonra tekrar ortaya çıkıyorlar. Binlerce işçiden onlarçası, yüzlercesi gecikmiş ödemelerin yapılmasını, işletmelerin kapatılmamasını ve işten çıkarılmalara son verilmesini talep eden bir harekete akın etmekte. Aynı zamanda –sadece birkaç düzine işletme için söylenebilir olsa da– işletmelerin “yeniden millileştirilmesi” talebi duyulmaya başlandı. Bu sadece birkaç bin AvtoVaz çalışanının Ağustos ve Ekim 2009’da formüle ettiği bir talep değil, aynı zamanda Alma Ata’da vagon onarımı fabrikasında ya da Janaozen kömür madenlerinde (Kazakistan), Kherson’da (Ukrayna) KhMZ fabrikasında, Moldavya’da “Moldcarton” ve “Glodeni Zahar” fabrikalarındaki grevcilerin de talebiydi.

Bu sloganın ortaya çıkışı aynı zamanda IV. Enternasyonal’in politik devrim mücadelesinin haklılığının da tescili anlamına geliyor

Eski SSCB’nin işçi sınıfı, hayatta kalmak ve kendi sınıf mücadelesini aşamalı olarak yeniden inşa etmek için, SSCB’nin yıkılmasından 20 yıl sonra bile, “Ekim kazanımlarının kitlelerin bilicinde yaşadığını” -bize göre- doğrulayan bu sloganı formüle etmeye yönelmektedir. Açıkçası, hayatta kalmak için kitlelerin bunları geri kazanmaktan başka çaresi yoktur.

Bu ne Bir-Sek’in ne de “yeniden millileştirme” sloganına şiddetle muhalefet eden VPERIOD’un politikasıdır.

Bu açıdan bakıldığında, Bir- Sek kendi süreciyle tam bir uyum içindedir. SSCB’nin dağılmasının hemen ertesinde, tüm işçi hareketi liderleri (eski Stalinistler, sosyal demokratlar) kapitalist sisteme teslimiyetlerini haklı çıkarmak için eşi benzeri görülmemiş bir ideolojik saldırıya geçerek SSCB’nin kapitalizmin üstünlüğü nedeniyle “düştüğü” bahanesine sarıldılar

Aynı yıllarda, 1992’de Bir-Sek Dünya Kongresi tarafından benimlenen “Programatik Manifesto”da denmektedir ki “*Kapitalist sistem bir bütün olarak geçmiş on yıllara göre daha az itiraz görür gibi. Kapitalist sistemin SSCB ve Doğu Avrupa’da bürokratik tahakküm altındaki toplumlarla özdeşleştirilen bir sosyalizm karşısında kesin zafer kazanmış olduğu yanlış fikri yaygındır. Bu her şeyden çok sosyalizmin itibar krizinden kaynaklanmaktadır.*”

Ardından da, sosyalizmin –az çok Stalinist bürokrasiyle özdeşleştirilen bir sosyalizm– itibar kaybının sözde bunalımı ayrıntılı biçimde açıklanır.

Bu açıdan bakıldığında, Şubat 2010 tarihli Bir-Sek Dünya Kongresi son 20 yılın gidişatıyla tam bir uyum içindedir ve artık açıkça “kapita-

lizmin aşılması” için çağrıda bulunmaktadır. Sermayenin mülksüzleştirilmesine ve işçi sınıfı iktidarı perspektifine yapılan göndermeler dahi “zenginliklerin yeniden paylaşılması” türü ne idüğü belirsiz bir talep lehine ana metinlerden çikartılmalıdır.

Öz-yönetim: Bir-Sek'in Krize Cevabı

VPERIOD grubunun hiçbir şey icat etmediği doğrudur ve suç onda değildir “Kapitalizmin aşılması” ve “kapitalist mülkiyete müdahale” çağrısı yapan aynı Bir-Sek Kongresi raportörü bakın neler yazıyor:

“Krizden etkilenmiş bir dizi sektörde, üretimin artırılmasının ve işletmelerin yönetiminin -Arjantin ve Venezuela’da olduğu gibi- işçinin kontrolüne bırakılması denenmektedir. Bu uygulamalar yaygınlaştırılmalıdır.”

Sözü edilen “öz-yönetim” denemeleri ve kapitalistlerin tasfiye ettiği işletmeleri işçilerin “geri alması” felaketle sonuçlanmıştır.

Arjantin’de kendilerini “aşırı sol” olarak tanımlayan çeşitli akımlar 2000-2001 devrim dalgasının ardından “işçilerce yönetilen” fabrikalar hareketini başlattılar, bilanço ortadadır.

Bu hareket üzerine yapılan 2009 tarihli bir röportajda, Arjantin’de 2001’den beri işçilerin kontrolünde olan Zanon seramik fabrikasından (fabrikalarda “öz-yönetim” hakkındaki görüşümüzü paylaşmayan) bir işçi şu açıklamada bulunmuştur: “*İşgal edilen birçok fabrika hayatta kalmayı başaramadı ... Ne yazık ki, neo-liberal pazarın kurallarından kaçamayız, çünkü hükümete ayda 100.000 metre seramik satmayı başaramazsak ayakta kalamayız.*”

Elbette, pazarın “yasa”sından kaçmak zordur.

İşçi hareketi liderlerinin sorumluluğunu -artık kendi kendilerinin “patron”u olmuş- işçilerin omuzlarına yükleyen gerçek bir çıkmaz.

Bir taraftan fabrikalarda “öz-yönetim” isteniyor, diğer bir deyişle “tek fabrikada sosyalizm” hedefleniyor, öte taraftan, bu işletmelerin yeniden/millileştirilmesi ve işten çıkartmaların yasaklanması mücadelesinden, diğer bir deyişle, çalışanları koruyacak temel önlemleri üretimi garanti altına alamayan kapitalistleri mülksüzleştirerek alacak bir hükümet mücadelesinden uzun zaman önce vazgeçen emek hareketi liderleri tüm sorumluluklarından arındırılıyorlar

Arjantinli işçinin (bir kez daha fabrikalarda “öz-yönetim” hakkındaki görüşümüzü paylaşmadığını söyleyelim) vardığı yegane sonuç şunu fark etmesidir: “*Bizim de devlet kontrolüne ihtiyacımız var ki böylelikle devlet üretimimizi pazarlayabilsin ve bu şekilde fabrikanın halka hizmetini sağlasın ve devlet insanların barınacağı konutlar inşa etsin. Bu nedenle halk için yapılacak çalışmaların planlanması çağrısında bulunuyoruz çünkü Neuquen’de seramiğini bizim sağlayacağımız 60.000 konut eksiği var. Aynı zamanda, devletten ücretimizi güvence*

altına almasını istiyoruz çünkü bugün krizle birlikte fabrikanın üretimi ve satışlar gözle görülür şekilde düşmüştür.”

Eşi benzeri görülmemiş bir işten çıkarma ve sanayisizleştirilme dalgasıyla karşı karşıya kalan işçiler için kurulmuş bu hakiki “öz-yönetim” tuzağı her ülkede Bir-Sek politikası için bir ana tema halini almıştır.

Bu nedenle, 28-29 Mart seçimlerinde Sayın Cannavo’nun örgütü, kampanyasını “krizdeki fabrikaların öz-yönetimi” talebi üzerinde yoğunlaştırdı.

Bu, işçilere ve örgütlerine fabrikalarını ve işlerini korumaları için bir dayanışma perspektifi kazandırmanın tek yolu olan “işten çıkarmalar yasaklansın” sloganına karşı duruştur.

Sınıf Mücadelesine Karşı “Özyönetim”

Bu politika Bir-Sek tarafından dünyanın her köşesinde geliştirilmektedir. Fransa’da, Bağımsız İşçi Partisi’nin (IV. Enternasyonal Fransız seksiyonundan militanların etkin olduğu POI) işten çıkarmaların yasaklanması için birleşik bir yürüyüş düzenlenmesi çağrısını aylarca geri çeviren Yeni Anti-kapitalist Parti (NPA) sözde öz-yönetim çözümünü hala bu perspektifin karşısına yerleştirmektedir.

NPA, çokulusluların kapatma tehdidiyle karşı karşıya kalan Dreux’daki Philips fabrikası hakkında 2010 Ocak ayında şunları yazdı: *“Kendi işletmelerinin kontrolünü alarak, Philips EGP çalışanları, aynı 1970’lerde LIP’tekiler gibi, işlerini savunurken mücadelelerinde yeni bir evre açmaktadırlar... NPA, Philips EGP çalışanlarının fabrikalarını kendi kontrollerinde yeniden açma kararına tam destek vermektedir.”*

NPA 13 Ocak’ta şunları ekledi: *“Çalışanlar, eylemleriyle üretmek için kimseye ihtiyaçları olmadığını göstermektedirler.”*

Gerçekte, Philips işçileri, 1970’lerde (sonradan Birleşik Sekretarya seksiyonu olan o zamanki Komünist Birlik’in tam desteğiyle) LIP’te birkaç aylık bir öz-yönetimden sonra saat şirketini iflasa sürükleyen talihsiz denemeyi hiçbir şekilde “taklit” etmek niyetinde değildi. Diğer yüzlerce fabrikada olduğu gibi Dreux’de de işçiler kapatmayla tehdit edilip şirket yönetiminden Macaristan’da ayda 450 Avroya (yaklaşık 560 US\$) çalışma “teklif”ini aldıklarında “Tek bir işçiyi bile işten çıkarmaya hayır” dayanışmasını yaymaları için kendi sendikal örgütlerini kullanmayı denediler.

Fabrikanın kapatılması kararını bozan mahkeme kararının ardından düzenlenen toplu gösteride daha önceden bu tür bir miting düzenlemiş olan POI militanları şu açıklamada bulundular:

“İş güvencesinin tek yolu millileştirmedir. Bu borç bizim değildir. Tüm işten çıkarmalar durdurulsun. Emeklilik hakkımızdan ellerinizi çekin!

Dayanışma bu basit ve açık şeyler üzerinden temellenmelidir. Yönetim 16 toplumsal diyalog toplantısı düzenlemekle övünüyor: 1 tane ya da 16 tane toplumsal diyalog toplantısı yapmış olsunlar, biz yine de tek bir işten çıkarmayı, tek bir geçici süreli uzaklaştırmayı kabul edemeyiz. Aynı emeklilik hakkı için de geçerli: Kim bir takvimi, bunun süresini ya da karar tarihlerini tartışmayı kabul edebilir? ...”

Philips'te olanlar bir karar mutabakatının sonucu değildir, planın çökmesi ve iptali için verilen dayanışma mücadelesinin sonucudur. “İşten çıkarma yasaklansın” sloganı için, Philips'te olduğu gibi diğer her yerde işten çıkarma planının çökmesi için, emeklilik sorunu için dayanışma gösterebiliriz ... .

Philips'in sahibi yaptığı basın açıklamasında şöyle diyor: “Mahkeme kararını kabul ediyoruz. Üretim pazartesi günü başlayacak.” Kanuni işleyişin ötesinde, bu bir sınıf mücadelesidir. Bu, tek bir fabrikada bile olsa işçi sınıfının dayanışma kapasitesini göstermektedir... .

Sanayinin kurallarında mutabakata varmaya gerek yoktur, tıpkı emeklilik planının sözde reformu için takvimi tartışmaya gerek olmadığı gibi! Emeklilik haklarından elinizi çekin, tüm işten çıkarmalar yasaklansın, işte bu kadar: dayanışmanın temeli budur!

İşin sansasyonel yönüne dokunmak için Macaristan'a yapılacak nakiller için öneriler dile getiriyorlar. Bu iş hukukunun gerektirdiği nakil yükümlülüklerinin bir bölümünü oluşturuyor. Aslında Sarkozy çalışma hakkını ortadan kaldırmak istemektedir. Açıkça söylemeliyiz ki ayıplanacak olan bir Fransız'ın ayda 450 Avro kazanabilmek için Macaristan'a gönderilmesi değil, bir Macar işçinin sadece 450 Avro kazanıyor olmasıdır.”

“Öz-yönetim”in geçici bir heves olarak (işçilerin kontrolü kisvesi altında bile olsa) geri dönmüş olması üretim araçlarının özel mülkiyeti üzerinden temellenen sistemin ortadan kaldırılması mücadelesinden vazgeçmenin üstünü örtmek anlamına gelmektedir. İşte bu Pablocu Bir-Sek ile IV. Enternasyonal arasındaki temel farktır.

IV. Enternasyonal mi V. Enternasyonal mi?

Bir-Sek'in son kongresinde ortaya atılan şu temel soruya izlemiş olduğu özellikle gerici pozisyonlarından hareket ederek cevap bulmaya çalışmalıyız: Venezuela devlet başkanı Hugo Chavez'in “V. Sosyalist Enternasyonal”i düzenleme önerisine ne cevap vermek gerekir?

Chavez'in çağrısı⁸, Amerikan emperyalizminin Venezuela'yı boğmaya çalıştığı mengeneği gevşetmek için bir girişimi temsil etmekteydi. Fakat bu çağrı buna karşılık, işçi hareketi zemininde yer almadığı gibi, üretim araçlarının özel mülkiyeti üzerindeki sistemi yıkmayı amaçlayan işçi sınıfının bağımsızlığını temel ilkelerinden biri olarak alan I., II, III. ve IV. Enternasyonal'ler arasındaki devamlılığın bir parçasını da oluşturmamaktaydı.

⁸ *La Verité/Gerçek*, Sayı 67, Ocak 2010, “Sabado ve IV. Enternasyonal”.

Chavez'in "V. Enternasyonal"i oluşturma talebinin "ilkeleri"ni, kendi partisi PSUV'in resmi belgelerinde ifade edildiği şekliyle hatırlayalım:

"Yoldaş Hugo Chavez Frias'ın V. Sosyalist Enternasyonal'i, tüm dünyadaki sosyalist partiler, akımlar ve toplumsal hareketleri kapsayarak emperyalizmle mücadelede ortak bir strateji oluşturabileceğimiz, sosyalizm ve yeni bir tür dayanışma temelli ekonomik entegrasyon için kapitalizmi aşabileceğimiz bir yapı olarak toplama önerisinin ardından 19, 20, 21 Aralık 2009 tarihlerinde Caracas'da düzenlenen Uluslararası Sol Partiler Toplantısı, yeni bir Enternasyonal ruh iddiası taşıyan söz konusu öneriyi kendi tarihsel boyutunun ışığı altında desteklemeyi karara bağlar."

Burada bir kez daha görüldüğü üzere mesele kapitalizmin yıkılması değil "aşılması"dır. Aynı zamanda "yeni bir tür dayanışma temelli ekonomik entegrasyon"un başlatılmasıdır. Okur *La Verité/Gerçek*'in bu sayısında bu ifadeye atıfta bulunan ve özel mülkiyet sistemini sorun-sallaştırmayan Latin Amerika için Bolivarcı Alternatif (ALBA) üzerine hazırlanmış bir dosya bulacaktır

Bir-Sek liderliğinin Chavez'in önerisine verdiği açıkça coşkulu cevaba rağmen, bu konuyla ilgili olarak Bir-Sek'in işlerinin o kadar da kolay olmadığı görülüyor. Bir-Sek Dünya Kongresine resmi davetli bir gazetecinin verdiği rapora göre:

"Chavez'in V. Enternasyonal'i kurmak adına yaptığı rahatsızlık verici öneri karşısında Avrupalılar çok istekli değiller, Latinlerse çok daha coşkudur."

Diğer taraftan, Bir-Sek kongresi, gazetecinin verdiği bilgiye göre, Bir-Sek'i "Anti-kapitalist Enternasyonal" olarak tanımlama fikrini daha sıcak bulmaktaydı. "*Bu ikinci Fransız önerisi şüphesiz NPA'nın Chavez'in Enternasyonaline katılımını sağlayabilmek için tasarlanmaktadır, fakat bu da bir yığın soruna neden olmaktadır.*"

"Chavez'in Rahatsız Edici Önerisi"

Bir-Sek'in "resmi" tavrı, "V. Enternasyonal" önerisini sınırlımın ötesinde bir coşkuyla karşılanmasını gerektirir. Bu konu üzerine Cannavo *International Viewpoint*'de şunları yazar:

"Mesele Venezuela hükümetinden gelen V. Enternasyonal'in müzakeresi için toplanılması gibi güncel taleplere derhal cevap verilmesidir. Söz konusu önerinin propagandacı doğası ve bir hükümet başkanından geliyor olmasının gücü kimsenin gözünden kaçmamıştır. Aynı zamanda bu defalarca vurgulanmıştır ki, bu varsayım Enternasyonal kavramına, kapitalist küreselleşme ve kriziyle yüzleşmekte önemli bir boyut, yeni bir itibar ve görünürlük kazandırmaktadır."

Bir-Sek lideri Eric Toussaint, kendince, bu "V. Enternasyonal" kavramının nasıl olması gerektiğinin tanımını yapar:

"Ama bana kalırsa, önceki Enternasyonallerin olduğu gibi -ya da IV. Enternasyonal'in halen var olduğu düşünülürse, hep oldukları gibi- bir

örgütlenme olmamalı, yani, yüksek seviyede merkezileştirilmiş parti örgütlenmeleri gibi olmamalı. Bence, V. Enternasyonal çok merkezileştirilmemeli, Enternasyonal bağların ya da IV. Enternasyonal gibi bir örgütlenmenin ayrışmasına neden olmamalıdır.

V. Enternasyonal'e katılabilirler ve kendi özelliklerini korumaya devam edebilirler, fakat üyelikleri, tüm bağlantılar ya da büyük hareketlerin şu an iklim ya da toplumsal adalet, gıda bağımsızlığı, borçlar için çalışmakta olan koalisyonlardan daha ileri gitmeyi hedeflediklerini gösterecektir. Bir çok bağlantı arasında ortak amaçlarımız var ki bu oldukça olumlu bir şey. Fakat kalıcı bir cephe oluşturmayı başarabilirsek, çok daha iyi olacaktır. "Cephe" terimi V. Enternasyonal'in tanımında anahtar kelimelidir. Bana göre, V. Enternasyonal, bu durumda, partilerin, toplumsal hareketlerin ve enternasyonal bağlantıların sürekli cephesi olacaktır."⁹

Kısacası, Bir-Sek başkanlarına göre, V. Enternasyonal sonunda çokça "sosyal forum" halini alacak bir şey olmalı. Bu çok daha istenilen bir şey olurdu çünkü aynı Bir- Sek liderleri bir zamanlar en coşkulu destekleyicileri ve düzenleyicileri oldukları "sosyal forumlar"ın artık başarılı olabileceğini düşünmüyorlar. Neyse ki artık bu forumların ne oldukları açıkça görünmektedir: kapitalizmi "protesto" eden toplantılar; yine kapitalistler tarafından finanse edilen. Bir STK olan III. Dünyanın Borçlarının Silinmesi Komitesi (CADTM) başkanı olduğu gibi 2001'den beri de "Uluslararası Dünya Sosyal Forumu Konseyi" üyesi olan Eric Toussaint, "*Porto Alegre'de birçok hükümetin katıldığı 'On yıl sonra' seminerinin Petrobras, Caixa, Banco de Brasil, Itaipu Binacional¹⁰ tarafından desteklendiğini görecek olmak beni endişelendiriyor. Gerçekten endişeleniyorum. Daha az finansal araçlı ama daha militan ruhlu bir Forum görmeyi tercih ederim.*" demektedir.

2001'den beri Uluslararası Dünya Sosyal Forumu Konseyi üyesi olan Eric Toussaint gayet iyi bilmektedir ki sosyal forumların fonlanması her zaman büyük çokuluslu şirketler tarafından yapılmaktadır. Hükümetleri ve IMF, Avrupa Birliği ya da Dünya Bankası gibi uluslararası kurumların adını anmaya bile gerek yok. Ama anlaşılan o ki bu artık biraz aşırıya kaçmış görünüyor, mitinglerindeki o ilk kıvılcım da kaybolmuş gibi¹¹. Bu yüzden harekete geçmeleri gerekiyor. Bu nedenle, Bir-Sek liderlerine en uygun olan toplumsal forumların yeni simgesi olacak bir "V. Enternasyonal"dir. Fakat Chavez'in "V.

⁹ *Brasil de Fato*, Şubat 2010: Haftalık Brezilya gazetesi. 2003 Porto Alegre Dünya Sosyal Forumu sırasında yayın hayatına başladı.

¹⁰ Tüm büyük Brezilya şirketleri.

¹¹ Bir-Sek'in bir dizi forum ve karşı-zirvenin parçası olmasına engel olmamıştır. Cannavo'nun da belirttiği gibi: "Bolivya Başkanı Evo Morales'in çağrısıyla Cochabamba'da küresel ısınma konulu "Zirve" [bkz. Lucien Gauthier'in La Verité/ Gerçek'in bu sayısındaki makalesi], çok çeşitli Sosyal Forumlar – Asuncion'da Latinler'in, İstanbul'da Avrupa Sosyal Forumu ve 2001 Dakar Dünya Forumu, önümüzdeki Mayıs'ta Madrid'de Avrupa-Latin Amerika zirvesi ve Kasım 2010 Lizbon NATO karşıtı zirve."

Enternasyonal”inden beklediği tam olarak bu değildir. Bir- Sek liderlerinin rahatsızlığı bundandır.¹²

PSOL Krizi Sırasında “Yeni Anti-Kapitalist Partiler” Hattı

Bir-Sek yöneticilerine göre, “gençlik zaafları ve iç çelişkileri ne olursa olsun Fransa’daki anti-kapitalist partinin doğuşu Avrupa politikasının temel yeniliğini oluşturduğundan gelişmelerin esas eksenidir”

Nitekim konuyla ilgili olarak Cannavo şu noktaya dikkatleri çekiyor: “*Yeni anti-kapitalist partiler’in ‘işçi hareketinin bunalımına ve yeniden inşasının gerekliliğine verilen yaygın cevabı’ içeren geniş ve kitlesel etkileriyle birlikte yapılması dikkatlice izlenmesi gereken bir politik süreçtir.*”

Şans eseri olacak ki, dünya kongresinin düzenlendiği sırada bu yönelişi göstermeleri için Bir- Sek önderliği tarafından desteklenen iki parti –NPA, Haziran 2008’de Fransa’da kuruldu, ve Brezilya’da Sosyalizm ve Özgürlük Partisi (PSOL)- derin bir krize batıyorlardı.

Brezilya’da PSOL kuruluşundan altı yıl sonra dağılmıştır. Rio de Janerio’da (10 Nisan 2010), Ekim 2010 Başkanlık Seçimlerine PSOL adaylarını seçmek için yapılan ulusal seçim-öncesi konferansı yerine iki ayrı toplantı düzenlendi.

Bir tarafta, ihraç edilmiş PSOL lideri, eski İşçi Partisi (PT) senatörü (aynı zamanda, daha sonradan Pablocu Birleşik Sekretarya Brezilya seksiyonu olan Sosyalist Demokrasi’nin bir üyesi), Martiniano Cavalcante’yi PSOL başbakan adayı olarak destekleyen Vekil Luciana Genro’nun müttefiği Heloisa Helena var. Fakat bunun her şeyden çok “hayali” bir adaylık olduğunu söylemeliyiz, çünkü gerçekte Heloisa Helena, şu an Yeşil Parti üyesi olan, Lula’nın eski Çevre Bakanı Marina Silva’nın adaylığını desteklemektedir. Bunun karşılığında, Silva, Heloisa Helena’yı grubundaki senatör koltuğu kazanmak için desteklemektedir. Yeşil Parti’nin “son moda” çevresel bir söylemi vardır, ama gerçekte eski Başkan Fernando Henrique Cardoso’nun (2002’de İşçi Partisi oylarıyla iktidardan indirilen) burjuva partisinin yan örgütüdür.

Diğer tarafta ise, Enlace’i (mevcut Pablocu Bir-Sek seksiyonu), eski Vekil Baba’nın grubunu ve başkanlık seçimlerinde PSOL tem-

¹² Chavez’in V. Enternasyonal çağrısına olumlu cevap verenler bir tek Bir-Sek liderleri değildi. Örneğin, Brezilya’da Serge Goulart’ın temsil ettiği ve beklenmedik bir politik krizle dağılan bozguncu küçük burjuva akım, “Uluslararası Maksist Eğilim” (ex-Militant), yakınlarda şu açıklamayı yaptı (17 Mayıs 2010): “*IV. Enternasyonal artık bir örgüt olarak varlığını sürdürmemektedir. Onun adına konuşanların (ki birkaç tane var) ne kitleleri ne doğru düşünceleri ne de lekesiz bir bayrakları vardır. IV. Enternasyonal’in bu temellerde yeniden kurulması tümüyle imkânsızdır.*”

silcisi Plinio Sampaio'yu destekleyenleri bir araya getiren “düşman” konferans bulunmaktadır. Eğer partinin muhalif iki kanadı arasında “yasal bir ayırım” yoksa, bunun tek nedeni Brezilya kanunlarının seçim adaylarını bütün yıl temsil ettikleri partinin adı altında yer almaya zorlamasıdır. Fakat savaş, “etik” ve “radikal” bir parti oluşturulması ihtiyacından yola çıkarak PT'den ayrılan çok sayıda militant için moral bozucu bir atmosferde her iki taraftan gelen “yolsuzluk” ve “çetecilik” suçlamaları eşliğinde çoktan ilan edilmişti.

Hatta, ikinci suçlama tecrübeyle sabittir. PSOL'ın görüşünü savunan haftalık gazete *Brasil de Fato* (6 Nisan 2010), Plinio ve Martiniano arasındaki anlaşma noktasını kayıtlara geçirdi: “*Sosyalizm gündemde değildir, radikallik ve demokrasi için mücadeleye ihtiyacımız var.*”

PT Liderliğinininkine Benzeyen Bir Program

Gerçekte, PSOL tek birini atlamadan PT'nin tüm hatalarını tekrarlamayı başardı (kitlese parti tabanı, başlıca işçi ve halk örgütleri ile bağlantı). PSOL'da devam etmekte olan bölünme, PT'nin sınıf mücadelesi okulunda eğitilen kadroların ve militanların dağılması ve moral çöküntüsü yaşamasında en büyük sorumluluğu taşıyan artık Enlace ismiyle tanınan Bir-Sek Brezilya seksiyonunun çürüme hikayesinde bir yan bölümdür.

Üyeleri arasında Enlace'ın gelecekteki yetkilileri olan Sosyalist Demokrasi, Lula hükümetini 2002'den başlayarak destekledi.

Toprak reformunu reddeden ve topraksız köylülerin büyük toprak sahiplerinin kiraladığı katillerce öldürülmesinin üstünü örten Lula'nın Tarımsal Reform Bakanı, Sosyalist Demokrasi üyesi, Miguel Rosetto utanç verici bir rol üstlendi. Ne 2003 ne de 2010 Bir-Sek Dünya Kongresinde hesabı verilmeyen bu politika SD'nin çürümesi ve bölünmesiyle sonuçlandı. Azınlık bir grup Enlace adı altında Bir-Sek'de kaldı.

SD üyesi olduğu sırada Heloisa Helena'nın, PT vekili olarak Lula'nın birinci dönem emeklilik karşı-reformunu oylamayı reddetmesi büyük umutlar yaratmıştı. Fakat Bir-Sek politikası (Rosetto'nun hükümete katılımının üstünü örterek) onu PT içerisinde yürüttüğü, partiden kendi isteğiyle çekilmeye muhalif duruşunu da içine alan mücadeleden vazgeçirmeye zorladı. Bir-Sek, bugün Helena'yı, Enlace'den ayrılan Marina Silva'nın “yeşil” adaylığının ardından koşturmayı götüren “yeni parti” macerasına doğru itti.

2010 Şubat'ındaki son kongresinde, Enlace bir kararda Marina Silva'nın “çevresel ve sosyal alternatif” olarak (Bir-Sek “ekososyalist” çizgisinin devamı olarak) ve “siyasi iktidarın demokratikleştirilmesi”ne

odaklı bir platforma sahip olarak sunulan adaylığı için başlangıç dönemi boyunca istekliydi.

...ve NPA Krizi

Brezilya'daki bu kriz, 14 Mart 2010 seçimlerini takiben Fransa'da yaşanan NPA krizi ile çakıştı. Fransız Haber Ajansı'ndan (AFP) bir haberci (9 Nisan 2010) şunları dile getirdi: "bir yandan üye sayısında (8.000) "ani düşüş" olduğunu inkar eden NPA liderliğine göre NPA Ulusal Politik Konseyi (CNP) yaklaşık %10 oranında görevinden istifa etmiştir, bunların yarısı aynı zamanda partiden de ayrılmıştır. Cuma günü AFP'in sorusunu yanıtlayan NPA Üst Komite üyesi Ingrid Haynes, bölgesel seçimlerin ardından 191 NPA CNP üyeliğinden sıklıkla "politik farklılar" nedeniyle "18 istifanın kaydedildiği" ve "bunların yarıya yakınının" da partiden ayrıldığı beyanatını verdi. Haynes bir yandan "istifaların etki alanını tam olarak kestirmenin zorluğunu" fark ederken "Tahmini 8.000 üyemizle birlikteyiz; ani düşüş yoktur" saptamasında bulundu. "Bir kaç kişinin karar vermeden önce [10-14 Kasım – Ed. Notu] kongre için bekleyeceklerini" açıkladı.

Diğer taraftan, NPA lideri partisinin "mali açıdan zor bir durumda" olduğunu belirtti.

NPA'nın üçte birini temsil eden "Uyum ve Alternatif" akımının liderleri, bu demeçler verilmeden az önce, "tüm sola açık toplumsal dönüşüm için, bir sonraki seçimler gibi toplumsal mücadelelerde birlikte politik formülasyon ve eylem için ulusal cephe konferansı"na çağrı yapan Patrick Braouezec gibi "politik figürlerin" eşliğinde karara imza attı. Saint-Denis eski Belediye Başkanı ve Fransız Komünist Partisi liderliği eski üyelerinden Patrick Braouezec'in, FKP üyelerine partiden kitlesel olarak istifa etmeleri çağrısında bulunarak, dramatik bir şekilde partisinden ayrıldığı biliniyor. FKP'in gerçek politik yönelişiyle mücadele etmek yerine partilerin "geleneksel biçimlerini" sorgulayan Braouezec, politik demokrasiye karşı sürmekte olan saldırının baş aktörlerindedir. Üstelik, Braouezec ve NPA ana eğiliminden liderler "partici anlayışlar"a bir son verme yönünde karar almaktadırlar.

Öte yandan, 7 Nisan'da, NPA liderlerinden –LCR üyesi olmadığından liderlik tarafından önemseneni- "alternatif küreselleşmeci" Raoul-Marc Jennar istifa mektubunda şunları dedi:

"NPA projesinin yenilgisini kaydetmekten başka çarem yok. 27 ve 28 Mart tarihlerinde CPN toplantısının sonunda alınan kararın dönüşü yoktur: Karardaki 8 nokta değişmeyen politik çizgiyi: aşırı sol kliğinin sektör geleneği doğrultusunda birlikte hareket eden öncü grubun yaklaşımını desteklemektedir."

Raoul-Marc Jennar, "artık birilerinin politik hareket için (19. yüzyıldan kalma) "parti" formunu kendine sormasının zamanı geldiğini"

sözlerine ekledikten sonra “tüm gruplarda hakim olan parti dini”ne karşı olduğunu bildirdi.

Bu krizin nedenlerini anlamak için, işçi sınıfının (%55) kitlesel çekimserlikle temsilin tüm kurumsal politik formlarını toptan reddettiğini ifade ettiği 14 Mart 2010 bölgesel seçimlerine dönüp bakmak gerekmektedir. Sınıfsal içeriği (mavi yakalıların %69'u, beyaz yakalı işçilerin %64'ü çekimser oy kullandı) hiçbir şüpheye yer vermeyen ve işçilerin Sarkozy hükümeti ile bölge konseylerinde Sarkozy ve Avrupa Birliği'nin politikalarını uygulayan “sol” partiler (Sosyalist Parti, Komünist Partisi) arasındaki “mutabakatı” reddini anlatan çekimser oylar. IV. Enternasyonal Fransız seksiyonundan militanların etkin olduğu Bağımsız İşçi Partisi (POI) tüm çabasını Avrupa Birliği ile mali sermayenin talep ettiği “emeklilik reformu”nu dayatmayı amaçlayan hükümet ve emek hareketi liderliği arasında varılacak “mutabakat”a karşı duran bir politik kampanya üzerinde yoğunlaştırarak, bölgesel seçimlerde –tamamen taktiksel açıdan- aday desteklememeyi seçmişti.

“Çekimser Oylar Hükümet Politikasına mı Hizmet Eder?”

Derinden bölünmüş bir NPA, belli bölgelerde kendi aday listelerini, diğerlerinde ise Komünist Partisi ile (“Sol Cephe” denilen) bir ittifak çerçevesinde birleşik listeleri destekledi. Tüm yorumcular reddin bir ifadesi olarak çekimserliğin kitleselleşeceğini aylarca önceden duyurmuşken, NPA, liderlerinden gelen “Tek mücadeleimiz çekimser oylarla” (Olivier Besancenot, TF1 TV Kanalı, 5 Mart) türünden demeçlerini artırmasıyla, oldukça tepkisel ve seçim odaklı kampanyalar yürüttü.

Seçim listesinde üst sıralarda yer alan bir NPA adayı “Çekimser oylar ... UMP hükümetinin ve mücadele ettiğimiz kapitalist sistemin eşlikçisi olarak belli bölgelerdeki işletmelere yardımları artıran SP'nin politikasına hizmet etmektedir.” diyerek, çekimserleri Sarkozy ve Sosyalist Parti'nin politikalarından sorumlu olmakla suçlayacak kadar ileri gitti. (11 Mart, *La Depeche du Midi*)

Tek bir bölgede, NPA şunları söyledi: “Çekimser oylar sadece, iktidarda yerlerini alan ve halk sınıflarının içinde bulunduğu durumun başlıca sorumlusu olan partilerin işine yarayacaktır. Protesto etmek için çekimser kalmak, gerçekte protesto ettiğine teslim olmanın bir yoludur.” (NPA 31, 12 Mart)

NPA liderleri, hükümetin bölgesel konseyler çerçevesinde yürüttüğü emek-karşıtı politikasının eşlikçisi bir politika dışında bir şey söyleyememe konusunda bir hayli yol kat ettiler. Bu nedenle, tüm bölgelerde NPA'yı gösteren seçim listeleri açıkça (denetleyebilecekleri ve koşullar

öne sürebilecekleri bahanesiyle) “işletmelere yardım” programı çağrısı, diğer bir deyişle sermayeye yardım çağrısı yaptılar. Bourggogne’da “yardımın işletmelere istihdam için bölgesel kamu fonu altında, çoğunluğunu sendikacıların, uzmanların ve vatandaşların oluşturduğu komisyonların denetimi altında gelmesi” talep edildi.

Pays de Loire bölgesinden “*Hem toplumsal (istihdam, güvencesiz meslekler), çevresel (üretim ve nakliyat koşulları) hem de demokratik (hesapların denetlenmesi, çalışanların veto hakkı) olana saygı duymayan işletmelere yardım yok.*” önerisi geldi.

Aynı bölgede NPA, Stalinist parti ve “hafif” ulaşım araçlarının (bisikletle, yayan) geliştirilmesini isteyen çeşitli “küçülmeci” grup tarafından birleşik bir platforma imza attı. Beklenmedik işten çıkarma dalgasının fabrikalarından ettiği binlerce işçinin (2009) bunu onaylayacağı düşüncesiyle!

NPA, sistemli olarak bölgesel konseylere kimsenin bilmediği erdemleri atfederek onlara pembe bir rol biçti. 8 Mart için basılan bir NPA broşüründe iddia edilen şeydu: “*Kadın haklarının savunulmasında bölge bir kaldıraç noktası olabilir. Ayrımcılıkla mücadelede yardımcı olabilir... aynı zamanda, özellikle karma kursların desteklemesiyle cinsiyet eşitsizliğiyle uğraşacak mesleki bir eğitim için bölgesel hizmet verebilir.*”

Fransa’da son 20 yıldır, işçi sınıfının örgütleri ve kazanımları sayesinde kendi başına kurduğu çerçeve içinden, Cumhuriyet ve ulusun birlikteliğine karşı, “bölgeselleştirme” adı altında bir saldırı yürütülmektedir. Seçim sonuçlarıyla ilgili bir POI demecinde konu hakkında şunlar söylendi:

“14 Mart aynı zamanda V. Cumhuriyet’in kurumları ile ‘Bölgeler Avrupası’nın sınırları içerisinde onlarca yıldır yer bulan tüm bölgeselleşme mimarisinin reddine tanık oldu. Sosyalist Parti liderleri ve müttefikleri şöyle demektedir, ‘Tarafımızca yönetilen bölgeler halkın korumasında toplumsal kalkan olmaya devam edeceklerdir.’ Gerçekte, bu partiler hükümet karşıtı oylardan kısmen faydalanmış olsalar da bölgeselleştirme işçilerin ve halkın gözüne beklenmelerine cevap verecek şekilde görünmedi. Tam tersine! Avrupa Birliği’nin direktiflerini uygulayan merkezi bir hükümet ile bölgeler arasında rollerin paylaşılması çerçevesinde hakların bölge bölge kaldırılması: çalışanların istediği bu değil.”

NPA, Sosyalist Parti (22 bölgenin 20’sinde önde giden) liderliğini alenen suçlamaya devam ederken bir yandan da bölgesel “iyi yönetim” çerçevesinin bir parçası olmaya devam etti.

Açıkçası bu tür argümanlar, NPA’nın sürekli vurguladığı sandığa gitme kararına rağmen çekimsiz kalan milyonlarca seçmeni –özellikle işçi sınıfını- ikna etmedi. Durmadan %5’in üzerinde oy almayı hedeflediğini söyleyen NPA liderliği (%3’ün altında kalarak), “NPA’nın

pozisyonunun sahiplenilmediğini” söyleyen ve örgütün üçte birini temsil eden “Uyum ve Alternatif” akımı ile birlikte sonuçların “iyi olmadığı”nı kaydetmek zorunda kaldı. NPA'nın, Sosyalist Parti liderliğinin yönetimini suçlarken, konseylerde koltuk edinmesine izin verecek olan Sosyalist Parti listeleri ile kendi listeleri arasında “demokratik kaynaşmalar” gördüğünü aylar öncesinde duyurmuş olduğu gerçeği göz önünde bulundurulduğunda krizin daha da derin olduğu fark edilir.

Bu nedenle daha 18 Şubat'ta NPA liderliği şunları söyleyecekti:

“Doğru yönde politikalar uygulayan yönetim yapılarının bir parçası olmaya hazır olduğumuzu her zaman ifade ettik... Birinci raundun ardında, alınan oy oranlarını kabul eden bir çoğunluğun içinde bulunduğu demokratik bir dayanışma ön görülebilir. SP, öyle ya da böyle, oy kaybetmek ve bölgeyi sağa kaptırmak yerine kendi soluna kritik bir ortak bulmayı tercih etmelidir.”

Bu türden bir antlaşmayı yapmaya yetecek %5'lik oyu toplamayı başaramayan NPA liderliği yine de 14 Mart akşamı SP başkanlığındaki (kampanya sırasında “mücadele ettiğimiz kapitalist sistemin eşlikçisi” olarak itham ettiği) Solda Birlik listelerinin oylanmasını talep etti. Kulağa oldukça radikal gelen konuşmalar ile iyi bölgesel yönetim çerçevesinde “halk cephe”sine hizmet teklifleri arasındaki büyük ve sürekli bir boşluk.

Çürümekte olan “Yeni Anti-Kapitalist Partisi” Bir- Sek liderleri tarafından dünya kongresinin merkezinde tutulan bir “model”dir. Böylesi bir politikanın (IV. Enternasyonal'i temsil ettiğini iddia ederken IV. Enternasyonal'le hiçbir ilgisinin olmadığı herkesçe kabul edilen) moral bozmak ve bölmek dışında bir sonucu olabilir mi?

Yükselen Çin Kabaran Çelişkiler

Yasin KAYA

Batı kapitalizminin kalıtsal “Çin istilası” korkusu yeni bir boyut kazanıyor. Artık korkulan sadece “dünyanın atölyesi” olan Çin’de üretilen ucuz malların dünya piyasalarını ele geçirmesi değil. “Kur savaşları” denilen süreçte ABD’nin para kurunu yükseltmesi için Çin’e yaptığı baskılara ve Çin’in ABD’ye “asıl sen dolar arzını arttırmayı durdur” demesine tanık oluyoruz. Çin Merkezi başkanı Zhou Xiaochuan’ın geçen yıl söylediği Amerikan dolarına bağımlı uluslararası para sistemini reforme etme çağrısı,¹ bu yıl daha fazla tartışılmaya ve daha çok endişe uyandırmaya başladı. Çin dünyanın en büyük ihracatçısı haline gelirken, en büyük ticaret ortakları ABD ve AB’de taleplerin düşmesi yüzünden alternatif pazarlar arıyor. Örneğin, Afrika ülkeleriyle ekonomik ilişkilerini güçlendiren Çin, Doğu Avrupa ve çevresindeki bölgelere açılmak için Yunanistan’da yeni liman satın alıyor; AB’nin başı beladaki diğer ülkeleri Portekiz, İrlanda ve İspanya’ya büyük yatırımlar yapıyor, bunlara AB’nin ya da İMF’nin verdiği daha fazlasını sunmayı vaad ediyor;² “İslam dünyası” ile münasebetlerini artırıyor.³

¹ Zhou Xiaochuan, “Reform the International Monetary System”, 23 Mart 2009, <<http://www.pbc.gov.cn/english/detail.asp?col=6500&ID=178>>.

² Gökçe, Deniz. “Çin, Avrupa’yı satın alıyor”, *Akşam*, 22 Aralık 2010.

³ “İslam Dünyası ile Çin Arasında Yeni Dönem”, *Haber 7*, 18 Aralık 2010, <http://www.haber7.com/haber/20101218/islam-dunyasi-ile-Cin-arasinda-yeni-donem.php>.

Artık palazlanan Türkiye burjuvazisi de bu tür korkulardan azade değil. Kafası karışan Güler Sabancı, ABD-Çin arasındaki gerilimi soğuk savaş dönemine benzetiyor. Ezberi bozulduğu için korksa da, doğası gereği irrasyonel tüm sermaye aktörleri gibi Türkiye burjuvazisi de korktuğu yeni koşullardan pay çıkarmaya çalışmaya hazır. Sabancı Holding Doğu Asya'daki ucuz iş gücünü kullanmak için üretimini ve Çin'in büyümesi beklenen iç pazarından yararlanmak için tüketiminin bir kısmını Doğu'ya kaydırmaya hazır.⁴ Burjuvazinin şehveti hükümeti de sarmış durumda. Geçtiğimiz aylarda Türkiye ve Çin arasında ekonomik ilişkilerin Yuan ve TL bazında yürütülmesi kararını da içeren sekiz önemli anlaşma imzalandı.⁵ Elvis Presley'in "Doğu'ya git genç adam" sarkisi bizim patronlar ve patroncuların zihinlerine kazınıyor.

Bu gelişmeler nasıl yorumlanmalı? Yeni bir durum yok, gelişmeler Amerikan emperyalizminin yaygarasından mı ibaret? Yoksa Çin'in emperyalist sistemdeki rolü değişmeye mi başladı? Peki Çin'in bu haliyle mevcudiyeti emperyalizmin devamı için gerçekten tehdit mi? Eğer öyleyse bu işçi sınıfının uluslararası mücadelesi için ne manaya geliyor? Bu tür sorular başka memleketlerdeki sosyalistler arasında sorulmaya başlandı. Fakat Türkiye'de Çin üzerine tartışma henüz ciddi anlamda başlamadı. Bu gelişmelerin Türkiye işçi sınıfı için ne manaya geleceği konusunda ise tartışması neredeyse yok. Bu yazının gayesi bu fikir mesaisini Sosyalizm sayfalarında başlatmak.

Emperyalizm ve Çin

Gelişmeleri iki açıdan okumaya başlayabiliriz. Çin'in entegre olduğu çürüyen kapitalizm için işlevi ile Çin'deki toplumsal ve siyasi yapının kapitalist dönüşümü açılarından. Bu iki mesele de ancak emperyalist sistemin belirli tarihselliği içinde doğru şekilde anlaşılabilir. Bununla neyi kastettiğimizi, okurların zaten bildiklerini onlara tekrar etmek pahasına açalım.

Emperyalizm kapitalizmin bir evresidir. Lenin'in de belirttiği gibi merkezileşen para sermaye ile yoğunlaşan üretken sermayenin birleşimi anlamına gelen finans kapitalin hakimiyeti altındaki evredir bu. Metropollerdeki bu yoğunlaşma ve merkezileşme süreçleri sermayenin kendini yeniden üretmesini sınırlandırmıştır. Bu sınırları aşmak içinse metropollerde biriken olağanüstü miktardaki sermayenin ihracına başvurulmuş, sermaye ihracı için birbiriyle rekabet eden büyük karteller, ulus-devletlerini askeri rekabete ve nihayetinde dünya savaşlarına sürüklemişlerdir. Yani emperyalist merkezlerin iktidarının kaynağında

⁴ Güler Sabancı: Çin'e sadece ucuz işçilik için değil, önce Çin için gidiyoruz," Milliyet, 21 Eylül 2008.

⁵ "Çin ile çok önemli 8 anlaşma" *Patronlar Dünyası*, Ekim 8, 2010. <http://www.patronlardunyasi.com/haber/Cin-ile-cok-onemli-8-anlasma-/92200>.

meta değil sermaye ihracı vardır. Bir ülke dünyanın en büyük ihracatçısı olabilir ama bu onun emperyalist bir ülke olduğu anlamına gelmez.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında, özellikle de 1960 ve 1970’lerde Amerikan emperyalizminin nasıl işlediğine bakarsak bu durumu daha net görebiliriz. Avrupa’dan meta ihracı artarken, bu metaların üretiminde etkin olan sermaye Amerikan sermayesi olmuştur. Avrupa’da üretim ABD’nin sermaye ihracı vesilesiyle mümkün olmuş, Batı Avrupa ve Amerikan sermayesi içsel olarak birbirlerine kenetlenmişlerdir. Bu içsel ilişki sayesinde Avrupa ekonomisi büyürken, Amerikan sermayesi değerlenebilmiş ve yeniden üretilip büyümüştür. Bu dönemde dünya savaşlarının öncesindeki büyük kartellerin yerini çokuluslu şirketler almıştır. Birbirine kenetlenen Amerikan sermayesinin ve Avrupa sermayesinin vücut bulduğu bu dev kurumsal yapılar, uluslararası sistemin yörüngesini tayin edebilecek güce ulaşmışlardır.

Dillere destan ‘neo-liberal’ birikim süreci, yukarıda değindiğimiz birikim modelinin 1970’lerdeki krizine, kar hadlerinin sistemik düşüşüne karşı inşa edilen bir projedir. Bu projenin işçi sınıfı ve uluslar için ne manaya geldiği gerek bu sayfalarda gerekse çeşitli sosyalist yayınlarda defalarca çözümlendiği için bu yazının kapsamı dışında bırakılacaktır. Buradaki amacımız ‘neo-liberal’ birikim sürecinin ancak Çin’in kapitalist dünya pazarına entegrasyonu ile gerçekleşebildiğini savunmak ve bugün Çin’in siyasal iktisadi yörüngesinin ‘neo-liberal’ birikim modelinin devamlılığını tehdit eden çelişkileri şiddetlendirdiğini göstermektir.

Çin’le Kapitalizm

Çin’in kapitalist pazara entegrasyonunun, düşen kar hadlerini dengelemede iki temel işlevinin olduğu söylenebilir. Birincisi, gerek şehirlerde gerek de kırsal bölgelerde kamusal mülkiyetin imha edilmesiyle doğan işgücü arzı, çokuluslu şirketler aracılığıyla Çin’e yönelen sermaye için büyük bir avantaj sağlamıştır. Güvencesiz ve ucuza çalıştırılan işçiler uluslararası şirketlerin üretim maliyetlerini doğrudan aşağı çekmiştir. Ayrıca, Çin’deki ücretlerin düşüklüğü sermayedarlar için diğer ülkelerde şantaj malzemesi olmuştur. Üretim faaliyetlerini Çin’e kaydırma olanağını bulan sermayedarlar, bu avantajlarını kendi ülkelerinde ücretlerin baskı altına alınması için kullanmışlardır.

İkincisi, Çin’in dünyanın yeni atölyesine dönüştürülmesi emperyal merkezlerdeki, bilhassa ABD’deki finansallaşma süreçleri için kilit rol oynamıştır. Bunu birbiriyle ilintili iki ilişki içerisinde tüm somutluğuyla görebiliriz. İlk ilişki ABD’nin işçi sınıfı ücretlerini baskı altında tutarken, iç talebi canlı tutabilmesinin temelidir. Amerikan emperyalizmi merkez üssünde, yani ABD’de üretken tesislerini birbir imha

ederken, üretken sermayesini yoğun olarak yurtdışına kaydırmıştır. Bu da işsizlik ve ücretlerin bastırılmasını getirmiştir. İç talep artışının ana belirleyeni olan ücret artışlarının yokluğunda, işçi sınıfına sunulan kredi olanakları işlevsel olmuştur. İşçi sınıfını krediler aracılığıyla borçlandırmak hem asalak finans sistemini güçlendirmiş, hem de işçi sınıfı mensuplarının bireysel çıkarlarını finansal düzenin selametine endekslemiştir. Çürüyen kapitalizmin olağan krizinin ABD’deki görünüşü, işte bu kokuşmuş düzeneğin sürdürülemez hale gelmesidir.

İkinci ilişkisi ise, iç talebini karşılamak için Çin’den yoğun ithalata başlayan ABD’nin (Bu temelde Amerikan sermayesi için, Çin’deki imalatta mevcut olan sermayesini Amerikan iç pazarına bu şekilde yönlendirerek sermaye birikimi sağlaması demektir) giderek büyüyen ticaret açığının Çin tarafından finanse edilmesidir. Ticari açığın bir haddi aştıktan sonra sürdürülebilir hale gelmesi için finanse edilmesi gerekir. ABD’nin açığının finansmanı ise Çin tarafından karşılanmıştır. İhracatlarından elde ettiği dövizleri yatırım ya da ücret artışı olarak kendi sınırları içinde değerlendirme seçeneği yerine (bu seçeneği seçmek Çin’in görece avantajı olan düşük üretim maliyeti seçeneğini kaybetmesi manasına gelebilirdi), ABD hükümetinin bastığı bonoları satın alıp, rezervlerine yığmayı seçmiştir. Bu da Bretton Woods sistemi çöktükten sonra hiçbir metaya (örneğin altına) dayalı olmayıp uluslararası para birimi olan Amerikan dolarının hegemonyasını pekiştirmiştir. Öyle ki, doların selameti rezervlerine yığıldığı dolarlarla sevişen Çin hükümeti için çok önemli hale gelmiştir. Yani bir yanda dilediğinde para basan ABD, diğer yanda bu paraları toprağa gömen Çin! Krizle etrafa pisliği saçılan bu akıllara ziyan saçma sistemdir işte. Tekrar etmek gerekirse, çürüyen kapitalizmin efendisi Amerikan patronlarının kar hadlerini yukarıya çekebilmesinde Çin’in rolü büyük olmuştur. Fakat tam da bu sefalette oynadığı rol Çin’i, kapitalizmin ‘neo-liberal’ birikim biçiminin uğradığı bu krizle çöküşünün ardından ne geleceğini belirleyecek güçlerden biri haline getirmiştir.

Çin’in Kapitalist Dönüşümü

Geçtiğimiz otuz yılın sorusu şudur. Nasıl bir komünist parti tarafından yönetilen Çin kendisinden başkasına hayrı dokunmayan Amerikan emperyalizmine boyun eğer? Elbette, bu soruya cevap vermek için sadece Çin’deki kapitalist dönüşümlere bakmak yetmez; bu dönüşümün nüvelerini Mao zamanındaki gelişmelerde de aramak gerekir. Örneğin, Stalinist bürokrasinin Çin’i emperyalizm ve ulusal burjuvazisi karşısında yalnız bırakışının sonuçları, çökene kadar varlığı bile Çin’e Amerikan emperyalizmine karşı dayanak sağlayan Sovyetler Birliği’nin önemi gibi sorular önemlidir. Bu tür sorularda daha fazla

bilgi sahibi olmak isteyen okurlarımıza yayınlamış Gerçek'in uluslararası yayınlarında ve PGB Sosyalizm'de daha önce yayımlanan yazıları tavsiye ederiz.⁶ Yazının bu bölümü Çin'deki Mao sonrasındaki dönüşümün ana hatlarının betimlenmesine ayrılmıştır.

Çin'in 1970'lerin sonundan itibaren başlayan emperyalizme bütünlüklü entegrasyonu süreci, bürokrasinin işçi ve yoksul köylü kazanımlarının bürokratların ihanetiyle yerlebir edilmesi sürecidir. Tüm bu yıkımları meşru kılmak için ideolojik bir cihaza dönüştürülen "Maoizm" (ya da "sosyalizm") bu süreçte halkın elinden çalınmıştır. Bu ihanet ve hırsızlığın ardından gelen "açılım" ve "ekonomik büyüme", Çin halkı için imha ve sefalet demek olmuştur. Fakat yazının sonunda açıklayacağımız gibi Çin halkı bu imhaya ve sefalete karşı sesini çıkartmaya başlamış; kendilerini emperyalizme yapıştırtmaya yarayacak cıklet markasına döndürülmeye çalışılan sosyalizmi, gerçek şekliyle yeniden sahiplenme mücadelesine başlamıştır. Şimdi mesele bu mücadeleye yön verip, onu bürokratik kastın karşısında büyütecek doğru sınıf önderliğini inşa etmektir.

Kurumsal ve İdeolojik İhanet

Çin'in kapitalist dönüşümü Maoizm'in reel olarak bitişiyle başlamıştır. Maoizmin bitişi ise Mao'nun 1976 yılında ölmesiyle... 1978 Aralık'ında 11. Çin Komünist Partisi (ÇKP) Merkez Komitesi, Deng Xiaoping önderliğinde "sosyalist modernizasyon" adı altında planlı ekonomiyle piyasa ekonomisinin birlikte uygulanması kararını almıştır. 1979 yılıyla birlikte dış ticaret ve finansın önündeki engeller kaldırılmış, özel iktisadi sahalar kurulup yabancı sermayenin ülkeye penetrasyonu sağlanmıştır. Yine bu yıl ABD ile diplomatik ilişkilerin yeniden kurulması elbette tesadüf değildir. 1984 yılındaki 12. Kongre'yle adına "planlı meta ekonomisi" denilen kapitalizmin derinleşme süreci başlatılmıştır. Kamuya ait şirketler kendi finansmanlarından sorumlu tutularak, kar odaklı faaliyet yapan işletmelere dönüştürülmüştür. Ayrıca, kırsal kesimlerde tamamen piyasa şartlarına göre üretim yapan Kasaba-Köy-İşletmeleri kurulmaya başlanmıştır. Topraksızlaşan köylüleri emip inanılmaz sömürü koşullarında çalıştıran bu işletmeler, kırsalı bilhassa komşu ülkelerin sermayesine açmıştır. Bu dönemde, yabancı sermayeye uygulanan milli sermayeyle ortaklık kurma zorunluluğu kaldı-

⁶ Bkz. İngilizce: Pierre Lambert, "The political revolution has begun in China, a new stage in the world revolution (Çin'de siyasi devrim başladı, dünya devriminde yeni bir aşama)," *Tribune Internationale* No.50 (Haziran 1989); Alain Denizo ve Olivier Doriane, "CHINA: After the Law on Private Ownership Was Passed by the Assembly (ÇİN: Özel Mülkiyet Yasası Meclisten Geçtikten Sonra)," *La Verite - The Truth*, no. 55 (Bahar 2007): 17-23; Türkçe: PGB Sosyalizm, "IV. Enternasyonal Altıncı Dünya Kongresi. Karar Özetleri", PGB Sosyalizm, Sayı 36-7 (Şubat 2006): 27-30.

rılmış, yabancı sermayenin doğrudan penetrasyonunun önu açılmıştır. 1992'deki 14. Kongre'yle, "sosyalist piyasa ekonomisi" adı altında çürümüş bürokrasinin kapitalistleşme süreci hızlanmıştır. Parti lidierleri ve partiye yakın olan seçkinler, bir bir patronlaşmaya başlamışlardır. ÇKP içinde güçlenen patron-bürokratlar, 1994'de İş Yasasını çıkarttırbilmişlerdir. Bu iş yasası sayesinde, ideolojik yavşaklıkla "demir kase" dedikleri güvenceli işleri imha edebilmişlerdir. ÇKP'nin patronlaşması 2002'deki 16. Kongreye yeni bir ivme kazanmış, "üçlü temsil" adı altında patronların partiye girişi desteklenmeye başlanmıştır. Şimdi partinin içinde iki bürokratik kast bulunmaktadır. Bir tarafta, toplumsal ihtiyaçların giderilmesini önemseyenler (ve en azından önemsiyor gözükmenin önemine inananlar) ile patronluk dışında bir iş yapmamış, şirket karlarının tek gaye olduğunu savunan Asya-tipi-yuppiler... Yeni dönemde bu tarafların mücadelesinin şiddeti ve sonucunda çıkacak yönelimi elbette sınıf mücadelesi belirleyecektir.

Ne olursa olsun ÇKP'nin kapitalist dönüşüm yolunda Maoizmi ve sosyalizmi araçsallaştırması pürüzsüz olmamıştır. Şu an bile Mao imgesinde vücutlaşan bir ideolojik mücadele yürümektedir. Bir uçta, yanki ve yuppilerin dayattığı Hitlervari Mao imgesi Çin toplumu içinde bile alıcı bulurken; diğer uçta, Mao imgesini devrimci bir imge olarak gören, bürokratik kasta, "hani siz komünisttiniz, bu nasıl komünistlik" demek için bunu kullanan mücadeleler başlamıştır. Bu mücadeleler geçmiş sosyalist mücadele hatıralarını taze tutmakta, devrimci işçi sınıfı mücadelesi için en azından ideolojik bir dayanağı muhafaza etmektedirler.

Bu kurumsal ve ideolojik dönüşümden (ve bu alandaki mücadelelerden) bizce daha da önemlisi Çin'in sanayileşmesi ve sanayileşmenin merkezinde yer alan topraksızlaştırma süreçleridir. Zira bu süreçler mevcut Çin proleteryasının yeni oluşumunu şekillendirmiştir; bunların dikkatli tahlili Çin işçi sınıfı mücadelesinin önündeki engelleri görebilmeyi ve ayrıca doğan çelişkilerin mücadele için ne gibi açılımlar sunduğunu tespit edebilmeyi sağlayacaktır.

Toprak Sorunu

Bugün Çin'deki sanayi dursa, dünya sistemi çöker. Çin'deki sanayi ise toprak meselesiyle göbekten bağlıdır. Öyle ki, toprağın yeniden dağıtımı ve kolektif mülkiyeti ÇKP'nin 1949'da iktidara gelmesi için kilit rol oynamıştır, bu yüzden hala ÇKP'nin meşruiyeti için hassas bir konudur. Ayrıca geniş topraklara yayılan Çin halkı için kırsal halen merkezidir, kuraklıkla gelen toplu ölümlerin hafızası tazedir. ÇKP'nin emperyalizme hizmet edecek şekilde toprak sorununa dair attığı her adım, kısa vadede toplumsal meşruiyetini sarsacak, daha uzun vadede ise kuraklık, açlık ve toplu ölüm ihtimallerini arttıracaktır.

Toprağın kolektif mülkiyetinin parçalanmasına Hanehalkı Sorumluluk Sistemi ile 1980'lerin başında başlanmış; 1986'da yürürlüğe girip, 1999'da revize edilen Toprak İdare Kanunu ile toprak mülkiyetinin yasal hakkı kolektif iktisadi teşkilatına (jiti jingji zuzhi), idare hakkı ise köylü kolektiflerine (nongmin jiti), köy komitesine (cunmin weiyuanhui) ve köylüler grubuna (cunmin xiaozu) verilmiştir. Toprağın idaresindeki bu çok başlılığın yarattığı belirsizliklerden de yararlanan yerel bürokratlar, köylülerin ellerinden topraklarını yok pahasına almış ve onları ya köylerinin çevrelerindeki ya da büyük şehirlerdeki fabrikalara sürüklemişlerdir. Ayrıca hem tarımın kapitalistleşme sürecinde (bilhassa adına agribusiness dedikleri sektördeki işletmeler eliyle) hem de yüksek sanayileşme hızıyla büyüyüp kırsaldaki toprakları içine alan şehirleşme sürecinde köylüler topraklarını birbir bürokrat ağalara ve büyük şirketlere kaptırmışlardır. Topraksızlaşmanın meşruiyetini sarstığı ÇKP'nin ise buna cevabı 2002'de yürürlüğe giren Kırsal Toprak Kanunu ile bir toprak piyasası oluşturmak ve köylülere topraklarını "piyasa değerinde" satma "fırsatını" vermek olmuştur. Elbette ardından gelen süreç, piyasalaşmanın halk için karşılığı olan mülksüzleşme ve proleterleşme sürecidir.

Sanayi Proletaryası

Çin'in 1970'lerin sonunda başlattığı kapitalist sanayileşme stratejisinin iki boyutu vardır. Bir yanda toprağın görece ucuz olduğu kasaba ve köylerde, topraksızlaşan köylüleri büyük sömürü oranlarıyla çalıştırmak için emen, bu sayede ithalata dönük ucuz mallar üreten işletmelere yol verilmesi... Diğer yanda kamuya ait fabrikaların önemli kısmının kapatılarak, içlerinden "Milli Takım"a seçilenlerin muhafaza edilmesi, piyasa şartlarına göre üretim yapan (işçi ücret ve kazanımlarını tırpanlayan) bu şirketlere finansman kapılarının açılması (halkın kaynaklarının peşkeş çekilmesi)...

Kamuya ait fabrikaların kapatılma süreci ise dünya işçi sınıfı için bir ders niteliğindedir. Kamu işçileri dawai denilen üretim ve yaşam alanlarının kaynaştığı birimlerde çalışırken; yeri geldiğinde iki işte çalışarak daha fazla para kazanma "özgürlüğü", yeri geldiğinde kendi mülkünü edinebilme vaatleriyle kandırılmışlar, olmadı devlet şiddetiyle kazanımlarından mahrum bırakılmışlar; dawai'leri parçalanan işçiler "emek piyasasının" içine atılmışlardır. Bu dönüşüm aynı zamanda iş sahası etrafında örgütlenen birimlerin (sağlık, eğitim..) bir bir kapatılması; işçilerin birlikte yaşamaktan gelen ortak alışkanlıkları ve sınıfsal aidiyetlerinin koparılması demek olmuştur. Bu büyük toplumsal dönüşüm aynı zamanda sermayenin ihtiyaç duyduğu "bireysel ihtiyaçları" da yaratmıştır. Düşünün. İş ve evi arasında 2 dakika olan, günlük

alışverişine, sağlık ocağına, okuluna yürüyerek gidebilen işçiler ve aileleri neden otomobile ihtiyaç duysun? Çin sermayesinin büyümesi ve yabancı sermayenin ülkeye dalması için kilit sektörlerden biri olan otomotiv sanayi böyle bir ortamda nasıl büyüyebilir? İşte Çin'deki üretim odaklı toplumsal sistemin parçalanması, kapitalizme özgü bireysel ihtiyaçları yaratmıştır. Böylece, sadece üretim araçlarının imhası ya da sermayenin ellerine bırakılmasıyla değil, üretim etrafında şekillenen toplumsal yaşamın radikal şekilde dönüştürülerek sermayeye uygun bir yaşam tarzı yerleştirilmesiyle çürüyen kapitalizm içselleştirilmiştir.

Bu ikili sanayi stratejisiyle doğan yeni işçi sınıfıyla Mao zamanındaki Çin işçi sınıfının tecrübeleri arasında büyük farklar vardır. Aynı zamanda mevcut işçi sınıfının kompozisyonu, çoklu sanayileşme ve çok evreli topraksızlaştırma süreçleri yüzünden heterojenleşmiştir. Bu büyük dünyanın içinde iki işçi tipi yaygındır. Bir yanda deneyimsiz, örgütsüz, güvencesiz göçmen ya da kırdan çalışan ya da kırdan kente yakın zamanda göç etmiş işçiler, diğer tarafta en iyi ihtimalle Komünist Parti'nin bir aparatı olan sendikada (Tüm-Çin Sendika Konfederasyonu) örgütlü, rızaları komünist dönüşümden kar edecekleri vaadiyle alınan işçi sınıfları... Çin bağlamında örgütsel mesele, bu farklı işçi görüngülerini sınıfsal öz temelinde biraraya getirmektir. Daha önce yayınlamamızda aktardığımız Honda işçilerinin grevi örneğinde olduğu gibi göçmen işçiler deneyim kazanmaktadırlar, sendikalarına aşağıdan tazyik ugulamaktadırlar. Benzer şekilde kapitalist dönüşümün yıkıcı özelliklerini yaşayan görece güvenceli ve örgütlü kesim de artık başkaldırmaktadır. Bu başkaldırılar Türkiye'de de dikkatle izlenmeli, Çin'li işçilerle bağlantılar kurulup, deneyim aktarımı yapılmalıdır. IV. Enternasyonal bu süreci başlatmıştır, uluslararası işçi mücadelesinin insanlığı barbarlıktan kurtarabilecek tek güç olduğunu savunan tüm Türkiye sosyalistlerini de bu sürece davet etmektedir.

Trendler ve Olasılıklar

Neo-liberal birikim sürecinin sonunu getirecek emperyalizmin bu krizi Çin'in içsel dinamikleri; Çin'deki dinamikler emperyalizmin geleceğini nasıl etkileyecektir?

Birincisi, Çin'in ihracatını emen ABD'de finansal sistemin çökmesiyle işçi sınıfına daha fazla borç verilememesi ve Avrupa'da mali krizlerin "tasarruf tedbirleri" ile aşmaya çalışılması sonucunda talep düşmektedir. Çin'in bu yüzden alternatif piyasalara yönelmesi ya da iç pazarına üretim yapması gerekmektedir. İç pazar için üretim yapmak içinse iç talebin artırılması gerekir, bunun içinse işçi ücretlerinin artması. Uluslararası Çalışma Örgütü raporuna⁷ göre Çin'de ve Asya böl-

⁷ Uluslararası Emek Örgütü, Global Wage Report 2010/11 Wage policies in times of

gesinde reel ücretlerde artış başlamıştır. Fakat ücret artışları patronların kar hadlerinin düşmesi anlamına gelmektedir; rekabet edebilmek için ucuz üretim maliyetlerine yaslanan patronlar için ücret artışı rekabet gücünün azalması demek olacaktır. Çin’de üretim yapan uluslararası şirketler ve Çinli patronların bu sürece kolaylıkla mücadele etmesi beklenemez. Kısacası, emperyalist kapitalizmin içsel çelişkilerinden biri daha günyüzüne çıkmıştır.

Emperyalizmin bu içsel çelişkisinden otomatik olarak devrimci bir sonuç çıkmaz. Örneğin Çin işçi sınıfı da Amerikan işçi sınıfına benzer şekilde (ama çok daha düşük boyutlarda) ücret artışı olmaksızın finansal sistemin içine çekilebilir, borçlu tüketicilere dönüştürülebilirler. Ya da ücret talepleri, bu taleplerin sınıfsal zeminini oyacak şekilde tüketim ideolojisi ile birleştirilebilir; ücret artışları kamusal ihtiyaçlarına değil, suni ihtiyaç üretimine tabi kılınabilir. Bunun önüne geçebilmek için devrimci talepler sistemi geliştirilmeli, ücret taleplerinin devrimci taleplere dönüştürülmesi için programatik adımlar atılmalıdır.

İkincisi, Çin miktarı iki buçuk trilyon dolara dayanan dolar rezervlerini sermaye ihracına yönlendirmeye başlamıştır. Zaten Güneydoğu Asya’ya, Afrika’ya, Avrupa’nın bazı kesimlerine vs. sermaye ihraç etmektedir. Artan şekilde Avrupa’daki dengesizlikleri kullanmak istemektedir. Avrupa’daki merkez ülkeleri ve çevre ülkeleri arasındaki sistemik adaletsizlik sürdürülemez hale gelmiştir, AB parçalanmaktadır. Çin’in Avrupa-içi ekonomik ilişkilere eklenme süreci dikkatle izlenmelidir. Zira AB’nin parçalanma süreci işçi sınıfı önderliği krizindeki Avrupa’da sağı kuvvetlendirmektedir. Örneğin ticaret fazlası veren Almanya’daki işçiler ekonomilerinin kötüye gitmesinden Yunan işçileri sorumlu tutabilmektedirler. Çin’in Avrupa’daki varlığının Avrupa işçi sınıfı saflarında yaratabileceği milliyetçi reflekslerin önüne geçmek için Avrupa ve Çin işçi sınıfı arasında bağların kuvvetlendirilmesi gerekmektedir.

Üçüncüsü, yakın vadede Amerikan emperyalizminin ‘‘Çin emperyalizmi’’ ile ikamesinden bahsedilemez. Zira ekonomik gücü azalsa da ABD’nin askeri gücü Çin’inkinden çok daha fazladır. Fakat, sermaye ihracı sürecini hızlandıran Çin ile mevcut emperyal merkezler arasında stratejik çekişmelerin olması beklenebilir. Bu çekişmelere ABD’nin vereceği cevap siyasi kaoslar yaratıp jeo-politik gücünü ve askeri harcamayla ekonomisini güçlendirmeye çalışmak olacaktır. Bu noktada bilhassa Türkiyeli sosyalistlerin dikkatle incelemesi gereken gelişmeler Türkiye’nin ve Çin’in Afrika ve Orta Doğu bölgesindeki ekonomik varlıklarını arttırma süreçleriyle Amerikan emperyalizminin ilişkisidir.

